

detta förslag blifvit bestridt af Grefve Mörner, under yrkande, att ifrågasvarande Betänkanden skulle uppföras å listan i den vanliga ordningen.

Härefter framställdes proposition på bifall till Herr vice Talmannens förslag och besvarades med ja.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 12 April 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justérades 4 protokolls-utdrag för den 11 dennes.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 11 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 10, angående väckt motion, om ändring i Riksdags-ordningens föreskrifter, rörande sättet för omröstningars verkställande hos Kamrarne och Utskotten;

N:o 11, angående väckta motioner, om ändring i 4 och 28 §§ Regeringsformen; och

N:o 12, angående väckta motioner, om ändring i 26 § Riksdagsordningen.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 11 dennes bordlagda Betänkande N:o 16, angående villkoren för bränvins tillverkning.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 11 dennes bordlagda Memorial:

N:o 20, i anledning af Kamrarnes beslut öfver Banko-Utskottets i Memorialet N:o 9 afgifna förslag till ändringar i 5:te artikeln af Banko-reglementet;

N:o 21,

N:o 21, i anledning af Kamrarnes beslut öfver Banko-Utskottets i Memorialet N:o 10 afgifna förslag till ändringar i 6:te och 7:de artiklarne af Banko-reglementet;

N:o 22, i anledning af Kamrarnes beslut öfver Banko-Utskottets förslag i Memorialet N:o 11, angående 8:de, samt i N:o 12, angående 9:de och 10:de artiklarne af Banko-reglementet;

N:o 23, med förslag till ändringar i 2:dra artikeln af Banko-reglementet, angående Bankens metalliska kassa m. m.; samt

N:o 24, i anledning af Kamrarnes olika beslut, rörande bankovinstens användande.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 11 dennes bordlagda Memorial N:o 64, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 39, rörande väckt motion, om ändring i gällande lag angående giftomannarätt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 10 och 11 dennes bordlagda Memorial N:o 67, med svar å återremisser samt förslag till sammanjemkning eller voteringspropositioner, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor, rörande anslagen under Riksstatens särskilda Hufvudtitlar, dock med undantag af Memorialets 12:te punkt, med hvilkens afgörande, enligt Kammarens sistlidne dag fattade beslut, skulle anstå, intilldess omröstning egt rum öfver den i 11:te punkten föreslagna voteringspropositionen.

1:sta punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2:dra — 5:te punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

6:te, 7:de och 8:de punkterna.

Lades till handlingarne.

9:de punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Den af Andra Kammaren beslutade skrifvelse till Kongl. Maj:t finner jag lämplig och till sitt syfte välbetänkt. Men då Andra Kammaren vid det beviljade anslaget icke såsom vilkor fästat denna skrifvelse, hvars redaktion ej heller blifvit närmare angifven, så torde frågan härom böra anses hafva förfallit, och den blifvande voteringen endast komma att afse anslaget. Jag får därför anhålla om återremiss af denna punkt, för att få ur voteringspropositionen utsluten den del, som handlar om berörda skrifvelse.

Grefve af Ugglas: Utskottets officiella kännedom om Andra Kammarens beslut i denna fråga grundar sig på det protokolls-utdrag, som

derom blifvit afgifvet. Men på särskild förfrågan förklarade Andra Kammarens ledamöter, att anslagsfrågan stode i sammanhang med frågan om denna skrifvelse och vore deraf beroende. Då Andra Kammaren således yrkade på att få hela beslutet i voteringspropositionen intaget, ansåg sig Utskottet icke kunna utesluta något deraf. Under sådant förhållande hemställer jag, om något skulle vinnas med en återremiss, och anhåller att punkten måtte bifallas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels godkännande af den föreslagna voteringspropositionen och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på voteringspropositionens godkännande och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

10:de och 11:te punkterna.

Voteringspropositionerna godkändes.

13:de punkten.

Grefve af Ugglas: Då Andra Kammaren antagit det förslag jag i min reservation framställt, och detta till sitt syfte öfverensstämmer med de åsichter, som inom denna Kammare blifvit uttalade, så får jag anhålla, att äfven Första Kammaren ville bifalla detta förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Kammaren torde erinra sig den stora skiljaktighet i uppgifter, som egde rum då denna fråga förra gången förevar. Då en tillförlitlig kännedom om rätta förhållandet kunde vara af vigt, så beklagar jag, att Chefen för Landtförsvars-departementet icke nu är här, så att vi af honom kunde erhålla de upplysningar, som han förmodligen nu hunnit förskaffa sig. Men då man måste fatta ett beslut, tror jag, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t, i enlighet med Grefve af Ugglas förslag vore lämplig, dock med uteslutande af de deri förekommande orden »på minst kostsamma sätt», hvilka torde vara mindre ändamålsenliga.

Herr Wærn: För att förekomma att icke ännu en gång en sådan diskussion måtte ega rum, som då denna fråga förra gången förevar, och hvars smärtsamma intryck vi alla påminna oss, torde det vara en pligt för Representationen att söka få frågan afgjord och få den löst på ett sätt, som motsvarar den allmänna önskan. Då Andra Kammaren antagit Grefve af Ugglas förslag, så synes mig att äfven Första Kammaren borde ansluta sig dertill. Hvad angår de ord, »på minst kostsamma sätt», som Grefve Mörner velat utesluta, så ber jag blott att få påpeka de efterföljande orden »fullgodt försvar», hvarigenom all farlig verkan af de förstnämnda orden torde vara upphäfven. Jag anhåller om bifall till det förslag, som blifvit af Grefve af Ugglas framställt och af Andra Kammaren antaget.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Herr von Koch: Jag begärde ordet med anledning af Grefve Mörners yttrande, för att fästa uppmärksamheten vid de ord i förslaget, som blifvit af Herr Wærn påpekade. Då jag sålunda är förekommen, ber jag blott att få instämman i anhållan om bifall till det förslag, som Grefve af Ugglas framställt, och hvilket Andra Kammaren antagit.

Friherre Hamilton, Hugo: Jag ber att få instämman med Herr Wærn, och tillstyrker, då skiljaktigheterna varit af så ringa vikt, att Första Kammaren måtte bifalla det förslag, som af Andra Kammaren blifvit antaget.

Grefve af Ugglas: Jag ber att med ett par ord få besvara Grefve Mörners yttrande, att orden »på minst kostsamma sätt» borde ur förslaget uteslutas. Det är klart, att äfven ett fullgodt försvar kan på olika sätt ordnas. Om stängsellinier, som påkalla försvar, skulle befästas, så blefve detta mera kostsamt, än om de skyddades med kanonbåtar eller flytande batterier. Jag tror derföre, att dessa ord icke äro öfverflödiga.

Grefve Hamilton, Henning: Äfven då frågan om denna skrifvelse förra gången förevar, framställde jag den åsigt, att orden »på minst kostsamma sätt» icke voro lämpliga, då målet var att få ett fullgodt försvar. Jag har äfven ett annat skäl för min åsigt om skrifvelsens ogillande, nemligen det, att då Riksdagen aflåter skrifvelse till Kongl. Maj:t, är det icke behöfligt att anhålla om sådant, som ligger i sakens natur, som är så det första abed, att det är en ohöflighet att framkomma dermed. Förslaget slutar med dessa ord: »börande härvid äfven tagas i betraktande, huruvida förstärkning af redan anlagda verk erfordras.» Skola befästningarne iordningsättas, är väl det första, som måste ske, att se till om de verk, som finnas, äro dugliga, och först i andra rummet kommer frågan att anlägga nya verk. Jag kan ej undertrycka den anmärkning, att Representationen fäster alltför liten uppmärksamhet vid en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ett så viktigt ämne, om den vill antaga ett så hastigt tillkommet och föga öfvertänt förslag.

Grefve von Platen: Jag beklagar, att genom ett misstag, till följd af omkastning i föredragningslistan, hvars första ämne jag trodde vara jernvägsbetänkandet, jag gjort mig skyldig till ett uteblifvande, då förevarande punkt föredrogs, fastän jag nu har litet eller intet att tillägga i ämnet. I afseende på de olika uppgifterna om de sund, som leda till Carlskrona, vill jag begagna tillfället att meddela några upplysningar. Jag uppläste förra gången det yttrande, som chefen för Sjökartekontoret afgifvit. Genom mitt origtiga sätt att skriva, eller hans origtiga uppfattning deraf, kom hans yttrande att omfatta alla de inlopp, som finnas till Carlskrona ifrån sjön, fastän frågan endast rörde dem, som utgöra sjelfva inloppet till redde. Då jag märkte detta, rättade jag uppgifterna derefter, och det verkade således icke särdeles i hufvudsaken. Resultatet är, att till Carlskrona finnas fem inlopp,

tvänne vid Hästholmen och Kungsholmen, som äro afsedda att fullständigt befästas, hvartill anslagen äro begärda; ett annat inlopp i närheten af Kungsholmen, till hvars försvar man icke ansett några särskilda åtgärder behöfva vidtagas. Vid Senoren finnes det fjerdeloppet, hvarigenom 10 fots fartyg kunna gå fram, och hvilket lätt kan göras ofarbart, fast så ännu icke skett. Slutligen kommer ett nordligare inlopp, som vanligen har endast åtta fots djup, hvilket dock vid östlig vind stundom uppgår till 10 fot, och likaledes kan begagnas af kanonslupar. Dessa äro inloppen. Jag öfverlemnar till Kammaren att afgöra, huru det kan anses att Carlskrona är försvaradt, och hvilka åtgärder därför böra vidtagas.

I anledning af det klander, som blifvit riktadt emot chefen för Fortifikationens derföre, att de vid Carlskrona anlagda pansarbatterierna konstruerats för en bestyckning, som sedermera af den myndighet, hvilken hade att verkställa densamma, funnits olämplig, anser jag mig böra begagna detta tillfälle att upplysa, att ehuru någon flottan tillhörande myndighet icke blifvit officiellt hörd öfver de till dessa befästningar uppgjorda ritningar och förslag, Chefen för Sjöförsvars-departementet likväl, för deras fastställande, icke saknat kännedom derom, att till deras bestyckning afsågs sådana refflade stälkanoner, för hvilka batterierna nu äro konstruerade. En sådan konstruktion tror jag icke heller kunnat vid den tiden med fog klandras. Men, innan batterierna blefvo färdigbyggda, hade omständigheterna väsendtligt förändrat sig. Det bolag, som åtagit sig att tillverka dessa stälkanoner, kunde icke fullgöra sina förbindelser. Fortgående förbättringar inom så väl artilleriet som sättet att bepansra fartyg hafva dessutom enligt mitt omdöme gjort dylika kanoner för det här afsedda ändamålet alldeles oanvändbara. Om fel blifvit begånget deruti, att man icke, med aktgifvande på dessa omständigheter, i tid vidtagit åtgärder för ifrågavarande fästningars derefter lämpade förändring, och i sådant fall, hvilken eller hvilka sådant fel må ligga till last, derom tillkommer det mig icke att på detta rum ingå i något bedömande.

Grefve af Ugglas: Det är klart, att jag icke kan vilja ingå i något svaromål å den siste värde talarens yttrande. Hvad deremot Grefve Hamilton sagt, att mitt förslag till skrifvelse skulle vara obetänkt, får jag på det bestämdaste tillbakavisa. Jag har noga betänkt mig, innan jag afgaf detta förslag, och der finnes icke ett ord, som ej är med flit ditsatt. Det kan icke nekas, att, i afseende på befästningarnes ändamålsenlighet, tvifvel uppstått. Jag hade derföre önskat, att Regeringens förslag icke blott afsåg hvad som borde göras, utan äfven lemnade upplysningar om de gamla befästningarne, för att lugna allmänna meningen, och ernå det mål, jag lika med Grefve Hamilton afser, nemligen att erhålla nationens sympatier, hvilka vid ett företag af denna art äro oundgängliga. Jag fortfar att anhålla om bifall till mitt förslag.

Herr Wærn: Lika litet som den förre värde talaren, vill jag ingå i något svaromål, som kan vara stötande eller sårande, och det tillkommer icke mig, att anställa granskning eller uttala något tadel

öfver hvad som är passeradt. Men i afseende på de olika uppgifterna, ber jag att få yttra några ord. Sedan saken sist förevar, har jag sökt att utröna orsaken till olikheterna, och då jag genom de särskilde talarne benägna medgifvanden erhöill tillfälle att se promemorierna, kom jag till det resultat, som nu ytterligare är bekräftadt, att de vöro afgifna för olika ändamål och således icke rörde alldeles samma sak. Den af Grefve Hamilton upplästa promemorian rörer nemligen uttrycken »de mindre farvattnen vid Carlskrona», och det af Grefve von Platen upplästa inlytet från Sjökartekontoret, är åter svar på framställd fråga: »huru många inlopp finnas till Carlskrona, och hurudan är deras beskaffenhet?» Det kan icke vara annat än angenämt att se, det de olika uppgifterna icke äro oförenliga. Då här är taladt om, hvem som skulle bära ansvaret för de vidtagna åtgärderna, så måste jag uttala den mening, att saken måtte ställas så, att denna fråga icke återkommer, och om någon anledning dertill finnes, denna måtte undanrödjas. Att en undersökning af de gamla fästningsverken måste ske, anser jag nödvändigt, till följd af de förändringar och framsteg, som på sednare tider blifvit gjorda i afseende på krigsfartyg och artilleri. Finnes den tanken, att stora summor blifvit använda utan ändamål, så får man, vid ett nytt förslag uppgörande, icke fästa sig vid någon persons ömtalighet; det vore ovärdigt, att låta sådant hafva någon inverkan. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till det förslag, som Grefve af Ugglas framställt.

Grefve Mörner: Det är icke af undseende för någon persons ömtalighet, som jag ansett de ifrågavarande orden böra utstrykas, utan med afseende på Riksdagens egen värdighet. Representationen har under många år hållit på, att i främsta rummet fästa sig vid det minst kostsamma sätt för fästningsbyggnadernas utförande samt att pruta på anslagen och att låta auktoriteterna hjälpa sig med de knappa medlen så godt de kunnat; och ehuru man nu tyckt sig finna, att de för försvaret och befästningsväsendet anvisade medel icke blifvit väl använda, vill man dock fortsätta med samma method. Det kan icke vara med god hushållning öfverensstämmande, att anslå så knappa medel, att arbetena måste på sådant sätt utföras, att de vid minsta förändring i befästningskonsten eller nya uppfinningar befinnas otillräckliga och odugliga. Detta är skälet, hvarför jag ansett de anmärkta orden böra utstrykas. Hvad som blifvit sagdt utom den nu förevarande frågan, vill jag icke upptaga. Jag föreställer mig att det kanske i morgon kan blifva tillfälle för den ledamot, som har några goda råd att meddela Konungens rådgifvare angående sättet, huru sådana kollisioner, som han påpekat, skola undvikas, att göra detta med den kraft och skicklighet, han onekligen besitter.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels af Grefve af Ugglas, att Kammaren, med anledning af Utskottets förevarande hemställan, måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t i underdanighet anhålla: »att Kongl. Maj:t täcktes i näder låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag huru, på minst kostsamma sätt, ett fullgodt försvar af Carlskrona må kunna ordnas; börande här-

vid äfven tagas i betraktande, huruvida förändring eller förstärkning af redan anlagda verk erfordras»; dels ock af Grefve Mörner, att Kammaren skulle besluta aflåtandet af en underdånig skrifvelse med ofvan omnämnda innehåll, dock med uteslutande af orden: »på minst kostsamma sätt.»

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Grefve af Ugglas' förslag, och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

14:de punkten.

Herr Fåhræus: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten derpå, att referatet i denna punkt genom ett skrif- eller tryckfel blifvit ofullständigt, i så måtto att eftersatsen i första perioden fattas. Utskottets hemställan var, »att det af Kongl. Maj:t äskade extra anslag af 80,000 R:dr till anskaffande af 2,500 skyddstält, hvardera beräknadt för 4 man, icke måtte beviljas»; och dessa sistnämnda trenne ord böra alltså tilläggas efter ordet »man». Hvad sjelfva hufvudfrågan angår, så anser jag mig böra tillstyrka bifall till Utskottets ursprungliga förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Då denna fråga förra gången förevar, tog jag mig friheten att till någon del instämna i ett yrkande af Herr Björnstjerna, hvilken som reservant mot Utskottets förslag hade hemställt, att Kongl. Maj:ts Proposition måtte bifallas. Med afseende på nödvändigheten att iakttaga sparsamhet, biträdde jag icke helt och hållet detta yrkande, utan ansåg, att, på det soldaterna ej måtte sakna allt skydd i fall af en längre kommendering, Kammaren måtte, för anskaffande af 1,000 skyddstält, anslå en summa af 32,000 R:dr; och då jag vidblir min åsigt om behöfvet af dessa tält, vågar jag nu upprepa denna min anhållan.

Herr Berlin: Då denna fråga förra gången förevar, ansåg jag mig böra tillstyrka Kammarens bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, och anförde i korthet som skäl därför min öfvertygelse, att Staten borde på allt sätt skydda sina soldater emot en oblid årstids inflytande. Jag yrkade då återremiss af punkten, för att få de 80,000 R:dr, som Kongl. Maj:t begärt, beviljade. Under nuvarande förhållanden inskränker jag mig till att instämna i den siste värde talarens förslag, att Kammaren måtte bevilja en summa af 32,000 R:dr, för anskaffande af 1,000 stycken sådana skyddstält, som nu äro i fråga.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets hemställan i 50:de punkten af Utlåtandet N:o 36 och dels af Grefve Hamilton, att Kammaren, med afslag å samma hemställan, skulle bevilja ett extra anslag af 32,000 R:dr, till anskaffande af 1,000 skyddstält; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets ofvanberörda hemställan, hvarvid svarades många ja jemte några ja, samt sedermera proposition på af-

slag derå och det ofvan omnämnda anslaget beviljande, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

15:de punkten.

Utskottets yttrande gillades.

16:de, 17:de och 18:de punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

19:de punkten.

Utskottets yttrande gillades.

20:de och 21:sta punkterna.

Voteringspropositionerna godkändes.

22:dra punkten.

Lades till handlingarne.

23:dje och 24:de punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

25:te punkten.

Med anledning af Utskottets i denna punkt gjorda hemställan, företogs nu till pröfning 3:dje punkten i Utskottets Utlåtande N:o 39, hvarvid först förekom:

Mom. a.

Friherre af Ugglas: Första Kammaren återremitterade denna punkt i den syftning, att reservationsanslaget, 75,000 R:dr, måtte för år 1868 fortfarande utgå, och detta skedde efter upplysning att Skogsstyrelsen endast med bidrag af dessa medel kunde bestrida de nödiga utgifterna. Nu har Utskottet vidblifvit sin mening, och anført, att skogsplanteringskassans tillgångar enligt sednaste bokslut utgjorde 366,064 R:dr 92 öre. Detta är sannt, men det är resultatet af 1864 års bokslut, hvilket, till följd af det sätt, hvarpå räkenskaperna föras, är det sista, som är uppgjort. Förhållandet är nu förändradt, så att äfven med tillägg af stubböresmedlen skogsplanteringskassan icke är tillräcklig för utgifternas bestridande, och detta så mycket mer som största delen af 1868 års inkomster icke inflyta förr än under år 1869. Under sådana förhållanden anhåller jag, att, då Första Kammaren skall fatta beslut, detta måtte blifva, att ett reservationsanslag af 75,000 R:dr för år 1868 ställes till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till Skogsinstitutet, lägre skogsskolor och öfriga till skogsstaten hörande tjenstemäns aflöning.

Herr Ros: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste värde talaren, och har icke mycket att tillägga. Det kan väl synas som om man med besparingarne från föregående år skulle kunna berga sig för innevarande och nästa år. Men, som Friherre af Ugglas anmärkt, inflyta 1868 års inkomster till stor del icke förr än under år 1869. Den största inkomsten skulle vara af de s. k. stubbörena; men då utsynin-garne ske på hösten, utsättes betalningstiden först till följande år, och således inflyta ej heller dessa medel förr. Dertill kommer kassabehåll-ningen, och då man efterser af hvilka poster den består, så finner man, att den kontanta behållningen endast utgöres af 66,500 R:dr; att obligationer, som icke lätt kunna hastigt försäljas, finnas till ett belopp af 402,985 R:dr, och att förskotter och fordringar, som endast småningom under många år återbetalas, uppgå till 49,626 R:dr I öre R:mt, hvadan anslagets behöflighet är obestriddigt. Jag instämmer derföre i det förslag till beslut, som af Friherre af Ugglas blifvit framställt.

Herr Wærn: Differensen mellan de belopp, som af båda Kam-rarne blifvit beviljade under denna riksdag, uppgår redan till 690,000 R:dr, som Första Kammaren anslagit mer än Andra Kammaren. Skulle Första Kammaren nu bevilja ifrågavarande anslag, så blefve differensen ytterligare ökad med 75,000 R:dr. Jag hemställer, om det är skäl att bevilja ett anslag, som Kongl. Maj:t icke begärt, på de grunder, som blifvit anförda, nemligen att 1868 års inkomster icke ingå förr än under år 1869. Jag anser det icke rätt att betunga Statsverket med detta anslag, blott för att hafva en reserv för möjligen inträffande behof, hvartill medel för en kort tid borde på annat sätt kunna anskaffas. Jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag, att detta anslag måtte ur Riksstaten uteslutas.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då denna fråga förra gången var föremål för öfverläggning, yrkade jag bibehållande af det ifrågava-rande reservationsanslaget, och min öfvertygelse om behöfligheten häraf har icke blifvit rubbad af hvad jag sedan inhemtat. En af chefen för Skogsstyrelsen gjord uträkning visar, att med de tillgångar, som finnas, det knappast är möjligt att aflöna den skogsbetjening, som nu finnes. De af eder, Mine Herrar, som tagit kännedom af en artikel i gårdagens Posttidning, med öfverskrift: *Skydd åt kronoskogarne i Norrland*, hafva sett, att en förstärkning af denna betjening är i de norra orterna be-höflig för att förekomma det till krig sig närmande tillstånd af fiendt-lighet, som i nämnda orter är nära att utveckla sig mellan en del af befolkningen och skogstjenstemännen. Att låta trotsset mot lagen ohäm-madt fortgå, tror jag icke vara lämpligt — och att göra en besparing på hvad som för trotsets stälfjande är nödvändigt, synes mig vara illa använd sparsamhet. Framställningen om indragning af detta anslag synes härleda sig från en önskan att fullgöra ett, mot vederbörande myndigheters tillstyrkan, gifvet löfte till förra Riksdagen. Om det nu visat sig, att den föreslagna indragningen af anslaget skulle leda till skada för det allmänna, och genom den underlättade möjligheten att lagöfverträdelser skola kunna i stor skala ostraffadt begås, tillskynda Staten förluster, som sannolikt komma att gå till vida högre belopp än

den summa, hvarom nu är fråga, så kan jag icke tänka mig en sämre hushållning. Om en enskild person heldre än att hålla bevakning om sitt, skulle låta plundra sig på ett belopp af vida större värde, än bevakningen skulle kosta, komme sådant säkert att anses högst oklokt; men nu tyckes Staten vara på väg att handla på detta sätt. Jag anhåller, att Kammarern måtte besluta, att det reservationsanslag, som nu finnes, måtte fortfarande utgå.

Herr Faxe: Jag vill blott fästa uppmärksamhet på, att, till följd af Kongl. Maj:ts nya författning om förvaltningen af skogarne, är det nödigt att större antal af skogsbetjening tillsättes. Den massa af olika förrättningar, som nu tillkomma dessa tjänstemän, kunna icke skötas utan ökad personal — åtminstone är så förhållandet i Jönköpings län. Jag vill icke ingå i några detaljer, utan får blott anhålla om bifall till Friherre af Ugglas' förslag.

Herr Almquist, Erik Victor: Med stöd af de upplysningar, som Friherre af Ugglas och Herr Ros lemnat om den kassa, som är i fråga, och hvaraf visar sig, att behållningen deraf jemte de inkomster, som äro beräknade under år 1868, hvaraf en del icke inflyter förr än påföljande år, icke motsvarar de erforderliga utgifterna under samma år, anser jag mig hafva fullt giltiga skäl att understödja Friherre af Ugglas' förslag. Jag har begärt ordet för att meddela det förhållande Grefve Mörner antydt, nemligen att från det mig anförtrödda län inkommit rapport, att skogsbetjeningen anser sig icke kunna freda skogarne mot den åverkan, som nu pågår i större skala än hvad tillföre varit fallet, hvarför de anhålla om tillökning af extra personal till biträde för deras bevakning. Om något verkligt gagn af jägarepersonalen skall vinnas, måste densamma än vidare förökas. Som bevis för att Staten icke förlorar på att uppoffra något på skogarnes tillsyn vill jag anföra, att sista femårsberättelsen för Westerbottens län, upptager beloppet af i beslag tagna virket för 1 år till 70,000 träd, och dock ansågo skogsbetjeningen detta antal vara högst $\frac{3}{4}$ af det, som blifvit olofligen afverkad, hvilket belopp således skulle utgöra 210,000 träd, motsvarande ett värde af 63,000 R:dr efter 30 öre per träd. Jag kan derfor icke finna annat, än att det skulle vara en vinst för Staten, att genom ökad personal betrygga sina skogar för åverkan. Men för att vinna detta mål fordras att ställa tillräckliga medel till Skogsstyrelsens disposition, och jag anhåller därför att få instämma i Friherre af Ugglas' förslag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Herr Ros: Det kan synas besynnerligt att chefen för Skogsstyrelsen icke kunnat uppgifva några bestämda, utan endast approximativa siffror i denna fråga. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att Skogsstyrelsen icke egentligen har något att skaffa med det ekonomiska af skogsförvaltningen och således icke heller med räkenskaperna deröfver, och då dessa räkenskaper föras å 25 särskilda ställen,

nemligen i 24 län och i Statskontoret, samt icke sammandragas och afslutas förr än omkring 2 år efter den tidsperiod de omfatta, så är det svårt att erhålla några exakta sifferuppgifter. De jag lemnat, äro emellertid erhållna genom uppgifter från Statskontoret och utur Kongl. Bref, hvarigenom åtskilliga utgiftsposter blifvit anordnade. I sammanhang med det anförda, ber jag äfven att få begagna detta tillfälle för att förklara att skogsstaten, efter mitt förmenade, emotser en ganska mörk framtid, om icke Riksdagen för densamma gör några större uppoffringar. Skall någon nytta kunna förväntas af den nya skogsförvaltningen, så måste skogsstatens tjänstemän och betjente uppföras på ordinarie stat med anslag dertill å Riksstatens Sjunde Hufvudtitel, så att skogsplanterings- och ekplanteringskassornas tillgångar måtte få användas till bestridande af kostnaderna för skogskulturer och andra förvaltningsåtgärder. Det är omöjligt, att utan sådana uppoffringar åstadkomma något för en bättre skogshushållning och skogsvård, sedan man under århundraden arbetat på att förstöra landets skogar. För öfrigt förenar jag mig i Friherre af Ugglas' förslag.

Friherre af Ugglas: I anledning af Grefve Mörners förslag ber jag att få yttra några ord. Grefve Mörners förslag skiljer sig från mitt deri, att han vill, att detta reservationsförslag fortfarande skall kvarstå, då jag endast önskar ett anslag för år 1868.

Jag tror, att mitt förslag har mera skäl för sig därför, att hela skogsstaten står under reorganisation, och man icke kan veta hvad, som kan erfordras för denna nya organisation, deremot veta vi, att för år 1868 är anslag för skogsvården behöfligt. Jag skulle beklaga, om Kammaren skulle frångå en temligen allmänt uttalad önskan, att detta anslag ej måtte afslås, och jag skulle göra det ännu mer, efter hvad vi i dag hafva hört om tillståndet i Norrland.

Grefve Mörner: För att icke splittra meningarne vill jag instämma i det förslag, som Friherre af Ugglas framställt. Då jag har ordet, ber jag att få fästa uppmärksamheten deruppå, att i totalbeloppet af de anslag, som, enligt en föregående talares uppgift, blifvit af denna Kammarer beviljade utöfver hvad af Andra Kammaren anslagits, ingå 500,000 R:dr till gevär och 150,000 R:dr till residenset i Carlstad, så att i öfrigt skillnaden ej är så stor, som han velat påpeka.

Herr Faxe: Äfven jag ber att få instämma i Friherre af Ugglas' förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets hemställan i det förevarande momentet, och dels utaf Friherre af Ugglas, att Kammaren, med afslag derå, måtte för sin del besluta, att ett anslag af 75,000 R:dr för år 1868 skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att användas till Skogsinstitutet, lägre skogsskolor samt öfrige till skogsstaten hörande tjänstemäns aflöning; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan, hvarvid svarades många nej

jemte några ja, samt sedermera proposition på antagande af Friherre af Ugglas' förslag, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Momentet b.

Bifölls.

26:te, 27:de och 28:de punkterna.

Voteringspropositionerna godkändes.

29:de punkten.

Momentet a.

Herr Björck: Jag beklagar, att min fortfarande sjuklighet hindrat mig att bevista öfverläggningarne och särskildt dem öfver Åttonde Hufvudtiteln. Om jag hade varit närvarande, då denna sak afgjordes, hade jag säkerligen sökt understödja Herr Ehrengranats förslag. Jag vill nu blott nämna, att det är ganska svårt att ställa så till, att utnämningarne vinna laga kraft före kalenderårets slut, och lyckas man ej häri, så går den utnämnde miste om ett helt års löneförhöjning. Jag tror, att Herr Ehrengranats förslag är billigt, och att det vore väl, om någon lättnad kunde beredas desse tjenstemän. Jag har blott velat yttra detta till protokollet, utan att begära någon ändring i Kamrarnes redan fattade beslut.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad och momentet bifölls.

Momentet b.

Grefve Hamilton, Henning: Det förslag till skrifvelse, som här blifvit framställt, är visserligen ganska oskyldigt, men då under diskussionen blifvit upplyst, att motionen blifvit framkallad af ett enstaka fall i ett stift och Chefen för Ecklesiastik-departementet tillkännagifvit, att en förändring skulle vidtagas, så hemställer jag, om det kan anses nödigt att genom en skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om en sak, som redan är beviljad.

Grefve af Ugglas: Jag känner icke närmare förhållandena; men efter hvad i Utskottet blifvit upplyst, lär man inom olika stift gå tillväga på olika sätt i detta hänseende. Man har nu genom denna skrifvelse trott sig finna en förmedling, och då onekligen en origtighet förefinnes, som bör afhjelpas, så anser jag att skrifvelsen bör afgå.

Herr Björck: Jag har under min tjenstgöring i Götheborgs konsistorium funnit, att en sådan olikhet eger rum mellan de olika konsistorierna i detta hänseende, och då häri ligger en orättvisa, som bör afhjelpas, samt den föreslagna skrifvelsen är fullkomligt oskyldig, får jag tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag önskar det bästa samband emellan Regering och Representation; men kan icke inse, att en dylik skrifvelses afsändande kan på något sätt inverka störande på detta förhållande. Jag vill icke påstå, att det icke kan finnas ärenden af så underordnad vigt, att någon skrifvelse i och för dem icke böra aflätas; men äfven om man anser denna fråga stå på gränsen till dessa, så kan jag dock icke finna lämpligt, att sedan man talat mycket om saken, återremitterat den från båda Kamrarna, och Utskottet uppsatt förslag till en skrifvelse till Kongl. Maj:t, man då säger, att det är en småsak. Jag hemställer därför, att, om Medkammaren fattar beslut, vi äfven böra göra det, och jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Då jag yttrade, att endast inom ett stift olika förfaringsätt i detta afseende egt rum, grundade jag detta icke på en närmare personlig kännedom om förhållandena, utan endast på hvad förra gången här förekom, då nemligen Chefen för Ecklesiastik-departementet uppgaf, att en olikhet i detta hänseende egt rum inom ett stift, samt på motionärens egen förklaring, att hans motion blifvit väckt med anledning af förhållandet med tvänne skollärare, som fått sina fullmagter så daterade, att ett år gått förloradt. Men då nu blifvit upplyst, att denna påpekade olikhet förefinnes inom flera stift, så kan det icke vara något orätt i att skrifvelsen till Kongl. Maj:t afgår, i synnerhet som den kan betraktas såsom ganska oskyldig, och jag får därför återtaga mitt yrkande om afslag.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad och Utskottets hemställan i det förevarande momentet bifölls.

30:de punkten.

Utskottets yttrande godkändes.

31:sta—33:dje punkterna.

Voteringspropositionerna godkändes.

34:de punkten.

Lades till handlingarne.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 8 och 9 dennes bordlagda Utlåtande N:o 61, i anledning af väckta frågor dels om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels om lån till enskilda jernvägsanläggningar.

Härvid förekom till en början:

Utskottets hemställan öfverst å sid. 8, i anledning af Herr Myrtins motion.

Herr Hammarhjelm: Jag anhåller, att Herr Wærns vid denna punkt afgifna reservation må uppläsas och att jag sedan får ordet.

Sedan den begärda uppläsningen försiggått, anförde

Herr Hammarhjelm: Det är icke utan en viss tvekan, som jag uti förevarande fråga måste förorda en åsigt, hvilken möjligen skulle kunna leda till ändring af ett vid föregående riksdag fattadt beslut, men då detta på det närmaste berör den provins intresse, hvilken kallat mig att på detta rum intaga en plats, och då jag icke af Utskottets skäl funnit mig öfvertygad, utan fastmera anser, att Herr Myrtns motion förtjenat mera afseende än densamma vunnit, så utber jag mig några ögonblicks uppmärksamhet för att närmare utveckla de skäl, hvilka efter min förmening tala för ett annat slut. än det, hvartill Utskottet kommit.

Anledningen, hvarföre frågan om sträckningen af den nordvestra stambanan emellan Christinehamn och Arvika vid föregående riksdag blef föremål för så mycken strid, var utan tvifvel den, att den då afgifna Kongl. Propositionen lemnade denna fråga mindre utredd, än som skulle hafva varit önskvärdt. Vid 1863 års riksdag anhöllo Rikets Ständer »att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa förnyade undersökningar, för utrönande af lämpligaste sträckningen för denna banas fortsättande från Christinehamn mot Arvika.» Oaktadt det icke uttryckligen sades uti denna underdåniga anhållan, så ligger likväl den tanken temligen nära, att så beskaffade undersökningar borde hafva omfattat såväl de tekniska sidorna af denna fråga, som ock en noggrann ekonomisk utredning, en undersökning af trafikförhållandena m. m. De embetsmyndigheter, hvilka voro anbefallda att deröfver afgifva utlåtande, yttrade sig alla i mer eller mindre grad till förmån för Norum-Nilsby-linien, men icke med den fullständighet och bestämdhet, som möjligen varit förhållandet, om en noggrann utredning af trafikförhållandena föregått deras utlåtanden. I den Kongl. Propositionen deremot yttras: »att då det icke med någon grad af säkerhet kan antagas, att trafikinkomsterna å den dyrare linien öfver Nilsby skola så mycket öfverstiga inkomsterna å den södra linien öfver Carlstad, att Statens uppoffringar för åstadkommande af den förra i förening med erforderliga bibanor kunna dermed betäckas, har Kongl. Maj:t o. s. v.». Häraf synes således, att till och med sjelfva den nådiga Propositionen icke ansåg trafikförhållandena vara med visshet utredda; äfven hos Rikets Ständer synes samma osäkerhet hafva rådt, ty vid voteringarne öfver frågan utföllo rösterna sålunda, att Ridderskapet och Adeln antog Carlstad-linien med 133 röster mot 127, som voro för Norum-linien, Preste-Ståndet samma linie med 34 mot 15 för Norum, hvaremot Borgare-Ståndet antog Norum-linien med 33 röster emot 30 för Carlstad och Bonde-Ståndet, hvarest vid votering om kontraposition åsigten om uppskof till nästa riksdag och ny undersökning segrade med 50 röster emot 44 för Norum, antog vid hufvudvoteringen, förslaget om uppskof med 70 röster emot 26, som voro för Carlstad. Åsigterna hos Riks-Stånden synas mig således, att döma af dessa beslut, hafva varit temligen oklara, och detta åter måste hafva berott deraf, att den långvariga och mångsidiga pröfning, hvilken Utskottet antager egt rum, icke var af den beskaffenhet, att den lemnade en tillräcklig ledning för deras omdöme, hvilka hade att i frågan

besluta. Förstärkta Stats-Utskottet afgjorde slutligen saken på sätt som är allmänt bekant.

Mången anser det vara ett för framtiden vådligt prejudikat att ändra en föregående riksdags beslut, men då det här är fråga om rätta användandet af 12 å 13 millioner, hvilka det är Representationens skyldighet tillse att de blifva på bästa sätt placerade, så tror jag, att man bör noga betänka sig, innan man medgifver deras användande så, att man möjligen kunde komma att ångra sig. Dessutom hafva just föregående riksdagar och till och med denna riksdag lemnat bevis på så beskaffade ändringar af föregående riksdagars beslut. Vid 1854 års riksdag beslutades, om jag ej misstar mig, att den vestra stambanan skulle dragas ifrån Göteborg, ställas i förbindelse med den under byggnad varande privata banan emellan Örebro och Arboga, och derifrån fortsättas till Stockholm. Under 1857 års riksdag beslutade Ständerna att banan skulle dragas söder om Mälaren. Vid samma riksdag hade man de åsigtarna att den södra stambanan skulle följa Lagaå-dalen till Jönköping. De på detta rum, hvilka deltog i den följande riksdagens förhandlingar torde erinra sig, huruledes man då fann det fördelaktigare, att föra banan östligare till Nässjö. Äfven vid denna riksdag har man vid fråga om befästandet af Carlskrona frångått föregående riksdags beslut. Exempel på förändrade åsikter finnas således tillräckligt, och uti förevarande fall synes yrkandet på en ny utredning af denna fråga vara så mycket mera af behofvet påkallad, som alla underordnade embetsmyndigheter yttrat sig för en rigtning, men den Kongl. Propositionen för en annan, som Stats-Utskottets Riksgäldsafdelning vid föregående riksdag hyst en åsigt motsatt mot sjelfva Stats-Utskottet, och som tankarne inom sjelfva Representationen varit till den grad delade att man, så att säga, blott haft slumpen att tacka för den utgång, frågan fick vid riksdagen.

Att här ingå uti frågans detaljer skulle föra mig för långt, helst som förmodligen andra ledamöter komma att beröra densamma. Det må derföre vara tillräckligt sagt, att de med mig lika tänkande hafva påyrkat Norum-Nilsby-linien derföre, att derigenom de malmförande trakterna af Filipstads bergslag genom en bibana kunna förbindas med vestra Wermlands skogstrakter, och de nu i så hög grad betungande transporterna af malm, tackjern och kol, sålunda betydligt underlätas för den jernindustri, hvilken inom Wermland nu finnes, som utgör öfver ! af hela rikets, och som genom lättade transporter otvifvelaktigt skulle komma att blomstra upp till en hittills icke anad höjd. De hafva vidare påyrkat denna bana derföre, att derigenom en betydlig del af Wermlands produkter af jern och trävaror skulle komma att af jernbanan upphemtas så nära produktionsorten som möjligt och derifrån föras till exportorterna Göteborg och Christiania till fromma för producenten och ej minst till fördel för inkomsterna på Statens stambanor, men de hafva ej kunnat fatta, hvarföre icke man, då man vill bygga en jernväg för att förena Sverige med Norge, äfven söker att lägga den så, att den befördrar ett produktift ändamål inom den ort, der den är ämnad att framgå och der den utan tvifvel mångfaldigt skulle återgälda den ökade kostnaden. Då den största delen af den nordvestra stambanan, den emellan Laxå och Christinehamn, var i fråga, hade man kunnat anlägga

den vida billigare, om man nedgått på slätten utmed stranden af Wenern. Men man vore då fullkomligt enig derom, att den borde framgå genom det dervarande bruksdistriktet, och jag tror, att erfarenheten redan ådagalagt och chefen för jernvägarnes trafikstyrelse kan derom lemna upplysning, att denna bana redan visat särdeles fördelaktiga resultat i afseende på inkomsten. Hvarföre har man då ej velat framdraga fortsättningen af denna jernväg emot ett distrikt, hvilket efter min förmening i ännu mycket högre grad skulle återgälda Statens uppoffringar för denna bana?

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag om bifall till Herr Wærns reservation.

Herr Croneborg, Wilhelm: För den som närvarit vid föregående riksdag och der varit i tillfälle att följa behandlingen af frågan om Nordvestra stambanan, och att se huru beslutet om denna stambanas sträckning blef fattadt, måste det icke synas förnärmande, om tvifvel, ja! starka och berättigade tvifvel, förefinnas rörande detta besluts rättighet. Den motion, Utskottet i denna punkt behandlar, synes mig i främsta rummet afse och sträfva till ett Riksdagens beslut, som skulle kunna häfva just dessa tvifvel, och mig tyckes, att denna motion borde med benägenhet omfattas och biträdas af en hvar representant, som älskar visshet om, att de statsutgifter, som af Riksdagen beslutas, måtte användas på det sätt, som med säkerhet kan anses vara med landets sanna fördel mest öfverensstämmande. Det har påståtts, att motionärens syfte skulle vara ett upprifvande af ett föregående riksdagsbeslut, och ur denna synpunkt har också Stats-Utskottet ansett sig böra afstyrka detsamma, men ett sådant åskådningssätt kan jag ej dela, ty den i motionen framställda begäran hvilat dels på den rådande ovissheten om rättigheten af föregående Riksdags beslut, dels på kännedom om att de medel, som af denna Riksdag skulle kunna anslås, för fortsättande af byggandet af Nordvestra stambanan kunna användas på den del af bansträckningen, om hvilken ingen meningsskiljaktighet egt rum, utan att inverka på tiden för denna banas slutliga färdigblifvande, och att således den närvarande tiden är särdeles egnad till att genom förnyad undersökning förtaga all ovisshet, som hos mången förefinnes i denna viktiga angelägenhet och bringa allt tvifvel till tystnad.

Hos dem åter, hvilka i motionens framgång nödvändigt önska se ett upprifvande af ett föregående riksdagsbeslut, måste jag ovilkorligen antaga, att tanken föresväfvas af en förmodan eller kanske visshet om att den föreslagna undersökningen skall leda till en förändring af det fattade beslutet, och således också en inre känsla af det origtiga i detta beslut. Då jag ej kan inse, att man bör rygga tillbaka för möjligheten af en sådan upptäckt, och skulle anse det af stor vikt om all tvekan i afseende på det rigtiga användande af en så stor summa som här är i fråga kunde blifva undanröjd, måste jag yrka bifall till den, i hufvudsakligt samma syfte som motionen, af Herr Wærn jemte flere afgifna, Utskottets Betänkande åtföljande reservation.

Grefve af Ugglas: På det Kammaren rätt måtte uppfatta det Utlåtande Utskottet afgifvit, vill jag först afgifva den upplysning, att

den öfvervägande majoriteten inom Utskottet tillhört personer, som ansett, att en annan sträckning än den beslutade borde följas; men vid sakens närvarande ståndpunkt, sedan båda Statsmagterna en gång fattat beslut i frågan, ansåg denna majoritet, att den borde böja sig för detta beslut. Helgden af ett sådant beslut är icke en formfråga, och kan icke heller vara beroende af den större eller mindre ekonomiska förlust, som kan vara en följd af vidhållande af det en gång fattade beslutet. Denna helgd betingas af den aktning, som Statsmagterna äro skyldiga hvarandra, och af det förtroende, som nationen måste hysa till dessa magters beslut. I afseende på ekonomiska förhållanden, skulle, om ett sådant förtroende icke funnes, ingen säkerhet vid beräkningar finnas.

För min del kan jag icke fatta möjligheten att frångå detta beslut, om icke det ligger klart, att ett misstag i förra beslutet är begånget. Men hvad afser nu den reservation, som Herr Wærn afgifvit? Jo, den afser att anställa en ny undersökning för att utröna, huruvida ett sådant misstag är begånget. Tron I det väl, Mine Herrar! att genom en sådan ny undersökning man kan erhålla en fullkomligt klar och öfvertygande bevisning, huruvida de tekniska svårigheterna stå i ett motsvarande förhållande till de särskilda fördelar, som den ena eller andra linien skulle medföra? Då här framtiden måste tagas med i beräkningen, måste det ju alltid blifva probabilitets- och icke några exakta kalkyler. Man har nu föreslagit, att denna undersökning skall verkställas af ojäfvige personer; men då jag utgår från det tekniska i saken, så kan en sådan undersökning icke ske af andra personer än sådane, som med provinsens förhållanden äro mer eller mindre identifierade. Men då så är, månne det icke blir svårt, att, om också omedvetet, icke göra något afsteg från denna opartiskhet. Under sådana förhållanden framstår för mig klart, att, om också denna undersökning göres med stor omsorg, den dock icke kan leda till annat än till uppgifter, som anses bevisande å den ena sidan och icke bevisande å den andra, och slutresultatet blir en lika häftig strid emellan de båda partierna, som vid förra riksdagen. Nu vänder jag mig till Wermlands representanter och påminner dem, att, då vid förra riksdagen det var tal om att uppskjuta frågan och företaga en ny undersökning af saken, det svarades, att ställningen i provinsen är sådan och stämningen så upphetsad, att saken måste afgöras. Vill man då, genom att upprifva beslutet, ånyo framkalla dessa söndringar? Endast för att förekomma detta, skulle jag vilja rösta för vidhållande af det en gång beslutade, och då jag dertill lägger aktningen för Statsmagternas beslut, kan jag icke annat än tillstyrka bifall till Utskottets framställning.

Herr Uggla: Det är icke angenämt att nödgas uppträda i denna sak. Då denna fråga vid förra riksdagen afgjordes, trodde jag, att den för alltid vore afgjord; men galvanismen har gått långt i att uppvecka döde, och den tyckes äfven här haft sitt spel med. Jag vill icke uppehålla mig med de skäl, som tala för och emot de båda linierna; de äro vid förra riksdagen så mycket omordade, att något upprepanande nu kan vara alldeles öfverflödigt. Jag fäster mig endast vid, att det skulle vara ett högst vådligt prejudikat att upphäfva ett beslut, som en föregående

föregående Riksdag fattat. Hvart skulle det leda, om denna motion bifalles och en ny undersökning företages? Jo, det skulle leda derhän, att vid nästa riksdag skulle med anledning af en motion i motsatt riktning möjligen ännu en undersökning beslutas och så in infinitum! På detta sätt skulle fullbordandet af Statens jernvägs-system och af denna bana, som är bestämd för ett politiskt ändamål, upphållas år efter år. Man har sagt, att ett medgifvande till reservantens förslag skulle vara ett medgifvande, att saken vore orätt och borde ändras. Jag kan icke fatta denna konklusion. Man säger, att den allmänna opinionen inom provinsen är för den norra banan. I landstinget 1865 segrade visserligen denna; och vid landstinget 1866 hafva meningarne varit så delade, att representanterne på denna bänken från Wermland hitkommit genom lottning, — och så väl min granne till höger som den till venster hafva den tillfälligheten att tacka för sin plats här, att en ledamot af landstinget af motsatta sidan insjuknat — således alltför liten öfvervigt för att utgången skulle vara något bevis för detta påstående. Jag ber slutligen att få fästa uppmärksamhet på, att planen för Carlstads återuppbyggande är grundad på det vid förra riksdagen fattade beslutet om jernvägens sträckning. Skulle nu någon förändring häri ske, så vore dess ekonomiska bestånd hotadt. Jag kan ej tänka mig en sådan orättvisa.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn: I min reservation har jag börjat med att erkänna det stora obehaget att uppriva ett beslut, som är fattadt af förra Riksdagen. En föregående talare har också yttrat detsamma och att man borde vidblifva detta beslut för att kunna hafva aktning för sig sjelf. Jag anser bestämmandet af denna sak vara af så stor vikt, att man icke bör låta formela skäl afskräcka sig från att ingå i en förnyad pröfning deraf, och på det att icke det viktiga må bortskymmas af det som är af mindre vikt, så låtom oss först se på den stora saken och sedan se till hvad inflytande biomständigheterna kunna hafva på dess bedömande! Hvad som fattas vårt land för att gå framåt är kapitaler och kommunikationer. Den sednare olägenheten har man på sednare tider gjort allt hvad man kunnat för att afhjelpa, och ingen lär väl kunna neka, att våra jernvägsarbeten blifva bedrifna med all den kraft, hvaraf vårt lands tillgångar äro mäktiga. Vid anläggandet af en jernväg måste tagas i betraktande både den direkta och indirekta nytta, som densamma kan medföra. Men vid Wermlandsbanan har man icke utgått från denna synpunkt. Man har endast ansett den som en politisk bana, som ett nödvändigt ondt för att kunna förena de båda hufvudstäderna, och man har icke tänkt på den nytta, den kan bringa industrien i de trakter, den genomkorsar. I den Kongl. Propositionen till förra riksdagen yttras, att, då det icke kan med någon grad af säkerhet antagas, att trafikinkomsterna å den dyrare och ofördelaktigare linien öfver Nilsby skola så mycket öfverstiga inkomsterna å den södra linien öfver Carlstad, att Statens uppoffringar för åstadkommande af den förra i förening med erforderliga bibanor kunde betäckas, så föreslås linien öfver Carlstad. Här är således blott det ena motivet uppskattadt till sitt fulla värde.

Härigenom har man också kommit till detta resultat. Man har icke här som vid andra jernvägar tagit i betraktande de större fördelarne af lättnad för en af våra förnämsta näringar och större inkomster, som en annan sträckning kunde medföra. Det är derföre, som jag ej anser denna fråga vara ställd på sin rätta punkt.

Da här är fråga om ett praktiskt företag, om användandet af en stor penningesumma, ligger det väl vigt derpå, att utredningen blir så fullständig att man kan fatta något bestämdt omdöme. En sådan utredning, som berör frågans ekonomiska sida, har dock ej verkställts, och Kongl. Maj:t förklarade just i sin Proposition vid sista riksdagen, att södra linien borde föredragas. »enär man ej till fulllo visat de fördelar den norra skulle medföra.» De för saken intresserade sökte då utreda densamma genom broschyrer och skrifter, hvilka i massa utdelades af båda partierna. Att emellertid ovissheten ej härigenom häfdes, visades bäst af diskussionen vid sista riksdagen, ty der tvistades om allt möjligt, om skogstillgången i vestra Wermland, om inflytandet på öfriga stambanor, om vattenvägen skulle segra vid täflan med stambanan, om bibanan från Filipstad borde träffa stambanan på någon annan punkt än vid Norum, om inflytandet på Carlstads-intresset, o. s. v.; med ett ord, så många. för frågans afgörande bestämmande, omständigheter voro föremål för tvist, att jag tror mig kunna påstå, att flertalet af riksdagsmän ej ansågo frågan vara tillräckligt utredd. Emellertid önskade de fleste ett slut på de heta och bittra striderna, helst som hvartdera partiet ansåg sig temligen säkert om framgång; och tre stånd fattade också definitiva beslut. Bonde-Ståndet deremot, det enda stånd, der majoriteten var mera betydande, yttrade sig med 70 röster mot 26 för ytterligare undersökning af de alternativa linierna. De öfriga Stånden beviljade 500,000 R:dr till Nordvestra stambanan, men fattade olika beslut i afseende å sträckningen. ity att Ridderskapet och Adeln med 133 röster mot 127 och Preste-Ståndet med 34 mot 15 uttalade sig för jernvägens dragande förbi Carlstad, men Borgare-Ståndet med 33 röster mot 30 voterade för liniens dragande öfver Norum. Inbjudningar passerade derefter kors och tvärs mellan Stånden, men ledde icke till något resultat, och frågan afgjordes slutligen genom votering i förstärkt Stats-Utskott (märkvärdigt nog, ignorerades vid voteringspropositionernas uppställande helt och hållet Bonde-Ståndets beslut). Att det förstärkta Stats-Utskottet — hvilket numera utdömts på grund af sina fel — vid detta tillfälle ej visade felfrihet, vågar jag påstå. Hufvudfelet hos detta Utskott var just, att vid tillsättningen måste tagas hänsyn till alla de olikartade frågor, Utskottet hade att afgöra, hvadan dess sammansättning blef något blandad. Detta är nu gången af frågans behandling vid sista riksdagen, och jag kan verkligen ej deri se något hinder för en anhållan om en ny och fullständig utredning.

Ytterst viktiga intressen stå här på spel. Å ena sidan gäller frågan Sveriges största malmfält, som söker en utfartsväg till närmast belägna stora koldistrikt, å andra sidan möter staden Carlstads intresse, hvilket ökats derigenom, att staden redan vidkänts utgifter i och för den väntade jernvägen. I allmänhet anser jag dessa stadsintressen ofta vara missförstådda, och bestämdt vågar jag påstå, att så är förhållandet i närvarande fall. Det är nemligen för en residensstad af vida större bety-

delse, att hela provinsen går framåt i rikedom och välstånd, än att sjelfva staden eger en större eller mindre andel i den direkta trafiken från provinsen, och om således Carlstad för närvarande eger, låt vara $\frac{7}{17}$ af Werm-lands trafik, men efter banans dragande i nordligare riktning endast erhö-ll mindre, kanske $\frac{1}{10}$, så tror jag, att dessa $\frac{4}{17}$, förutsatt att norra linien verkligen uppdrifver provinsens välstånd, fullt motsvara de $\frac{7}{17}$. Man sade vid förra riksdagen, att den norra linien skulle leda rörelsen till en Norsk hamn i stället för en Svensk. Frågan är väl värd en närmare utredning; den omständighet att en stor industriidkande bygd föres, så att säga, närmare hafvet, torde dock alltid innebära en så stor fördel, att något ortintresse ej får lägga hinder i vägen derföre. Likaledes uppgaf man, att bergsbruket och skogshandteringen skulle ega fördel af den norra linien, åkerbruket deremot af den södra. Äfven denna fråga behöfver en närmare utredning. Det torde emellertid vara gifvet, att en jernväg medför jemförelsevis vida större fördelar för de båda förstnämnda näringarne, än för jordbruket. Man sår icke mera span-mål i en ort, derföre att en jernväg går igenom densamma; men der-emot utgör jernvägen just den viktigaste häfstång för en ökad grufve-drift och jernstillverkning. Till hvilken hög grad dessa näringar begagna sig af jernvägen, visa ock de vackra resultatet, som Gefle-Dala banan lemnat.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan endast förklara, att, då här är fråga om användandet af 13 millioner, hvaraf endast 500,000 ännu äro anvisade, om en af våra största provinser framtid, om till-godogörande af alla de dolda rikedomar, som nu ligga begrafna ränte-lösa under jorden, så måste 1867 års Riksdag bära likadant ansvar, som 1866 års Ständer, i händelse denna Riksdag endast rättar sig efter den föregående beslut och försummar att skaffa sig de upplysningar, som utan skada för arbetets fortgång kunna erhållas. Man har sagt, att vi ej borde upprifva de bittra partistrider, som egt rum angående denna fråga. Jag hatar alla partistrider, deltagar aldrig i dem, men jag låter ej af undseende för några partier afhålla mig från att yrka det rätta. En närmare utredning af denna stora och omfattande fråga anser jag så viktig, att jag, oafsedt allt obehag, som kan vara förenadt med frå-gans återupptagande, måste yrka derpå. Jag anhåller om bifall till det i min reservation framställda förslag.

Herr Ekman, Gustaf: Det är i sanning icke angenämt att uppstå såsom försvarare för en sak, som allmänna meningen önskar undvika att vidröra.

Men motivet för våra handlingar bör hemtas från vår subjektiva åsigt, om hvad som är rätt.

Med sådan uppfattning beslutar jag mig att egna min ringa förmåga till försvar af Herr Myrtins motion.

Herr Myrtins motion, om *verkligt* fullgörande af 1863 års riksdags-beslut, rörande »*förnyade undersökningar, för utrönande af lämpliga sträckningen för Nordvestra stambanans fortsättande från Christine-hamn mot Arvika*», har af Stats-Utskottet blifvit förkastad hufvudsak-ligen af formela skäl.

Det är likväl rätt anmärkningsvärdt, huru ena gången man antager ett sätt att gå till väga, som vid annat tillfälle alldeles icke finnes passande att använda. Så äfven i detta fall.

Ehuru uppfyllandet af 1863 års beslut rörande förevarande sak (nemligen undersökning), utan egentlig olägenhet och utan kostnad för det allmänna ännu bör kunna ega rum, anser man nu lika fullt, att formen lägger hinder i vägen och detta, oaktadt det icke torde vara svårt att framhålla åtskilliga andra riksdagsbeslut, som vida tydligare inneburit ett *verkligt upprifvande* af förut genom båda Statsmagterna fattade beslut. Så t. ex. beslutet om Stockholms befästade, som upprefs och hejdades i sitt utförande, oaktadt de anslagna medlen icke hunnit användas till fullo, och likaså innevarande Riksdags beslut angående Waxholms och Carlskronas befästade. Måne man nu skall invända, att frågan om Nordvestra stambanans läge är mindre vigtig, så att man förden skull borde anse nödigare att vårda convenansen än sjelfva saken? Jag vill ingalunda tro detta, och skall söka ådagalägga, att frågan verkligen har den betydenhet, att den icke bör stå tillbaka därför att man skall slippa anmärka, att sednaste Rikets Ständer begått fel vid frågans behandling, nemligen felet att besluta, innan den bestämda undersökningen fullständigt egt rum.

Ur principiel synpunkt må man ej heller behöfva tveka, att beröra frågan. Ett egentligt lagstadgande af civil eller criminel egenskap, som bör hvila på rättsbegreppet och som således borde vara stödt på orubbliga grunder, se vi ofta nog bli ändradt. Huru mycket snarare må man ej då anse sig ej allenast berättigad, utan till och med förpligtad, att, i afseende på en ekonomisk åtgärd, ändra åsigt och fatta nytt beslut, om förändrade förhållanden dertill gifva grundad anledning! Detta i afseende på *principfrågan*, huruvida det *går an* att ändra ett föregående Statsmagternas beslut.

Sjelfva frågans vikt bjuder enligt min åsigt framför allt att åsidosätta de formela betänkligheterna; och må det därför förlåtas mig, om jag anhåller att få taga i anspråk Kammarens tid och uppmärksamhet, för att söka visa, att stambanans läggande, så att en bibana möjliggöres, på ett ytterst verksamt sätt skulle komma, att stödja Wermlands hufvudnäringar, jernstillverkning och trävarurörelse. *Sakens vikt för det allmänna* synes vara så stor, att här ej bör bli fråga om hvad som plägat i likartade fall iakttagas, eller hvad som går an, utan man får blott afse, hvad som är rätt och hvad det allmännas fördel tydligen bjuder.

Ehuru jag naturligtvis ej kan tänka för mig möjligt, att här utveckla de omständigheter och förhållanden, som borde bli föremål för utredning genom den undersökning, motionären påyrkat, så hoppas jag ändock kunna göra fattligt, att för landet i hög grad välgörande verkningar måste uppstå deraf, att grufve- och bruksdistriktet i norra Wermland sättes i beröring med jernvägen.

Mine Herrar! Det är allmänt känt, att vår jernhandtering, som visserligen något gått framåt, likväl ej synes kunna lyfta sig till verklig täflan med utlandets. Försedde, som vi äro, med de bästa råämnena, hör man rätt ofta, att detta tillbakastående anses härröra af bruks-egarnes brist på företagsamhet och kunskap. Jag måste motsätta mig denna åsigt, och vill söka utreda förhållandet. Den ändamålsenligt in-

rättade jernstillverkningen fordrar nu för tiden stora, dyrbara verkstäder med enorm drifkraft, och anlagda på ställen, dit stora kvantiteter af råämnen kunna lämpligen sammanföras och hvarifrån utforslingen till den inhemske eller utländske köparen lätt och hastigt kan ega rum. Vårt land eger lokaler eller distrikter, som i sådant hänseende ega eller kunna få särdeles gynnadt läge. Så är förhållandet med medlersta Wermland i sträckning vesterut från Bergslagen, förutsatt nemligen att denna del af provinsen sättes så väl i inbördes förening genom jernvägskommunikation, som äfven genom samma medel bringas i samband med Statens stambana. Här förekomma åtskilliga lokaler, som skulle medge en i stor skala vidgad jernstillverkning, t. ex. Degefors, hvarest betydliga kvantiteter af bränsle och malm eller tackjern skulle kunna hopsamlas. Nu fordrar 1 centner tackjerns produktion mera än tredubbla vigten af malm och bränsle, och man inser deraf så väl orsaken, hvarföre jernstillverkningen föranleder så ofantliga kvantiteters forsling, såsom ock att jernstillverkningen under vårt lands förhållanden icke skall kunna uppblomstra, ja, ej ens subsistera, om den ej får stöd af förbättrade transporter. För omkring 25 år sedan besökte jag Frankrike, som då befann sig i lika belägenhet med oss för närvarande. Man klagade då öfver handteringens aftynande till följd af kommunikationernas ofullkomlighet, och man ropade högljudt på jernvägars och kanalers byggande af Staten, hvilken också har lyssnat till denna klagan, och afhjelpat en stor del af behofven. Frankrikes jernstillverkning, nemligen den del deraf, som är jemförlig med vår, d. v. s. den på trädkol grundade, har sedermera utvecklats och betryggats, och så bör det gå äfven här, om vi få bättre kommunikationer. Vårt land erbjuder flera distrikter, hvarest understöd åt dylika företag måste väl bära sig, och man kan inse, att förhållandet är sådant med den bygd, som skulle komma att genomlöpas af en jernbana vesterut från Filipstad, vare sig nu att den vore helt och hållet en enskild bana, eller till en del utgjorde sjelfva stambanan. Må det endast tillåtas mig *exemplvis* nämna, att, om tvänne masugnar byggdes vid Degefors, borde de för sitt bedrifvande erfordra 3 à 400,000 centner malm samt 10,000 à 14,000 stigar kol. Här af skulle vidare på samma ställe kunna produceras 150,000 centner jern eller Bessemers stål. Lokalen erbjuder riklig bränseltillgång, så väl genom de ofantliga sågspånstillgångarne, hvilka redan nu på detta ställe med lysande framgång begagnas, som ock genom möjligheten att på jernvägen forsla kol, och att flotta ned efter Klarelfven. Ett i grannskapet beläget verk eger redan 180,000 tunnland skog vid Klarelfvens öfra ända inuti Norge. Men om nu genom en jernväg till Degefors, en dylik stillverkning möjliggöres, så är det lyckliga förhållandet dervid, att den sålunda uppkomna produktionen skulle, levererad i utländsk hamn, ungefärligen motsvara ett penningvärde af cirka 1,200,000 R:dr, som årligen komme landet till godo. Detta kunde bli, och blir sannolikt resultatet på ett enda ställe. Med ett ord, genom förbättrade kommunikationer, kan vår jernstillverkning ganska mycket utvecklas, men utan desamma skall den aftyna, helst vi ej kunna ge ämnet de af köparen önskade former, hvarigenom vår goda materiel skulle få ökad afsättning till jernvägsmateriel och maskinsmide. Men utrikes afsättning

för dylikt användande är återigen ej möjligt, utan att verket ligger så, att materialerna kunna lätt tillföras, och den färdiga tillverkningen i större eller mindre kvantiteter utan tidsutdrägt genast afsändas. Vår jernstillverkning är nu obetydlig, men drar ändock enorma kapitaler, och huru kan det vara annorlunda, då man ena året bryter malmen, följande året smälter tackjernet, tredje året tillverkar stångjernet, och, om lyckan är god, säljer det samma år, men annars får derfor beräkna fjerde året. Onekligen är detta ett barbariskt sätt att tillvägagå, då man använder 200 veckor för den handtering, hvartill de utländska verken icke behöfva en femtandedel af samma tid. Man kan då tänka sig huru vår tillverkning fördyras, ej allenast genom transportkostnaderna, utan genom förlagsräntor. Genom nöjaktigt förbättrade transporter skulle således det nu använda rörelsekapitalet förslå för en flerfaldigt ökad produktion. Landet kunde dermed också påräkna ett betydligt tillskott till exporten, och tillökning i nationalinkomsten. Vid tillvägabringandet af de dyra transportvägarna medelst jernväg eller annorlunda, är det af vigt att uppsöka och förena de intressen, som böra kunna sammanställas. Det är detta som Wermlänningarne förstått, och derigenom hafva deras kommunikationer, hvartill under sista 26 åren ej mera än 124,000 R:dr statsanslag, oberäknadt ett äfven måttligt lånebelopp af 597,000 R:dr, på ett framstående sätt blifvit utvecklade. För att nu tillgodogöra fördelen af en bibanas anknnytande till stambanan, gäller också, att för denna bibana utfinna sådant läge, att de flesta och största intressena kunna sig derom förena. Så är förhållandet med en bibana från Filipstad till Norum i förening med en der framdragen stambana, hvarigenom Filipstads Bergslag, Nyed och Elfdalen tillgodoses. Likaså med en bibana från Filipstad öfver Degefors, Nilsby till stambanan, framdragen vid Pählsta i grannskapet af Frykerud. Men skilnaden är, att, då den sistnämnda bibanan, byggd smalspårig, kostar 4,100,000 R:dr, så skulle den första, om den äfven hade blifvit beräknad som smalspårig, icke hafva kostat mera än cirka 1,600,000 R:dr, eller blott två femtedelar af den förra. Under loppet af flera år allt sedan år 1856 hafva ganska många undersökningar skett, hufvudsakligen för att utfinna, huru Nyeds Bergslag eller det distrikt, som ligger östligt om Degefors (Klarelfven), skulle för transport af malm och tackjern komma i närmare förbindelse med Bergslagen. Bergslagen sjelf, det måste erkännas, är ej allt för illa löttad genom de båda båtleder, som sommartiden stå till buds, och derjemte genom möjligheten att på vintern, i retur för anländ spannmål, kunna afsända sin produktion. Men Bergslagens handtering är på det hela mera vinstgivande, än den på aflägsnare håll från grufvorna bedrifna stångjernstillverkningen. Derföre kännes också behöfvet af transporternas ofullkomlighet ännu ej så tryckande, som detta blir förhållandet i det egentliga stångjernstillverkande distriktet i Nyed, och på lika sätt med de längre vesterut belägna bruken. Men Bergslagen har i allt fall ej kunnat undgå att inse, huru nära dess intresse sammanhänger med de tackjernförbrukande, vesterut belägna, jernverkens fördel, och häraf förklaras, hvartföre teckningen för Norum-bibanan så lifligt behjertades inom Bergslagen, hvilken bygd också till följd af sitt välstånd borde väntas förmå lemna detta bidrag. Dess idoge, praktiskt uppfostrade.

och af idéers inflytande sannerligen icke alltför lätt hänförde innevä-
nare hafva derföre icke tvekat att allvarligt deltaga i teckningen för
nämnda bibana. Jag begagnar detta nu nämnda förhållande, för att
fråga, om något mera talande tydligare bevis kan finnas derför, att den
önskade Filipstad-Norum-bibanan verkligen ej allenast var behöflig,
utan ock skulle, som man säger, svara räkning, helst man bör ihåg-
komma, att Bergslagen redan egde en transportled, som, genom kon-
kurrensen med denna jernväg, borde bli mindre inbringande. Här
känner jag mig uppmanad att, så långt strängt iakttagen grannlagen-
het tillåter mig, yttra något om det egna förhållandet, att Storfors bo-
lag snart sagdt ensamt motsatte sig den allmänna meningen, och hvil-
ket förhållande uti sistlidne riksdags förhandlingar ofta återropades
som ett bevis derpå, att Bergslagen i sin nitälskan för Norum-bibanan
måtte hafva misstagit sig. Om mången tror sig klarligen inse de verk-
liga motiverna, så finner jag härvidlag emellertid, att jag ej bör fram-
lägga egen åsigt om deras beskaffenhet, men deremot torde jag ej gå
för långt, om jag yttrar, att Storfors läge på ett sådant sätt, att det
innehar eller innehåft nyckeln till den ofvanför liggande Bergslagen,
ifrån äldre tider föranledt mycket hinder för den egentliga Bergsla-
gens framåtskridande och utveckling. Storfors utgjorde under Carl IX:s
tid, och intilldess det på slutet af 1600-talet af löjtnant Linroth från-
köptes Staten, ett kronobruk. Redan på den tiden erfor man, huru Storfors
visade sin obenägenhet mot en fri utveckling af bergslagsförhål-
landet, ty under föregifvande, att innevänarne i den nyanlagda köpin-
gen Filipstad öfverskridit sina rättigheter, uppsändes dit från Storfors
ett antal dragoner, som utan krus sönderslogo dörrar och fenster samt
ur husen utdrefvo dess inneväanare. I brist på närmare kännedom om
sednare tilldragelser, öfvergår jag sedan en lång tidsperiod, och näm-
ner, att för ett halft sekel tillbaka hade Storfors, i afsigt att dermed
ega en god förvärfskälla, på ett monopoliserande och för Bergslagen
mycket betungande sätt, satt sig i besittning af godsfor slingen till och
från Bergslagen. Då Bergslagen sedermera, för att frigöra sig från
detta tvång, gjorde allvar af en gammal plan att öppna en båtled förbi
Storfors poststation, uppställdes af dess ombud med utmärktaste skick-
lighet sådana hinder mot företaget, att detsamma fördröjdes, intilldess
dagspenningen hunnit stiga från 0,67 till 1,33 och derutöfver, och hvaraf
blef en följd, att kanalarbetet fördyrades med minst ett par hundratusen
R:dr. Derefter hände sig, att Bergslagen beslöt anläggandet af en
jernväg från Persbergs grufvor till Filipstad. Storfors bolag, inseende
att dess fördel af den malmforsling, som detta bolag dittills ombesörjt,
härigenom skulle tillintetgöras, beslöt plötsligt att genom en egen jern-
vägsbyggnad söka afskräcka Bergslagen från utförandet af sin jernväg
till Filipstad. De större trafikanterne vidtalades derföre att hellre del-
taga uti Storfors' företag, som också onekligen lofvade större fördel än
jernvägen till Filipstad. Hade detta vidtalande till fulla lyckats, så
skulle obestriddligen verkan deraf blifvit, att Filipstad ohjelpigt gått
under och dess rörelse flyttats till någon punkt på Storforsleden, men
att detta icke lyckades, finner man efteråt hafva varit synnerligen lyck-
ligt för utvecklingen af Bergslagens industri. Nu ega vi uti Storfors'
förnyade uppträdande mot Bergslagen åter ett prof derpå, att dess in-

tresse varit och ännu fortfar att verkligen vara skiljdt från Bergslagens, hvilket var det som skulle bevisas; och sålunda lärer det vara klart, att Storfors endast representerar ett litet, ehuru mäktigt och dertill ganska partikulärt intresse, och man får således ingalunda antaga, att Storfors' intressenter, till följd af sin ställning som sådane, skulle känna sig uppmanade att bli målsmän för provinsens sanna fördel.

Mycket afseende har blifvit fästadt vid vådan deraf, att Wernländska industriens effekter skulle kunna företrädesvis taga utväg till Christiania. Det är dock ofattligt, huru personer, som vilja bedöma och leda landets viktigaste frågor, kunna förbise, att härvidlag är hufvudfrågan, att näringar, som äro för landet naturliga, och som icke bero af utländska råämnen, bli tillgodosedda. Om dessa näringar få utvecklas under förhållanden så gynnsamma som möjligt, skola de trifvas, locka kapitaler till sig och framkalla konkurrens, och resultatet blir, att landet på det hela får större export och tillökning i nationalvälmågan. Det vore ju till och med tänkbart, att, under svåra konjunkturförhållanden, tvånget att föra till inhemsk skeppningsort, i stället för till en bättre belägen utländsk, kunde borttaga all den fördel, som för egarne uppstode af handteringen, och densamma skulle då kunna, till stor skada, äfven för det allmänna, få gå under, endast därför att man icke velat beröfva sina landsmän de speditjonsinkomster, som vi naturligtvis i allt fall helst egna dem.

Det är ej tillfälle här att ingå uti granskning af siffror, hvarmed man sökt visa resultatet af en Filipstad-Norum bana, så väl för sig, som i afseende på dess inflytande på stambanans trafikbehållning deraf, men åtminstone må man inse, att, om Sverige genom sin jernstillverkning, hvilken erbjuder enklaste medlet att tillgodogöra de rikedomar, som en Nådig Försyn nedlagt i våra grufvor och skogar, om, säger jag, vi genom jernstillverkningen vilja bibehålla och öka vår export och dermed landets nationalförmögenhet, så måste jernindustrien stödjas af jernvägarne. Må man icke därför begära någon uppoffring från Statens sida! nej tvärtom i förevarande fall är jag viss om, att den nordligare lagda stambanan, ehuru dyrare, skall bära sig, och så torde kanske förhållandet äfven ansetts af pluraliteten bland förra riksdagens representanter, eftersom de verkligen röstade mot beslutet att nu bestämma riktningen åt Carlstad. Jag tror således, att vigten för Sverige deraf, att vid detta tillfälle Wernlands jernstillverkning blir vederbörligen tillgodosedd, bjuder att önska och yrka ny undersökning, och jag tror, att denna angelägenhet eger så stor betydelse, att *endast därför*, om ej andra skäl funnos, böra de formella betänkligheterna få vika, helst de från rättsprincipens sida aldrig kunna få stöd.

Jag tillåter mig äfven anmärka, att, om den af motionären yrkade undersökningen blefve företagen, så skulle icke genom sådan omkastning i arbetsplanen någon kostnadstillökning uppstå för Staten, men deremot vore en möjlighet lemnad åt dem, som allrämest yrka på att för tillfället spara utgifter, och som under närvarande förhållanden anse detta angelägnare än att utföra det arbete, som bäst svarar räkning, för desse, säger jag, vore en möjlighet lemnad att utfinna en vägsträckning, som vore kanhända en half mil kortare än den nu fastställda Carlstadslinien, och som således, helst i anseende till den mycket lättare öfvergången

öfver Klarelfven, torde kunna beräknas åtminstone en half million billigare i anläggning och dessutom billigare att trafikera. Just detta nu nämnda förhållande lemnar ett bevis, att den förut gjorda undersökningen, emot hvilken egentligen invändes, att den icke upptagit sakens ekonomiska sidor, ej heller i tekniskt hänseende varit fullständig.

Staten förlorar ej det minsta på att använda detta år för sakens granskning; huru litet eller huru mycket penningar Riksdagen finner skäl att anslå för detta eller nästkommande års arbete å Nordvestra stambanan, skall för dess användande alltid finnas godt utrymme på linien mellan Arvika och Frykerud. Banans förfärdigande uppehålls alldeles icke derigenom.

Ett motionären tillhandakommet bevis från chefen för Statens jernvägsbyggnader, hvaraf synes, att den södra liniens riktning ännu icke är definitivt bestämd, ber jag att få uppläsa. Det lyder sålunda:

Till Riksdagsmannen, Häradshöfdingen A. M. Myrtin.

»Med anledning af Eder, i skrifvelse till chefen för Statens jernvägsbyggnader denna dag, gjorda förfrågan, dels om och i hvad mån jernvägsarbetena ännu vore började på linien Christinehamn-Carlstad, och dels huruvida denna bana vore till sträckning och läge definitivt bestämd, får Kongl. Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader till svar härå meddela:

att, sedan Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse å innevarande års arbetsplan för Nordvestra stambanan emellan Christinehamn och Carlstad den 25 sistlidne Februari kommit Kongl. Styrelsen tillhanda, Kongl. Styrelsen genom skrifvelse den 12:te derpå följande månad beordrat Distrikts-ingenjören, Öfverste-löjtnanten och Riddaren C. E. Norström att jemte öfrigt arbetsbefäl begifva sig till ifrågavarande arbetslinie för att genast vidtaga förberedande åtgärder för arbetets påbörjande;

att några andra arbeten under tiden å denna linie i anseende till den ihållande vintern icke kunnat företagas, än sådana, som afse förberedande åtgärder, såsom mätningar, utstakningar och öfriga undersökningar samt arbetsförrådens ordnande och inrättande; samt att af Kongl. Maj:ts anbefallda och pågående undersökningar, rörande en i underdånighet ifrågasatt förändring af jernvägsliniens riktning förbi den så kallade Pankfjärden, ännu icke blifvit afslutade, hvadan jernvägsliniens sträckning och läge i denna del deraf, såsom beroende af de resultat, dessa undersökningar lemna, ännu icke äro bestämda eller af Kongl. Maj:ts i nåder fastställda.

Stockholm den 11 April 1867.

Carl G. Beijer.

Rudolf Cronstedt.

Men jag gissar, att, utom fruktan för det formela obehaget att anmärka mot det sätt, hvarpå sednaste Ständers beslut tillkommit, och att i sammanhang dermed alltså önska undersökningen, ligger hos en del ledamöter af denna Kammare i bakgrunden en farhåga, att, om bibanor till stambanan möjliggöras, skall ej heller länge dröja, innan kommande Riksdagar få emottaga ansökningar om lån för sådana banors utförande.

Det må vara sannt, men det beror likväl på Riksdagen att afgöra, om och när det allmännas ställning medger att på detta sätt stödja enskilda företag, och de lokala och industriella intressena måtte väl åtminstone, i förening med Statens egen fördel, förtjena så pass afseende, att man, innan en stambana bygges, låter beslutet om en föregående undersökning, ej allenast framstå i 1863 års riksdagsprotokoll, utan också bli på det sätt utförd, att allmänna meningen deraf kan tillfredsställas.

Herr Heijkensköld: För min del kan jag hvarken gilla Utskottets motivering eller det slut, hvartill Utskottet kommit i denna fråga. Utskottet säger i motiveringen af sin hemställan: »enär syftmålet med dessa framställningar tydligen är att möjligen åstadkomma ändring af det beslut, som efter en långvarig och mångsidig pröfning af sednaste Rikets Ständer blifvit i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nädiga Proposition fattadt etc.» Jag tror icke, att den långvariga pröfningen stödt sig på rigtiga förslag. Hvad de förut verkställda undersökningarne beträffar, så är det känt, att den södra linien blifvit undersökt tvänne särskilda gånger, men att den norra blifvit det endast en gång, och det är således skäl antaga, att den ena linien icke blifvit så fullständigt undersökt som den andra. Å den södra linien pågå ytterligare undersökningar, ty man har iakttagit, att de ställen, der man vid första undersökningen funnit fast botten, nu öfversvämmas af Wenern. Hvad åter angår pröfningen af förhållandena, så hafva visserligen många skrifter i denna fråga blifvit utgifna, men de hafva alla varit skrifna i tvänne diametralt motsatta riktningar. Stats-Utskottet stödjer vidare sin hemställan derpå, att Kongl. Maj:it redan fastställt arbetsplanen för stambanans byggande i den af Rikets Ständer bestämda riktning. Om genom en noggrann undersökning af sakkunnige och opartiske personer skulle blifva upplyst, att den norra linien medför större fördelar än den södra, har jag dock det förtroende till Regeringen, att den icke skall motsätta sig, att misstaget rättas. Bevis derpå, att misstag blifvit begångna, hafva vi för våra ögon uti sammanbindningsbanan genom Stockholm, hvilken väl alla nu erkänna vara ett misstag. Jag hemställer derföre, om det icke är skäl att närmare betänka sig, innan man fattar beslut i denna fråga. Utan att vilja klandra Rikets Ständer, tror jag dock, att sammansättningen af den gamla Representationen icke var sådan, att den med noggrannhet kunde pröfva förhållanden, men om den nuvarande Riksdagen har jag den förhoppning, att den skall noggrannt granska de stora frågor, som föreligga till afgörande. Då man icke låtit jernvägen emellan Laxå och Christinehamn gå utmed Wenerns strand, utan dragit den genom bruksdistrikten, ehuru anläggningskostnaden derigenom ganska betydligt fördyrats, kan jag icke förstå, hvarför man på andra sidan om Christinehamn skulle öfvergifva bruksdistrikten och draga jernvägen utmed Wenern.

Att jernvägar hafva betydliga fördelar af att närma sig Bergslagen, ser man af förhållandet med Köping-Hult-banan, å hvilken 1858 forslades 623,000 centner gods, men, sedan den fått förening med Nora Bergslag, år 1866 1,481,000 centner. Hvad åter stambanan beträffar, så har jag af chefen för trafikstyrelsen erhållit den upplysning, att in-

komsterna å densamma under Mars månad sistlidet är utgjorde 378,000 R:dr, och under samma månad detta år 516,000 R:dr, hvilken betydliga skilnad till en stor del uppkommit genom fullbordandet af banan emellan Laxå och Christinehamn. Detta visar, att man äfven bör taga hänsyn till att öka inkomsterna af stambanan genom att framdraga den genom Bergslagen.

Då här icke är fråga om att upprifva ett förut fattadt beslut rörande jernvägsbyggnaderna. utan endast att erhålla en undersökning, som kunde visa fördelarne af de olika linierna, och således komma till ett opartiskt resultat, kan jag icke finna, att någotdera partiet kan hafva något att erinra emot den ifrågavarande motionen. En värd talare har upplyst, att prejudikat på ett sådant beslut som det i motionen afsedda finnas, och jag kan vid sådant förhållande icke inse, hvarför man skulle skygga tillbaka för att fatta ett dylikt nu, om man anser det vara öfverensstämmande med Statens och provinsens fördel. En framstående talare har sagt, att, om det kunde klart och tydligt ådagaläggas, att ett misstag blifvit begånget, skulle han gerna se, att en annan bansträckning blefve beslutad. Men, huru skall man kunna erhålla någon visshet i detta hänseende, utan att en ny undersökning anställles? Samme talare har äfven sagt, att man icke borde bifalla motionen, emedan derigenom skulle framkallas nya strider. För min del tycker jag, att det är bäst, att man strider, tills frågan blir riktigt utredd, ty som den nu står, kommer den att i många år dela Wermland i oeniga partier. Hvad mig sjelf beträffar, så är jag representant för en ort, som snarare kommer att lida än hafva någon fördel af jernvägsanläggningarne genom Wermland, ty derigenom kunna jernindustriens idkare i Wermland öka sin produktion och nedsätta tillverkningskostnaden under hvad Westmanlands Bergslag, som icke eger så beskaffade lättnader, kan göra. Icke desto mindre har jag ansett mig böra tillse, att Statens rätt värdas, och tillstyrker derföre bifall till Herr Wærns reservation. Jag får för öfrigt fästa uppmärksamheten derpå, att, ehuru frågan redan är afgjord i Andra Kammaren, och Utskottets hemställan der bifallits, de Herrar, som intresserat sig för motionens antagande, icke derföre böra falla modet, ty frågan, såsom afseende beviljande af medel, är af den natur, att den kan blifva föremål för gemensam votering.

Herr Lagerstråle: En föregående talare i min närhet har redan fäst uppmärksamheten derpå, att den ifrågavarande motionen afser att rubba ett af Rikets Ständer och Kongl. Maj:t gemensamt fattadt beslut, hvars hållande i helgd torde vara af största vikt. Man har här visserligen åberopat, att likartade fall skulle förut hafva förekommit, men jag vågar bestrida en sådan uppgift. Rubbningen af jernvägssträckningar, som vid en riksdag blifvit beslutade, hafva väl skett vid en efterföljande, men i intet af dessa fall hafva medel till den först beslutade sträckningens utförande varit beviljade, och ännu mindre planen för densamma blifvit af Kongl. Maj:t fastställd samt af underordnade myndigheter bragt till verkställighet, i den mån lokala förhållanden och årstiden det medgifvit. Sådant är dock förhållandet i denna fråga. Dessutom bör icke förbises, att det beslut, som vid sista riksdagen genom Rikets Ständers bifall till Kongl. Maj:ts Proposition fattades,

otvifvelaktigt i de orter, å hvilka beslutet eger inverkan, måste hafva framkallat åtskilliga privata förutsättningar och åtgärder, hvilka skulle tillintetgöras genom en rubbing af beslutet. Jag får i detta hänseende endast åberopa det förhållande, att den stad, jernvägen varit afsedd att genomlöpa, på grund af enskild framställning till Kongl. Maj: erhållit under rättelse angående det område, som för anläggande af jernvägsstation derstädes skulle komma att erfordras, och att beslut redan blifvit fattadt om anskaffande deraf på kommunens bekostnad. Man har här äfven anmärkt, att förra Riksdagens beslut skulle hafva tillkommit genom en slump. Jag har här visserligen hört föregående talare nämna många siffror, hvarmed de velat bevisa det större intresse, som vore förenadt med den norra linien än med den södra, men jag har bland dessa siffror icke hört de åberopas, som vid omröstningen i förstärkt Stats-Utskott bestämde utgången, eller 83 röster för den södra linien och 36 för den norra. Vid betraktande af detta sifferförhållande torde man icke med skäl kunna påstå, att slumpen bestämt utgången. Till stöd för upptagandet af frågan om en förnyad undersökning har åberopats den stora vigten för jernbruksintresset af att vinna en utfartsväg dels till närmaste koldistrikt och dels till de tjenligaste afsättningsorterna, och man har framhållit, att jernbruksdistrikterna skulle hafva föga gagn af den förut beslutade linien, samt att dess viktiga intressen stode på spel. Jag ber att härvid få erinra, att för icke längre tid sedan än under förlidet år fråga inom vårt grannrike blifvit väckt om anläggande af en jernväg, som skulle gå från Christiania söder ut, för att sedermera öfver Uddevalla sammanbindas med de Svenska jernvägarne. Om det derföre nu vore fråga om, i hvilken rigtning den bana, som skulle sammanbinda de förenade rikena och deras hufvudstäder, borde dragas, medgifver jag, att de Wermländska jernbruksintressena kunde stå på spel, men, då nu Nordvestra stambanans anläggande genom Wermland är beslutadt, kan jag icke finna annat än, att berörda intressen äro väl tillgodosedda. Det vill synas mig, att, äfven om den södra linien åt bergsverksdistrikterna bereder mindre fördelar än den norra skulle kunna göra, de dock vid jemförelse med andra likartade delar af vårt land hafva synnerligen stora fördelar sig beredda. Man får icke förglömma, att genom jernvägen, hvilken, om ock vid slutpunkten, dock berör provinsens viktigaste kommunikationsled, utfartsväg är öppnad till de tvänne hamnar vid Vesterhafvet, hvarifrån provinsens produkter kunna utskeppas, nemligen Götheborg och Christiania. Äfven om den södra linien icke berör de egentliga produktionsorterna för bruksdriften, äro dessa dock icke belägna på så stort afstånd från densamma, att det kan afskräcka dem från att begagna denna utväg för tillgodogörande af bruksprodukterna. Ilär har blifvit sagt, att, om jernvägen komme att dragas den norra linien, skulle densamma utan tvifvel framkalla anläggandet af flera jernförädlingsverk, hvilka skulle kunna uppdrifva sin produktion till flera millioners värde. Det vore visserligen i hög grad önskligt, om en utvidgad jernverksindustri kunde komma till stånd, men jag kan icke inse, hvarför det skulle vara omöjligt att anlägga större jernverk på andra ställen än just de nu föreslagna. Det har å andra orter visat sig, att man på jernväg fört äfven de gröfre produkterna, såsom malm, plankor o. d., särdeles långa distanser,

och orsaken härtill har varit, att man funnit fördelen af att kunna frött välja tiden för produkternas afsändande, och att med trygghet kunna påräkna att å utsatt tid få dem till viss ort. Jag kan icke föreställa mig annat än, att i väsendtlig mån denna fördel äfven skall tillgodokomma de delar af provinsen, hvilka icke få jernvägen direkt inpå lifvet.

Här har äfven anmärkts, att frågan skulle vara ofullständigt utredd i så måtto, att 1863 års Riksdag hos Kongl. Maj:t anhöll om fullständig undersökning angående ifrågavarande jernvägsanläggning, men att sådan icke blifvit anställd med afseende å dess ekonomiska sida, utan endast med afseende å dess tekniska. Om också Regeringen icke utsträckt undersökningen äfven till det ekonomiska gebietet, så torde det dock för hvar och en, som deltog i sista riksdagens förhandlingar, vara klart, att de enskilda partierna mer än väl utredt frågan i detta afseende. Initiativet härtill togs af länets landsting, som tillsatte en komité för frågans utredande, och man kan väl icke antaga, att, då denna komités majoritet uttalade sig för den norra linien, den skulle hafva uraktlåtitt att uppgifva alla de fördelar, som med samma linie kunna vinnas. De olika förslagen öfverlemnades till Representationen, och denna ansåg dem icke påkalla ytterligare undersökning, utan ingick i definitivt beslut i frågan. Man har vidare såsom stöd för den norra linien anfört, att alla underordnade auktoriteter, som yttrat sig i frågan, skulle hafva förordat nämnda linie. Jag vill icke direkt bestrida en sådan uppgift, men jag får dock påpeka, att den myndighet inom provinsen, som torde få anses mest stå öfver partierna, har i sitt förord yttrat sig på ett sätt, som visar att detta förord lemnats norra linien endast med afseende å dess provinsiela fördelar. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande slutar sitt yttrande med dessa ord:

»Huruvida stambanans utläggande i förstnämnda rigtning (öfver Norum) kommer att äfven för det allmänna bereda så öfvervägande fördelar, att på grund deraf det må vara skäl att på banans byggande använda ett så mycket högre anläggningskapital som för den norra linien erfordras, jemte det att bibanor från så väl Bergslagen som Carlstad om tillsammans cirka sex mils längd icke torde kunna åstadkommas utan betydliga bidrag från Statsverket, derom anser Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig icke tillkomma att något yttrande afgifva.»

Jag vill visst icke bestrida, att fördelar skulle hafva uppstått, om man beslutat sig för den norra sträckningen, men man hade med skäl kunnat vänta, att, om ett sådant beslut, hvilket obestriddigen skulle hafva för Statsverket medfört en direkt större utgift af 1 million R:dr, än som erfordrades för det södra alternativet, hade varit företrädesvis inom provinsen önskad, inom de orter, som deraf skulle hafva fördel, skulle hafva visat sig en större benägenhet att lemna tillskott till expropriationskostnadernas bestridande, än nu varit fallet. Från Kongl. Maj:t utgick genom Dess Befallningshafvande en hemställan, att vederbörande kommuner skulle höras, i hvad mån de ville godtgöra expropriationskostnaderna. Svaren finnas omförmälda i Stats-Utskottets Betänkande vid sistlidne riksdag angående denna fråga. Det visade sig, att blott en kommun var villig att lemna erforderlig mark, och att en kommun ville med 5,000 R:dr bidraga till expropriationskostnaderna. Från en annan del af landet, der fråga jemväl varit om utförande af

jernvägsbyggnader, hafva anbud blifvit gjorda att med 1 million R:dr bidraga till expropriationskostnaderna. Jag har svårt att föreställa mig, att, derest fördelarne af en jernväg i den norra sträckningen skulle vara så stora, som man här framhållit, och rörelsen der eger den omfattning, som här uppgifvits, det icke skulle bära sig att anlägga en bibana i samma sträckning. Vi hafva på andra ställen i landet sett, att bibanor, hvilka varit förenade med vida större kostnader, blifvit anlagda, och att utsigt finnes, att de skola för framtiden underhålla sig sjelfva.

Det har med afseende å den södra linien blifvit anmärkt, att den icke skulle vara af Kongl. Maj:t i sin helhet fastställd. Jag ber att med anledning deraf få upplysa, att, då planen för samma linie af jernvägs-byggnadsstyrelsen anmälles till Kongl. Maj:ts fastställelse, framställningar af åtskilliga fastighetsegare i trakten af linien inkommo till Kongl. Maj:t med hemställan, att jernvägen måtte dragas norr om Packfjorden. Remiss af denna hemställan skedde till byggnadsstyrelsen, hvilken afstyrkte densamma, och Kongl. Maj:t meddelade derefter fastställelse å linien i dess helhet med rätt för styrelsen att, om det skulle visa sig, att den ifrågasatta förändringen utan väsendtlig tillökning i längd eller kostnad kunde utföras, styrelsen då hade rätt att till Kongl. Maj:t inkomma med framställning i detta afseende. Anledning till någon farhåga derför, att de å denna linie utförda jernvägsbyggnader skola blifva utsatta för öfversvämningar af Wenern, som kunde blifva menliga för deras bestånd, förefinnes icke.

Man har till stöd för åsigten om behofvet af en jernväg för bruks-industrien åberopat den rörelse, som förekommit på Gefle—Fahlun—, Nora—Ervalla—, Örebro—Arboga—banorna. Just detta förhållande, att stor trafik egt rum på dessa banor, synes mig ådagalägga, att äfven de orter, som icke äro belägna tätt invid en jernväg, kunna draga stor fördel deraf, att en sådan finnes i deras närhet. Man har befarat, att, om jernvägen blefve dragen i den riktning, som nu är beslutad, jernindustrien i Wermland komme att gå under, men jag må bekänna, att det förefaller mig besynnerligt, huru i sådant fall denna handtering skall kunna bära sig på andra orter, der jernväg saknas på ännu längre distans. En värd talare har förut påpekat, att andra bergverksorter icke ega sådana fördelar, som för Wermland redan nu kunna vara att påräkna. Det är naturligt, att icke ensamt den omständigheten, att Carlstad är stad eller residensstad, varit bestämmande för jernvägens dragande derigenom. Vi få icke förglömma, att Carlstad har sitt läge vid provinsens största vattendrag, på hvilket en ordnad rörelse redan under en lång tid egt rum.

Då upplysning är vunnen om frågans utgång i Andra Kammaren, vill jag icke längre upptaga Kammarens tid. Jag vill dock erinra om lydelsen utaf den reservation af Herr Wærn, man här velat understödja. Den slutar med en mening, hvilken jag icke rätt fattar. Orden lyda sålunda: »Beslutar Riksdagen denna underdåniga skrifvelse, så följer deraf naturligen, att de medel, som vid denna riksdag beviljas till Nord-vestra stambanans fortsättning, böra användas på den del deraf, som för de alternativa linierna är gemensam.» Detta synes antyda, att frågan endast skulle vara föremål för den ena Statsmagtens beslutanderätt, och den värde representanten tyckes hafva förbisett, att hvad Riksdagen be-

slutar påkallar Kongl. Maj:ts godkännande Jag kan icke tro, att denna Kammare skall gilla en skrivelse, som afser att till denna frågas afgörande erfordras endast Riksdagens beslut.

Herr Uggla: Jag ber att få nämna några ord med anledning af hvad en föregående talare behagat yttra. Den värde talaren har lagt mycken vikt derpå, att det skulle tillsättas en komité för utrönande af de *ekonomiska* förhållandena, men jag skulle tro, att de, som önska den norra linien, aldrig kunna erhålla en fördelaktigare utredning af nämnda förhållanden än den, som lemnats utaf den af landstinget tillsatta komitén. För öfrigt har den värde talaren kommit fram med en lång historia om att Storfors bolag skulle sedan urminnes tider visat sig fiendtlig emot Filipstads Bergslag, och började dermed, att Carl IX skulle genom soldater låtit förstöra Filipstad. Den värde talaren har dock härvid begått ett misstag, ty denna våldsamhet föröfvades under Carl XI, på framställning af egaren till Storfors, som på hela Bergslagens vägnar och på deras begäran fordrade denna åtgärd, emedan Filipstad föregafs förorsaka dyrket af lifsmedlen inom Bergslagen. Såvidt jag vet har icke Storfors bolag stridiga intressen med den öfriga Bergslagen, och det kan icke hafva sådana, ty den föreslagna linien Filipstad-Norum skulle beröra endast ett järnbruk, och detta tillhör Storfors, hvilket för öfrigt är den största delegaren i Persbergs malmfält. Man har nu åter fått höra anfall mot Carlstad. Förut har man alltid sagt, att det gör ingenting om en sådan håla som Carlstad går under. Jag får med anledning häraf citera ett yttrande af en Engelsk lord, hvilken, då Jakob II underrättade honom derom, att han hade för afsigt att förflytta sitt residens från London, svarade: »Jag vill hoppas, att Eders Majestät icke tager Themsen med sig»; och så länge Klar-elfven vid Carlstad faller ut i Rikets största insjö, Wenern, skall äfven denna punkt för trafiken blifva af högsta vikt.

Jag yrkar fortfarande på bifall till Utskottets hemställan.

Herr Bergstedt: Jag inskränker mig till att nämna, att jag delar deras åsigt, som anse, att såväl landets, som särskildt provinsen Werm-lands intresse bäst skulle befrämjas genom en förnyad undersökning.

Herr Wærn: Jag har naturligtvis icke med det af Herr Lagerstråle anmärkta uttrycket i min reservation kunnat afse att kränka Kongl. Maj:ts rätt att deltaga i frågans afgörande. Jag har ansett det vara nödvändigt att intaga i reservationen detta uttryck, i stället för det af motionären gjorda förslag i afseende å användningen af de redan beviljade medlen, öfver hvilka Kongl. Maj:t redan fattat sitt beslut. Då Stats-Utskottet afstyrkt Herr Myrtins motion så i ena som andra afseendet, är det klart, att, om Riksdagen bifölle min reservation, och deri icke funnes något yttrande angående användningen af de medel, som vid denna riksdag kunna beviljas, Riksdagen icke skulle kunna besluta, hvartill dessa medel skola användas. Enligt min tanke böra de användas till utförande af den för de alternativa förslagen gemensamma bandelen. Jag har i öfverensstämmelse härmed fullständigt mitt i reser-

vationen framställda yrkande, och får nu anhålla, att Kammaren behagade besluta, att de medel, som vid denna riksdag beviljas till Nordvestra stambanans fortsättning, anvisas till den del deraf, som för de alternativa linierna är gemensam, och att i underdånig skrifvelse anhålla. det Kongl. Maj:t täcktes i nåder uppdraga åt en komité af ojäfvige och med näringsförhållandena förtrogne personer att förrätta ekonomiska undersökningar rörande den trafik, som å hvardera af de alternatift föreslagna linierna för den Nordvestra stambanans sträckning genom Wermland kan blifva att påräkna, samt derom till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt betänkande.

Starka rop på proposition hördes.

Herr Ekman, Carl: De häftiga och starka ropen på proposition torde utvisa, att Kammarens ledamöter redan stadgat sin åsigt i denna fråga, och jag är därför skyldig att fatta mig kort. Jag får då endast fästa uppmärksamheten derå, att alla tecken häntyda på att högst viktiga intressen här äro på spel. Oaktadt den belysning frågan genom en massa broschyrer och dylikt erhållit, återstår ännu så mycket att säga, att vi väl borde vara ense derom, att frågan om den rätta riktningen af jernvägen ännu är långt ifrån utredd, och det synes mig att detta äfven medgifvits af Herr Chefen för Civil-departementet, ty i hans yttrande, så vida jag rätt uppfattade detsamma, låg ej något positivt påstående, att den södra linien verkligen egde sådana företräden framför den norra, att icke den ökade utgiften för denna sednare linie af omkring 1 million R:dr möjligen skulle vara väl använd. Såsom jag nyss yttrat, stå här viktiga intressen på spel, och det torde då ej vara rätt att fästa sig allt för mycket vid formela betänkligheter. För öfrigt har ju redan Kammaren under innevarande riksdag vid behandlingen af andra frågor, icke ansett sig behöfva fästa sådant afseende vid föregående Riksdagars beslut, att icke Kammaren funnit lämpligt att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om noggrannare undersökningar. Skulle nu deremot denna Riksdag följa den föregående beslut och bevilja anslag till jernvägen öfver Carlstad, men sedermera visar sig, att denna jernväg ej motsvarade de anspråk, man billigtvis bör hafva på en sådan kommunikations-inrättning, så fingo vi utan tvifvel skäl att ångra, att vi fattat sådant beslut, medan en ytterligare undersökning *utan skada* kunnat ske. Af det för detta år anvisade anslag läser den vida största delen erfordras för inköp af arbetsmateriel, så att högst litet derefter återstår att använda på sjelfva jernvägsbyggnaden. Om därför den ifrågasatta utredningen af opartiske män, angående den fördelaktigaste riktningen af jernvägen, under loppet af detta år företages, så måste det vara mycket lätt att under ett kommande år, genom användande af ökad arbetskraft, återvinna hvad som nu förloras, derigenom att jernvägsbyggnads-arbetet för detta år inställes.

På de skäl jag nu antydt, instämmer jag således i det förslag, Herr Wærn sist framställt.

Herr Hammarhjelm: Äfven jag instämmer i det af Herr Wærn sist framställda förslag, och afstår således från mitt föregående yrkande.

Herr

Herr Lagerstråle: Jag önskar endast att få meddela en upplysning. Under diskussionen vid förra riksdagen angående anslag till Nordvestra stambanan uppgafs af mig, att bandelen Carlstad-Christinehamn skulle från de under år 1866 färdigbyggda banor öfvertaga jernvägsmateriel till ett värde af omkring 400,000 R:dr. Då var emellertid föreslaget ett vida större anslag, än som sedan beviljades, hvadan man, när anslaget inskränktes till 500,000 R:dr, har funnit skäl att öfverlåta en del af den lediga materielen, till värde af 250,000 R:dr, till bandelen mellan Ärvika och Charlottenberg. Sträckningen mellan Carlstad och Christinehamn har sålunda endast öfvertagit materiel för 150,000 R:dr, hvadan, efter afdrag af hvad som åtgått till undersökningar, 35,000 R:dr, återstoden, eller 315,000 R:dr, utgör den summa, som är afsedd att under detta år användas till arbeten å ifrågavarande bandel.

Herr Ekman. Gustaf: Jag instämmer i det af Herr Wærn framställda förslag.

Herr Heijkenskjöld: Äfven jag instämmer med Herr Wærn.

Herr Croneborg: Jag frånträder det af mig förut framställda yrkande, och biträder i stället det förslag Herr Wærn afgifvit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan, dels af Herr Wærn, att Kammaren, med afslag å samma hemställan, skulle för sin del fatta ett så lydande beslut: »att Riksdagen må, med anledning af Herr Myrtins motion, besluta, att de medel, som vid denna riksdag beviljas till Nordvestra stambanans fortsättning, anvisas till den del deraf, som för de alternativa linierna är gemensam, och att i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder uppdraga åt en komité af ojäfvige och med näringsförhållandena förtrogne personer, att förrätta ekonomiska undersökningar rörande den trafik, som å hvardera af de alternatift föreslagna linierna för den Nordvestra stambanans sträckning genom Wermland kan blifva att påräkna, samt derom till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt betänkande.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr Wærns ofvan omförmälda förslag, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets öfverst å sidan 8 i Utlåtandet N:o 61 gjorda hemställan i anledning af Herr Myrtilns motion, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna hemställan, och bifaller det förslag, som Herr Wærn i frågan framställt.»

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46;

Nej — 49.

Den vidare föredragningen af Utlåtandet uppskjöts härefter till sammanträdet å eftermiddagen.

Herr Storckenfeldt anförde skriftligen:

Jag reserverar mig emot det Kammarens beslut under gårdagen, som ogillade Stats-Utskottets Utlåtande N:o 66 § 3, föranledt af revisorernes anmärkning emot Arméförvaltningen.

Jag hembär min tacksamhet för sista riksdagens revisorer och denna riksdags Stats-Utskott för deras åtgörande i ämnet.

Jag bestrider Arméförvaltningen all rätt att blanda sig uti reglerandet af räntefoten eller penningställningen i allmänhet, om detta varit anledningen till dess förfarande, som, efter mitt förmenande, nu föranledt ett obehörigt favoriserande af individer, på det allmännas bekostnad.

För nära 2 år sedan vidtog Arméens pensionskassas direktion den rigtiga åtgärd att uppsäga lånen ur denna kassa, derest ej 6 procent för dem erlades; direktionen hade då under en längre tid sett tiden an, och blifvit öfvertygad derom, att den högre räntefoten ej var att anse såsom tillfällig. Denna åtgärd medförde ingalunda någon annan rubbning i affärsställningen i landet, än att låntagarne fingo erlægga samma ränta, som andre skuldsatte. Direktionen fullgjorde utan tvifvel sin skyldighet, och något klander har derföre ej heller försports.

De fonder, som stå under Arméförvaltningen, uppgå till omkring 7 millioner; om 1 procent derå förloras så motsvarar denna förlust 70,000 R:dr årligen; antag att förlusten uppgår till endast halfva denna summa, så torde den allt förtjena den uppmärksamhet, som af revisorerne och Stats-Utskottet deråt egnats.

Jag protesterar slutligen emot det yttrande af en talare i går, som afsåg att bevisa, att det just var i allmänhetens intresse, som Arméförvaltningen handlat, då den icke vidtagit den åtgärd, som revisorerne ansett böra vidtagas. Att döma af hvad som passerat, kunde man visserligen komma på en sådan fundering, men nog torde den allmänhet,

som förlorar på Arméförvaltningens uraktlåtenhet, vara den stora allmänheten. då den, som haft fördel deraf, är den lilla.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 68, i anledning af väckt motion, om beviljande af ett lån å 150,000 R:dr till Wallåkra stenkols-aktiebolag; och N:o 69, i anledning af väckt motion, om beviljande af anslag för inlösen af aktierna i det bolag, som verkställt omläggning af allmänna landsvägen genom Wedens och Bollebygds härader af Elfsborgs län;

äfvensom Andra Kammarens protokolls-utdrag N:o 224, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 24, i anledning af väckta motioner, om utsträckning af kronoläns-männens fribrefsrätt.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 12 April 1867.

Kammaren sammanträdde k. 6 e. m.

Justerades ett protokolls-utdrag för sammanträdet å f. m.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 61, i anledning af väckta frågor, dels om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels om lån till enskilda jernvägsanläggningar.

Utskottets hemställan medlerst å sid. 8.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Då icke andra mera erfarne riksdagsmän yttrat sig emot denna punkt, och jag således kan hafva skäl misstro mitt eget omdöme, är det med en viss tvekan, som jag begärt ordet, men jag anser mig likväl böra framställa mina tvifvel vid Utskottets förslag vid denna punkt. För min del tillstår jag min tro

att det kommer att gå såsom Utskottet föreslagit, men jag tycker icke om onödiga åtgärder. Om man nu bifaller denna punkt, så har man fattat ett preliminärbeslut, hvarigenom man bundit sina händer för återstående delen af riksdagen. Jag kan icke inse nyttan af detta beslut, men om man deremot sedermera skulle vilja göra en ändring, så är man bunden. Det är derföre, som jag yrkar, att detta förslag, såsom öfverflödigt och innebärande en möjlighet att skada, men deremot icke att gagna, måtte afslås. Jag kan derföre icke tillstyrka bifall till motionen, utan anhåller, om det anses nödigt, att denna punkt må återförvisas.

Herr Wallenberg: Utskottet har utgått från den synpunkt, att med afseende å det tillstånd, hvori våra finanser befinna sig, man endast bör bevilja ett måttligt belopp till fortsättande af jernvägsbyggnader. Då man med ett dylikt mindre belopp ej med någon fördel kan fortsätta arbetena på flera banor, i hvilket fall man ej på något håll skulle vinna något, så tror jag Utskottets förslag vara förtjent af bifall, hvarom jag anhåller.

Herr Wærn: Då jag icke vill tillstyrka något annat än Nordvestra stambanan, och Stats-Utskottet endast tillstyrkt denna bana, så innebär denna punkt för mig endast afslag åt de enskilda motioner, som blifvit framställda, men om Kammaren vill direkt afslå dessa motioner, så har jag icke något att deremot anmärka, blott andra momentet bifalles, ty det är hufvudsaken.

Herr Troilius: Lika med Grefve Mörner, anser jag ett beslut sådant som Utskottet föreslagit i första delen af punkten, icke behöfligt, då Riksdagen i alla fall är oförhindrad att bifalla hvad Utskottet i hufvudsaken åsyftat, genom att lemna sitt samtycke till andra momentet; men om man sammanlägger det första momentet med det förslag, som Utskottet sedermera i nästa punkt afgifvit, angående Kongl. Maj:ts begäran om 720,000 R:dr för fullbordande af jernvägssträckan emellan Christinehamn och Carlstad, så kan man befara att genom ett dylikt beslut nästa Riksdag skulle finna sig förhindrad att bifalla en framställning, om anvisande af medel för påbörjande af andra jernbanor redan under år 1868. Detta med hvad Grefve Mörner andragit förleder mig att anhålla om afslag å det föredragna momentet, ehuru jag icke vill motsätta mig bifall till sista momentet af denna punkt.

Grefve Hamilton, Henning: I formelt hänsende vill jag gifva Grefve Mörner rätt, att det hade varit det vanligaste och äfven det rättaste, om Utskottet endast framställt det förslag, som innehålles i andra momentet; men det är möjligt, att Andra Kammaren, utan afseende å våra betänkligheter, bifaller Utskottets förslag, och att vi då skulle skilja oss från Andra Kammaren, blott för att få en votering om ett och samma beslut, tror jag icke skulle gagna till något.

Hvad angår Herr Troilii betänklighet, att ett bifall till denna punkt skulle kunna hindra kommande Riksdag, att anslå medel att användas under år 1868, vill jag endast anmärka, att Utskottet endast talat

om innevarande riksdag. Det kan icke föreslå något annat, än som afser 1868 års statsreglering, och således har detta anslag endast blifvit nekadt för år 1868.

Herr von Koch: Jag är väsendtligen förekommen af den siste värde talaren, enär jag tror, att det icke vore rätt, att för en dylik formel betänklighet skilja sig från det beslut, som kan fattas af Andra Kammaren; och om man skulle afslå första momentet, blir det icke något sammanhang i det sednare; det måste åtminstone förändras, ty der står: »torde något särskildt yttrande öfver de af enskilde motionärer gjorda, *här ofvan* upptagna framställningar icke erfordras.» Men om det föregående afslås, måste dessa båda moment sammanföras. I afseende å betänkligheten att binda nästa Riksdag, tror jag icke det är någon fara, om man skulle antaga detta moment, emedan deri är bestämdt uttryckt, att man vill använda alla tillgängliga medel på Nordvestra stambanan. Jag anhåller derföre om bifall.

Grefve Mörner: Herr Wallenberg har uppfattat mitt yttrande, som skulle det afse en splittring af de medel, som blifvit anslagna till jernvägsbyggnaderna. Deröfver har jag likväl icke yttrat mig, utan endast om vådan för Riksdagen af att binda händerna på sig. Herr Wærn har, så vida jag fattat honom rätt, yttrat, att dessa motioner kunde, oafsedt denna punkt, genast bifallas eller afslås; kunde det förra ske, så vore det mig mycket kärt, men Stats-Utskottet har icke afgifvit något yttrande derom. Grefve Hamilton har yttrat, att man i denna fråga icke borde skilja sig ifrån Andra Kammarens beslut. Jag får likväl säga, att detta icke utgör något skäl för mig. Jag har ingen talan i Andra Kammaren, och kan icke fatta, att dess beslut för mig utgör skäl till afslag. Om äfven en votering skulle komma att ega rum i denna fråga, hafva vi så många förut, att en till icke betyder något; och jag yrkar derföre, att Kammaren, med afslag af första momentet, måtte besluta, att de af enskilde motionärer gjorda framställningar afslås.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, då de tvänne delar, hvaraf Utskottets förevarande hemställan bestod, blifvit föremål för olika yrkanden, komme delning af propositionen att ega rum; och hade, hvad beträffade den första delen, så väl bifall dertill som afslag derå blifvit yrkadt.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till förra delen af Utskottets hemställan, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets å sidan 8 af Utlåtandet N:o 61 gjorda hemställan, att Riksdagen måtte besluta, att alla de medel.

hvilka vid innevarande riksdag kunna för jernvägsbyggnader afses, uteslutande skola anvisas till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammarén denna hemställan.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 12.

Efter förmålan, att, i afseende å sednare delen af Utskottets förvarande hemställan, endast bifall blifvit yrkadt, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på nämnda yrkande, hvartill svarades ja.

Utskottets hemställan nederst å sid. 8.

Bifölls.

Utskottets hemställan öfverst å sid. 9.

Grefve Hamilton, Henning: Vid denna punkt måste jag framställa tvänne anmärkningar, men ber, innan jag framställer den första, att få försäkra chefen för jernvägstrafik-styrelsen, att jag med dessa anmärkningar icke vill framkalla något klander, eller väcka någon misstanke mot denna styrelse. Det är endast mot Stats-Utskottet, jag vill framkasta anmärkningen för vårdslöshet i redaktionen af denna punkt. Det står nemligen i sista delen af densamma: »att derest det skulle visa sig, att den del af trafikmedlen, som under samma år blifvit till Riksgälds-kontoret levererad, skulle öfverstiga 2,000,000 R:dr, Kongl. Maj:t må af berörda, till Riksgälds-kontoret levererade, trafikmedel för arbetena å Nordvestra stambanan disponera ett mot detta öfverskott svarande belopp.» Nu är det klart, att, om trafik-styrelsen behagade behålla inkomsten för detta år, och icke leverera den förr än 1868, så skulle för år 1868 kunna användas en del utaf de år 1867 influtna trafikmedel. Detta är en mindre väsendtlig anmärkning, på hvilken jag icke skulle fästa något afseende, om icke i sammanhang dermed jag hade en annan anmärkning att göra, på hvilken jag vill fästa Kammaréns uppmärksamhet, om den första vinner bifall. En talare har fästat uppmärksamheten derpå, att vi redan beviljat 600,000 R:dr mera än Andra Kammarén, och nu skulle genom förmiddagens beslut denna summa ökas till 700,000 R:dr. Det låter hemskt, och jag tror icke, att det är skäl att öfverskrida denna summa.

Det förefaller mig således, som om Nordvestra stambanan i det hela icke skulle kunna försenas i väsendtligare mån, om man för nästa år något inskränkte anslaget, blott man gaf tillräckligt för spräng-

ningsarbeten och dylikt, som fordrar en längre tid, och därför får jag hemställa, att Kammaren ville till fortsättande af Nordvestra stambanan för år 1868 inskränka anslaget till 1,000,000 R:dr, och beslutet skulle då blifva, att Kammaren för sin del, till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan, för år 1868 anvisar en summa af 1,000,000 Riksdaler.

Herr Troilius: Uppkallad af den siste talaren yttrande, anhåller jag att i korthet få redogöra för beloppet af de tillgångar, som jag anser med någon säkerhet kunna blifva disponibla af inkomsterna från Statens jernvägstrafik till försättning af Statens jernvägbyggnader under innevarande och nästkommande år; så mycket heldre som Stats-Utskottets Betänkande synes antyda den åsigten, att jernvägsbyggnaderna i framtiden endast borde fortsättas, i den mån öfverskotterna af trafikinkomsterna dertill kunde lemna tillgång.

I Stats-Utskottets Memorial N:o 60 förekomma tvänne olika uppgifter om behållningen af trafikmedlen för åren 1866 och 1867; den ena grundad på en under förra riksdagen gjord beräkning deraf till 2,000,000 R:dr, den andra på en af mig för några dagar sedan till Ordföranden för Fullmäktige i Riksgälds-kontoret lemnad promemoria, som upptager behållning till högst 1,800,000 R:dr; deraf likväl endast 1,400,000 R:dr kunde antagas blifva före innevarande års slut aflemnade till Riksgälds-kontoret. Den förra beräkningen är hemtad utur ett af trafikstyrelsen år 1865 till Kongl. Maj:t afgifvet underdånigt utlåtande, rörande de öfverskott, som för vissa behof då kunde antagas blifva disponibla af 1866 och 1867 års trafikinkomster, och hvilade på förutsättning, att sistförflutne Riksdag skulle bevilja 2,250,000 R:dr till den rörliga materielens förstärkning på de äldre banorna. När endast 2,000,000 R:dr blefvo anslagna till sistnämnda ändamål, måste bristen fyllas af jernvägens egna medel.

Emellertid visar bokslutet för år 1866 nu, att den vid nämnda års slut befintliga behållningen, efter afdrag af alla utgifter både för underhåll och drift samt nya byggnader och materiel, utgör omkring 712,000 R:dr, hvilka böra komma Riksgälds-kontoret till godo, i den mån de blifva disponibla. Detta kan likväl endast ske successift, emedan behållningen bestod dels i kontanta medel, behöfliga till förlag för de första månaderna af innevarande år och dels i fordringar och förskotter, som efterhand inflyta. Deraf äro likväl 400,000 R:dr för närvarande till Riksgälds-kontoret inbetalade, och återstoden torde kunna insättas under denna och nästa månad.

Enligt förra Riksdagens beslut är trafikstyrelsen ålagd, att numera månatligen till Riksgälds-kontoret inbetala uppkommande öfverskott, i den mån de blifva disponibla; men Kammaren finner lätt, att en jernvägsrörelse lika litet som någon annan industri kan skötas utan förlag till aflöningar och förbrukningsmaterialier, samt att följaktligen öfverskottet för hvarje månad icke kan blifva disponibelt, förrän nya förlagsmedel influtit, hvarföre det äfven är omöjligt att fullgöra slutliqviden för ett års öfverskott redan under det år, för hvilket de blifvit i bokslutet uppdebiterade.

När man kalkylerar innevarande års sannolika inkomster, på sätt Kammarrens ledamöter behagade inhemta af den Stats-Utskottets Memorial N:o 60 bifogade, af mig upprättade, promemoria, kommer man till en behållning på årets rörelse af 2,286,000 R:dr.

Men med den betydligt vexande rörelsen på Statens banor är det alldeles nödvändigt att öka transportmedlen, för att äfven öka inkomsterna. Att materielen icke ännu är tillräcklig, torde vara något hvar bekant, och att behofven stiga i större förhållanden än banornas utsträckning, är äfven lätt att inse, när man tillika tager i betraktande inflytandet af bibanor och andra kommunikationsleder, med hvilka statsbanorna efter hand komma i omedelbar beröring. Under Mars månad innevarande år hafva t. ex. på statsbanorna transporterats öfver 1,100,000 centner fraktgods, i stället för 660,000 centner under samma månad förlidet år.

Vidare är det bekant, att man vid första anläggningen af våra jernvägar icke vågade påräkna någon sådan rörelse, som verkligheten sedermera ådagalagt, och följaktligen ansåg man icke skäl att då nedlägga så stora kapitaler på stationer och verkstäder, som den ökade rörelsen under de sista åren visat vara af nöden. Det har derföre blifvit nödvändigt att utvidga de flesta af de före 1863 anlagda stationerna, synnerligen emellan Falköping och Göthcborg, samt föreningsstationerna med de sedermera tillkomna bibanorna, äfvensom reparationen af verkstäderna i Götheborg, Malmö och vid Liljeholmen, sedan materielens styrka är mera än fördubblad. Dessa nya byggnader och anläggningar komma att medtaga en högst betydlig del af trafiköferskotterna för 1867 och 1868, samt kunna omöjligen undvaras eller uppskjutas, så vida ej rörelsen och inkomsterna deraf skola lida afbräck.

Till följd häraf vågar jag icke antaga, att mera än 1,100,000 R:dr af innevarande års beräknade trafiköferskott kan blifva för Statsverket disponibla. Af förut anförda skäl kunna ej heller häraf mera än högst 700,000 R:dr insättas i Riksgälds-kontoret före den 31 December, då återstoden utgör det minsta belopp, som erfordras till förslag för Januari månad 1868.

Om denna summa sammanlægges med det under innevarande år disponibla öferskottet från 1866, så erhålles det belopp af 1,400,000 R:dr, som jag till Riksgälds-kontoret uppgifvit såsom påräknelig insättning före detta års slut.

Beträffande 1868 års rörelse, så har jag i den återopade promemorian, som är vidfogad Stats-Utskottets Memorial N:o 60, antagit totalbeloppet af inkomsterna böra uppgå till 6,110,000 R:dr, och lemna ett öferskott öfver driftkostnaden af 2,566,000 R:dr. Deraf åtgå likväl 1,000,000 R:dr till nya byggnader och utvidgningar samt till ny materiel, så att den disponibla behållningen skulle utgöra 1,566,000 R:dr.

Af denna summa läres, med afseende på behof af förslag för år 1869, blott 1,100,000 R:dr få påräknas till insättning i Riksgälds-kontoret under loppet af år 1868, eller tillsammans med återstoden från innevarande år en och en half million Riksdaler.

Ingen kan lifligare än jag önska, att det verkliga resultatet må blifva fördelaktigare än dessa beräkningar; men det är bättre att kalkylera sina inkomster försigtigt, än att förespegla förhoppningar, som

sedermåra befinnas öfverdrifna. Jag nödgas i alla fall påminna derom, att alla dylika beräkningar endast kunna vara approximativa, och att många oförutsedda omständigheter kunna menligt inverka på trafikinkomsternas belopp, såsom krig, farsoter eller ofördelaktiga penning- och handelskonjunkturer. Vi hade derpå ett exempel förlidet år, då koleran här i hufvudstaden otvifvelaktigt orsakade den betydliga minskningen i persontrafiken under Augusti månad, jemförd med samma månad 1865, och den svåra penningställningen likaledes bidrog till rörelsens förlamande, oaktadt man till följd af industri-utställningen hade haft anledning att antaga ett motsatt förhållande.

Får rörelsen under dessa båda år fortgå ostörd, så är jag dock öfvertygad, att de uppgjorda beräkningarne skola förverkligas, och Riksgäldskontoret under år 1868 kunna erhålla 1,500,000 R:dr från Statens jernvägstrafik.

Utskottet har förslagit att endast använda två millioner Riksdaler till fortsättande af Nordvestra stambanan under år 1868. Jag tillåter mig att härvid fästa Kammarrens uppmärksamhet vid ett förhållande, som utan tvifvel förtjänar att tagas i betraktande.

Enligt uppgift af chefen i jernvägsbyggnadsstyrelsen fördras för att fullborda Nordvestra stambanan emellan Carlstad och Arvika en tid af minst 4 år, i anseende till de arbetens beskaffenhet, som dermed äro förknippade. Det hjälper dervid icke att öka anslagen, emedan genomsprängningen af en 1,800 fot lång tunnel och fyllningen af banken öfver sjön Wermelen äro arbeten, som icke kunna utöfver en viss grad påskyndas, utan att betydligt fördyras.

Den Norska delen af den bana, som skall förena båda rikenas hufvudstäder, öppnades redan år 1865.

Om nu, såsom sannolikt är, de 720,000 R:dr, hvilka Regeringen begärt såsom förskott att utgå under innevarande år till användande på linien emellan Christinehamn och Carlstad blifva förvägrade, så kan det visserligen vara möjligt, att, det oaktadt och äfven utan större anslag än blott två millioner för 1868, fullborda sistnämnda sträcka till föreslagen tid 1870, om tillräckliga fyllnadsanslag erhållas för åren 1869 och 1870; men, om arbetet på den öfriga linien till följd af denna anordning icke kan begynnas förr än något af de sistnämnda åren, så är det omöjligt att öppna denna bandel för trafiken förr än år 1873, eller 1874; således 8 eller 9 år senare, än Norge hade sin andel af föreningslänken emellan brödarikenä färdig.

Jag hemställer, om icke det vore menligare för statskrediten att så godt som afbryta dessa i politiskt, militäristiskt, nationelt och ekonomiskt hänseende viktiga arbeten, som otvifvelaktigt äfven i utlandet ådragit sig uppmärksamhet, än att med någon omtanke och ansträngning bereda tillgångar till en kraftigare fortsättning deraf, sedan man förut med så mycken ifver dermed gjort början.

Sedan Stats-Utskottet Betänkande N:o 60 numera blifvit återremitteradt och Utskottet således har tillfälle att ytterligare pröfva de finansiella förhållandena, hemställer jag, att Kammarren måtte bifalla ett anslag till fortsättning af Nordvestra stambanan under år 1868 af 4,533,000 R:dr, i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition.

I fall anledning dertill yppas, torde jag framdeles få återkomma till det sätt, hvarpå jag anser möjligt att bereda de erforderliga tillgångarne, för att inom kortare tid fullborda Nordvestra stambanan, och uppnå de viktiga ändamål, som dermed blifvit afsedda.

Herr Wärn: Enligt hvad man kan inhemta af min reservation i detta Betänkande, är jag i denna fråga af samma åsigt som Grefve Hamilton. Jag har sökt att i min reservation visa olägenheten af att utföra stora arbeten med liten arbetsstyrka, enär det är klart, att arbetet derigenom icke blott fördröjes, utan äfven fördyras. Om vi kunde upplåna mera penningar, sälja de obligationer, som Riksgälds-kontoret af sista statslånet ännu innehar, eller, om vi kunde hoppas att vid nästa riksdags början befinna oss i en sådan ställning, att detta vore möjligt, så skulle jag anse det för en pligt att höja detta anslag.

Hvad angår Grefve Hamiltons förmodan, att kostnaden för den ifrågasvarande bandelen icke skulle vara så betydlig, så ber jag att få lemna några upplysningar om dess längd och kostnaderna för densamma. I Kongl. Maj:ts Proposition angående jernvägsbyggnaderna vid sista riksdagen finnes visserligen icke på något ställe sammanfattadt, huru lång denna bandel är, men der lemnas likväl åtskilliga uppgifter, hvaraf man kan sluta sig dertill.

På grund af dessa uppgifter nödgas jag begära bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit, på det att icke alltför mycket uppskof med fullbordandet af denna bana måtte förorsakas; och då Stats-Utskottet föreslagit en upplåning, hvars belopp Utskottet icke kunnat bestämma, så kan jag icke inse, hvarför man skulle minska den del af beloppet, som kan anskaffas utan lån. Hvad åter trafikmedlen angår, medger jag, att den betänklighet den förste talarne hyste något skäl för sig och att man således icke borde nämna något om dessa medel.

Herr Wallenberg: Skälet för Utskottets förslag i denna punkt är, att Utskottet ansett, att man borde pausera med upplåningen för någon tid, och anledningen hvarför Utskottet omnämnt trafikmedlen är, att man ansett, att, då jernvägarne kostat en så betydlig summa som 80,000,000 R:dr, kunde af dem ganska väl påräknas något bidrag till deras fortsättande, särdeles som man icke gjorde sig räkning på någon annan afkastning af dem.

Man har talat om att det föreslagna beloppet borde nedsättas än mera. För min del hade jag likväl väntat mig anmärkningar derför att summan vore snarare för låg än för hög, och jag är derför icke beredd att försvara Utskottet från denna sida. Jag skulle gerna vara med om att för fullbordande af denna bana ställa 4½ millioner till Kongl. Maj:ts disposition; men jag anser det ligga så stor vikt uppå, att i statskreditens intresse patientera med upplåningen, att jag tror, att man derigenom gör en långt större vinst än genom att påskynda denna bana, för hvilken jag hyser lika mycket intresse som någon af de föregående talarne. Och då jag hört, att Andra Kammaren stadnat vid ett anslag om 2 millioner, hemställer jag, att vid denna punkt måtte framställas proposition, särskildt på anvisandet, till fortsättning af arbetena på Nordvestra stambanan.

af ett belopp utaf två millioner R:dr, att för år 1868 från Riksgälds-kontoret utgå, och särskildt på sednare delen af punkten.

Herr Lagerstråle: Grefve Hamilton har framställt vissa betänkligheter emot första delen af denna punkt, under förutsättning, att man skulle för år 1868 kunna på något sätt åstadkomma en större behållning af trafikmedlen, än som normalt borde levereras, och jag vill derföre upplysa att, till följd af Rikets Ständers vid sista riksdagen derom gjorda framställning, Kongl. Maj:t föreskrifvit, att dessa medel skulle successivt för hvarje månad levereras till Riksgälds-kontoret inom utgången af nästa månad, så att Januari månads behållning bör der insättas före utgången af Februari o. s. v. Jag sökte under förmiddagens öfverläggning i denna Kammare värna helgden af de beslut, som blifvit fattade af Representationen och sanktionerats af Regeringen. Pluraliteten delade icke min mening, men, det oaktadt, får jag förklara, att jag anser otänkbart, att en afvikelse skulle kunna ega rum från den ordning, som af Kongl. Maj:t blifvit bestämd i afseende å trafikmedlens levererande till Riksgälds-kontoret. Samme talare har velat inskränka till hälften den summa af 2 millioner, som blifvit tillstyrkt af Stats-Utskottet, och hvilket är betydligt mindre än det af Kongl. Maj:t begärda belopp. Ehuru Kongl. Maj:t inskränkt sig till det belopp, som ansågs nödigt för arbetets bedrivande, finner jag likväl, då Stats-Utskottet nära nog enhälligt tillstyrkt nedsättning af denna summa, det vara så ringa förhoppning, att Kammarerna skulle bevilja det af Kongl. Maj:t begärda anslag, att jag ej vill yrka derpå, men jag anhåller, att det belopp Utskottet tillstyrkt icke må ytterligare nedsättas.

I fråga om det tillägg angående trafikmedlen, som Utskottet föreslagit, förefaller det mig likgiltigt, antingen det bifalles eller afslås. Att för arbeten, som äro beräknade att utföras under sommarmånaderna, anvisa medel, som till någon betydligare del ej blifva tillgängliga förr än i November eller December månad, torde knappats vara mycket att tacka för.

Herr Troilius: Då Chefen för Civil-departementet funnit sig icke böra yrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i denna del, anser jag mig icke böra fortsätta mitt yrkande derom, utan förenar mig med dem, som yrkat bifall till Stats-Utskottets förslag om anvisande af 2 millioner R:dr, att för år 1868 från Riksgälds-kontoret levereras, till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan; men att deremot det tillägg Utskottet i den föredragna punkten gjort om trafikmedlen måtte utgå.

Herr Ekman, Carl: Äfven jag hade några anmärkningar att göra vid hvad Utskottet här föreslagit. Den ena är, att det väl torde vara ovisst, om de beräknade inkomsterna af trafikmedlen inom loppet af åren 1867 och 1868 inflyta. Af det anförande, som chefen för trafikstyrelsen nyss haft, finner man, att de betänkligheter, Grefve Hamilton uttalat emot Stats-Utskottets beräkningar i detta hänseende, icke kunna synas ogrundade. Vidare omförmälde nämnde chef, att en stor del af de för år 1867 inflytande trafikmedlen behöfdes, dels för att komplettera arbetena å en del stationer, dels ock för att anskaffa tillräcklig jernvägsmateriel.

För min del tror jag, att det sist omnämnda förhållandet förtjenar det största afseende, ty om man af de hittills anlagda jernvägarne skall få den inkomst, man förväntat, måste man vara betänkt att i jernbredd med rörelsens och industriens utveckling öka materielen. Att, sedan man vid sistlidne riksdag anslög medel till materielens förökande, rörelsen på jernvägen betydligt tilltagit, bevisas ensamt af den utaf trafikstyrelsens chef omnämlda omständighet, att under samma månad, som i fjol fördes på jernväg gods till en tyngd af 600,000 centner, hafva i år transporterats 1,200,000 centner. Då jag sjelf erfarit, huru trafiken å jernvägen bedrifves, kan jag intyga, att bristen på materiel beröfvar jernvägarne möjligheten att gifva den inkomst, som man under andra förhållanden kunde förvänta. Det har inträffat, att gods, som skolat enligt requisition transporteras på en jernväg och lätteligen kunnat medelst en extra train på en dag föras till sin bestämelseort, måst i brist på lokomotiver ligga kvar hela fem dagar, innan det kunnat afsändas. Denna uppgift är jag fullt öfvertygad, att chefen för trafikstyrelsen icke kan vederlägga. Då, oaktadt all omsorg att skyndsamt tillhandagå allmänheten i dessa önskingar, sådant kan inträffa, visar det, att en tillökning i materielen är af behofvet högeligen påkallad. Efter min åsigt måste därför trafikmedlen anvisas först och främst till anskaffande af materiel, och därför synes det mig vara af synnerligt vigt, att man beräknar det bidrag till nya jernvägars byggande, som Staten af trafikmedlen må kunna erhålla, åtminstone icke till högre belopp, än chefen för trafikstyrelsen antagit dem kunna uppgå. Jag skulle till och med vilja anse, att bemälda chef upptagit dem till det högsta möjliga belopp. Einellertid, om man beslutar, att till Nordvestra stambanans fortsättning icke skall användas mera än hvad man af trafikmedlen kan erhålla, då komma för detta ändamål under nästa statsregleringsperiod icke att användas mer än en million R:dr. Men denna siffra anser jag för liten, först emedan de allmänna omkostnader, som medfölja jernvägars byggande, drabba för tungt, i fall de byggas i så liten skala, och för det andra därför, att den oomtvistade delen af Nordvestra banan lemna tillräckligt utrymme till användande af ett belopp så stort, som Stats-Utskottet föreslagit. På dessa skäl får jag yrka bifall till första delen, men afslag å senare delen af Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Herr Schartau: Det kan icke vara två meningar, att, när allmänna arbeten skola företagas, det icke är med klok hushållning öfverensstämmande att arbeta i smått. Derfor, om icke annat hindrade, skulle jag alltför gerna bifalla, hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit. Men det finnes förhållanden, som göra, att jag för min del anser, det vi icke kunna gå så långt. Det förefaller mig nemligen som om båda Kamrarna vore ense derom, att man vid denna riksdag ej skall upptaga något utländskt lån. Detta förutsätter ock Utskottet, då det säger, att, under förutsättning att Riksdagen delar Utskottets åsigt derom, att beslut rörande upptagande af lån i utländskt mynt icke bör vid innevarande riksdag ifrågakomma, finner Utskottet etc. Då jag således måste antaga, att Riksdagen stannar i det beslut, att ej något utländskt lån skall upptagas, och det väl är mycket tvifvelaktigt, om, på sätt man föreslagit, Riksdagen vill använda någon del af Riksgälds-kontorets gamla obligat-

tioner i utländskt mynt, så får man lof ställa så till, att man icke sätter statsmaskineriet i förlägenhet. Om vi ej få låna penningar och ej på skatteväg kunna utfä nödiga medel, så lär det väl icke finnas annan utväg än att inskränka utgifterna, huru obehagligt det än må kännas. På sådan grund instämmer jag med Grefve Hamilton i hans yrkande; och dertill hemtar jag ett ytterligare stöd af det beslut, som i dag på förmiddagen här fattats och hvilket gifver vid handen, att det ännu torde få anses vara ovisst, hvilken rigtning genom Wermland Nordvestra stambanan skall taga. Väl kan man säga, att två millioner alltför väl kunna användas på den oomtvistade delen af Nordvestra banan. Ja visserligen, om man hade tillgång dertill. Men då man tvärtom har brist på medel, och derjemte bragt det derhän, att ovisshet ånyo uppstått, hvar banan skall gå, synes det, med stöd tillika af de skäl Stats-Utskottet sjelft anfört, som om man hade skäl att bevilja blott en million för ifrågavarande ändamål.

Grefve Mörner, Carl Göran: Väl är det sannt, att det medför större omkostnader, om man bygger jernvägarne långsamt, och att det i allmänhet är fördelaktigt, i fall man på utförandet af ett företag är i tillfälle att nedlägga så stora kapital, att detsamma med mera drift och på kortare tid kan fullbordas. Men vi befinna oss verkligen i den ställning, att vi måste välja den minsta af flera olägenheter. Frågan är, hvilket man anser vara angelägnast, antingen att fortsätta med byggandet af nya jernvägar, eller att till de färdiga jernvägarne anskaffa fullt tillräcklig materiel. Då emellertid genom det beslut, som fattades på förmiddagen, fråga kan uppstå, icke blott om *vilken* sträckning Nordvestra banan skall hafva, utan kanske till och med *om* den skall fortsättas, och dessutom, äfven om den kommer att i den beviljade sträckningen fortsättas, under år 1868 jernvägen icke kan hinna framföras till någon sådan ändpunkt, att man af jernvägen kan påräkna någon inkomst. tror jag jämförelsevis mindre olägenhet vara att befara deraf, att ifrågavarande jernvägsbyggnad något långsammare fortgår; hvadan och då vi icke nu hafva tillfälle att nedlägga stora summor för byggandet af jernvägar genom ödemarker, samt jag för min del tror, att man bör först tillse, att man af de redan färdigbyggda banorna må kunna erhålla så stora inkomster som möjligt, jag får instämma uti det af Grefve Hamilton framställda yrkande.

Grefve Hamilton: Jag anhåller, att Kammarern ej måtte misstänka mig för en alltför småaktig hushållsamhet. Men såsom ursägt för mitt i mitt förra anförande gjorda yrkande, bör jag anföras, att jag gjort det till mitt mål under denna riksdag att göra allt hvad på mig kan ankomma, för att Riksgälds-kontoret icke må genom de beslut, som vid denna riksdag fattas, komma i annan ställning, än den Representationen sjelf bestämt och föreställt sig. Om Riksdagen beslutar utgifter, de må vara hvilka som helst, och dertill jemväl anvisar *nödiga* medel, så underkastar jag mig naturligtvis med undergifvenhet dessa beslut; men jag anser det vara min pligt att vid hvarje anslag tillse, att de derfor beräknade inkomster ej må vara ovissa, och att sålunda Riksgälds-

kontoret ej må komma i annan ställning i fråga om sina inkomster och utgifter. än Riksdagen förut velat.

Om man nu går till Stats-Utskottets förevarande Betänkande, finner man af detsamma, att Utskottet är ense deri, att under innevarande år något lån i utländskt mynt icke bör på något villkor upptagas. Jag tror, att ett sådant beslut är ganska välbetänkt. För ett ögonblick syntes väl penningställningen blifva något bättre, men i följd af de oroande politiska ryktena, som på sednare dagar uppstått, eller i följd af andra omständigheter, hafva kapitalisterna åter börjat draga tillbaka sina penningar från rörelsen, och faktiskt är tillika, att våra femprocentsobligationer af det sista lånet, som för en tid sedan noterades till procent, på de sista dagarne noterats blott till 84½ procent. Under sådana förhållanden är det visserligen icke lockande att med sin röst bidra till fattande af beslut, som kunna göra ett utländskt lån nödvändigt. Nu synes väl alla vara öfverens derom, att de penningar, som till hvarjehanda af denna Riksdag bestämda behof skola anskaffas, böra upptagas inom landet, men dermed förhåller det sig sålunda, att den första millionen lätt nog torde kunna erhållas, men att det går svårare med anskaffandet af hvarje derpå följande million, och att det kanske alls icke lyckas att erhålla den sista millionen.

Beträffande nu Stats-Utskottets beräkningar i förevarande hänseende, bar Utskottet antagit, att den nettobehållning, stambanorna under år 1867 skulle kunna lemna, skulle uppgå till omkring två millioner R:dr. Men om efter de upplysningar, chefen för trafikstyrelsen nyss meddelat, uppenbart är, att så stort belopp icke kan ingå till Riksgäldskontoret, så är man ju ock skyldig fästa Riksdagens uppmärksamhet på den brist, som sålunda nödvändigt måste uppstå. Jag är visserligen icke okunnig derom, att den omtvistade delen af Nordvestra banan är af den beskaffenhet, att arbetena derpå kosta mer än en million. Men hvad göra? Är det ej mera uträkning att använda de besparingar man möjligt kan göra, för att skaffa större materiel åt de redan färdigbyggda banorna, och såmedelst af dem bereda sig större inkomst, hvarigenom ock man blir i tillfälle att framdeles kunna med mera kraft utföra arbeten för nya jernvägars byggande, än att nu genast, för vinnande af sistnämnda ändamål, undandraga de redan färdiga banorna de medel, som för dem äro af nöden. Jag tror, att det finnes få länder, der man hyser sådan belåtenhet med jernvägstrafikstyrelsen som i vårt land, deraf den ock gjort sig förtjent genom den välvilja och det tillmötesgående, den visat allmänheten. Hvar jag farit här i Sverige har man jemte det man klagat öfver trafiken på jernvägarne, tillika förklarat, att det icke är trafikstyrelsens fel, utan att det är brist på materiel, som försvårar trafiken. Under sådana omständigheter fruktar jag, att hvarje åtgärd, som lägger hinder i vägen för afhjelpandet af dessa olägenheter, skulle vara till stor skada. Klart är. att, om man, på sätt Utskottet föreslagit, anslår till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan för år 1868 en summa af 2 millioner, trafikstyrelsen antingen söker att uppbringa den behållning, den kan till Statsverket aflemna, till så stort belopp som möjligt, och således jemväl aflemnar medel, som för jernvägsmaterielens förökande äro mycket väl behöfliga, eller ock att en brist uppstår i de inkomster, som för år 1868 blifvit beräknade. I

hvilket fall som helst synes mig den olägenhet, som sålunda uppkommer, vara så stor, att den mer än uppväger det gagn, som genom Nordvestra stambanans fortsättande, på sätt Utskottet föreslagit, kunde vinnas. Jag får derföre vidhålla mitt yrkande, att det af Stats-Utskottet föreslagna beloppet måtte till en million nedsättas.

Hvad senare delen af denna punkt angår, framställde jag i mitt första anförande icke något yrkande i afseende derå, men, då flere talare yrkat afslag derå, så förenar jag mig med dem derutinnan.

Friherre af Ugglas: Lika med en föregående talare hade jag trott, att de anmärkningar, som skulle göras emot Stats-Utskottets förvarande förslag, skulle gå ut derpå, att den af Utskottet föreslagna summan vore för liten, och var ej beredd på anmärkningar i motsatt syftning. De hufvudsakliga skäl man anført derför, att det föreslagna beloppet borde nedsättas, hafva varit dels det beslut, som på förmiddagen fattades derom, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att ekonomiska undersökningar måtte förrättas rörande den trafik, som i hvardera af de alternatift föreslagna linierna för den Nordvestra banans sträckning genom Wermland kunde blifva att påräkna, dels den omständigheten, att då i allt fall jernvägen på den oomtvistade delen af nämnda bana icke kunde till 1868 års slut uppnå sådana ändpunkter, att den kunde gifva några inkomster, det vore mindre angeläget att nu påskynda arbetena å sagda bana. Dervid får jag dock äran erinra, att, då en stor del af banans sträckning är oomtvistad, och arbetena å denna del äro de dyraste på hela sträckningen, så synes mig, äfven om det på förmiddagen fattade beslut komme att ega bestånd, hvilket väl ännu är ganska tvifvelaktigt, som om det ingalunda vore med klok hushållning öfverensstämmande, att minska det af Utskottet ifrågakämda anslaget, och sålunda i hög grad försena arbetena å denna bana.

Vidare har man velat nedsätta anslaget, emedan, om det bibehölles oförändradt, Riksgälds-kontoret skulle komma i större brist än man förut påtänkt. I dag hafva vi af chefen för trafikstyrelsen hört, att trafiken för år 1867 troligen ej lemnar den behållning, man föreställt sig, men denna brist kan dock i värsta fall antagligen icke uppgå till mer än 7 å 800,000 R:dr, och denna är väl ej af den betydighet, att man fördenskull bör inskränka dessa jernvägsarbeten, synnerligen då Riksdagen sammanträder ånyo i början af nästa år, och om nödiga medel icke skulle finnas, genast kan gå i författning om deras anskaffande. Men det är dessutom en annan omständighet, som talar emot nedsättningen af ifrågavarande anslag till en million, och hvilken icke någon annan talare framhållit, den nemligen, att det skulle säkerligen medföra ganska svåra och betänkliga följder, i fall man nu, sedan man under flera på hvarandra följande år utfört allmänna arbeten till ett årligt belopp af mellan 7 å 8 millioner, med ens nedsatte anslagen för detta ändamål till 1 million R:dr. Redan hafva vi mycket arbetsfolk, som är sysslolöst, och genom ett dylikt beslut skulle antalet ytterligare förökas. Jag tror derföre, att Stats-Utskottet gått en riktig medelväg, då det föreslagit för det uppgifna ändamålet en summa af 2 millioner R:dr,

och förenar mig förthy med dem, som yrkat bifall till första delen af Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan.

Hvad den senare delen af berörda hemställan angår, förenar jag mig med dem, som yrkat afslag derå. Äfven jag kan vitsorda, att behovet af förökad jernvägsmateriel för de färdiga banorna är stort, liksom jag är öfvertygad, att de kostnader, som för detta ändamål man får vidkännas, snart nog komma att återbetalas.

Friherre Raab, Adam Christian: Jag är så fullständigt förekommen af den nästföregående talaren, att jag kan fatta mig mycket kort. Vid föregående riksdagar har jag ej varit så lycklig, att jag kunnat öfverensstämma med honom i luthörande frågor. Jag har tvärtom sträfvat att få nedsättning i de föreslagna anslagen till jernvägsbyggnaders utförande. Nu kan jag deremot icke gå så långt som den förste talaren, nemligen att ej vilja anslå mera än en million. Man kan ej förneka, att, då man förut under flera år dels på allmänna, dels på enskilda företag använt årligen mellan 12 å 13 millioner, men många af dessa arbeten redan under förlidet år afstannat, det skulle vara till stor skada, om man nästan med ens läte alla stora arbeten upphöra. Man måste söka skaffa den redan förut stora skaran af sysslolöse arbetare något att göra, på det att ej skaran må blifva ändå större. Derföre, ehuru jag ger all rättvisa åt dem, som ej ansett sig kunna bevilja mera än 1 million, finner jag vid ofvan uppgifna förhållanden, och då den million, hvarom här tvistas, kommer att stanna inom landet och ej går bort för inköp af utländsk jernvägsmateriel, att det är skäl att bifalla, hvad Utskottet i detta hänseende föreslagit.

Herr Troilius: Jag skall ej uppehålla Kammarén länge, utan ber blott, att, med anledning af några under diskussionen fälda yttranden, få upplysa derom, att den behållning af trafiken, som trafikstyrelsen ansett sig kunna under loppet af år 1867 aflemna till Riksgälds-kontoret, efter sannolik beräkning uppgår till 1,400,000 R:dr och för år 1868 till 1,500,000 R:dr. Hvad angår jernvägsmaterielen, så har jag redan förklaradt, att den behöfver betydlig förstärkning. Den förökades ganska mycket under sistlidet år och hade kunnat ytterligare förökas, om man ansett lämpligt att inköpa all materielen från utlandet; men då vår egen industri börjar tillverka lika god materiel som i utlandet, och man ansett sig böra uppmuntra densamma, har förstärkningen af materielen ej kunnat gå så fort, som mängden önskat. För innevarande år äro för materielens förökning afsedda 600,000 R:dr utöfver den återstående delen af det vid förra riksdagen för detta ändamål beviljade särskildta anslag, uppgående till enahanda belopp; och för år 1868 emellan 6 å 700,000 R:dr.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att, då de delar, hvaraf Utskottets förevarande hemställan bestod, blifvit föremål för olika yrkanden, komme delning af propositionen att ske; och hade, hvad beträffade den förra delen, hvilken lydte sålunda: »att Riksdagen måtte, till fortsättande af arbetena å Nord-
vestra

vestra stambanan för år 1868 till utgående från Riksgälds-kontoret anvisa en summa af två millioner R:dr», yrkanden blifvit gjorda å dels bifall till denna del af Utskottets hemställan oförändrad och dels bifall till densamma med nedsättning af anslagsbeloppet till en million R:dr.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på bifall till densamma med ofvan sagda förändring, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till merberörda hemställan oförändrad blifvit förnyad samt med talrika ja, blandade med nej, besvarad, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller förra delen af Stats-Utskottets öfverst å sidan 9 i Utlåtandet N:o 61 gjorda hemställan, hvilken lyder sålunda: »att Riksdagen måtte, till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan, för år 1868 till utgående från Riksgälds-kontoret anvisa en summa af två millioner R:dr», röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifaller Kammarern ifrågavarande del af Utskottets hemställan, med den förändring, att anslagsbeloppet nedsättes till en million R:dr».

Omröstningen verkställdes, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;
Nej — 22.

Efter förmälan, att i afseende å sednare delen af Utskottets ifrågavarande hemställan, som började med orden: »samt att, derest det skulle visa sig», yrkanden blifvit gjorda å dels bifall till densamma och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan i denna del, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, som med ja besvarades.

Utskottets hemställan nederst å sid. 9.

Bifölls.

Utskottets i slutet å Utlåtandet (sid. 10) gjorda hemställan.

Herr Wærn: I anledning af Kammarerns på förmiddagen fattade beslut, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om anställande af undersökningar rörande den trafik, som å hvardera af de alternatift

föreslagna linierna för den Nordvestra stambanans sträckning genom Wermlands län kan blifva att påräkna, torde, för att nödiga medel för undersökningarnes verkställande må vara att tillgå, hvad Kongl. Maj:t föreslagit och hvarom i denna punkt är fråga, böra af Kammaren godkännas.

Friherre von Essen: Med anledning af det beslut, Kammaren på förmiddagen fattat, förefaller det mig som om en sorgfällig undersökning af alla de banor, som skola byggas med Statens medel, borde föregå allt beviljande af anslag, hvilken undersökning borde afse icke allenast alla terräng-förhållanden, utan äfven den sannolika grad af trafik, som kan förväntas i full den ena eller andra linien föredrages. Åtskilliga motioner om Norra stambanans förlängning hafva vid denna riksdag blifvit väckta; men jernvägstyrelsen har väl anställt undersökningar om de trakter, genom hvilka den lättast kunde anläggas, men icke om den trafik, som kan förväntas på ena eller andra hållet, derom undersökningar blifvit förrättade endast på föranstaltande af enskilde män eller korporationer. Då emellertid dessa, huru grundliga och rigtiga de än må vara, dock kunna anses såsom partiska, torde undersökningarne, för att kunna tillmätas gällande vitsord, böra verkställas af fullt ojäfvige och sakkunnige personer. Men till dessa arbeten erfordras anvisandet af medel, emedan Kongl. Maj:t ej har till sin disposition några medel för detta ändamål. Nu invänder kanske någon, att anslag här till kan uppskjutas till nästa riksdag, följdén deraf blefve dock att dylika undersökningar ej kunde ske förr än 1869. Resultaten deraf blefve kända 1870 och de beslut, som af dem blefve en följd, sattes i verket först 1871. Det torde dock vara något långsamt under sådana förhållanden och då jag icke kan tro, att hvad Kammaren nyss beslutat derom, att alla de medel, hvilka vid innevarande riksdag kunna för jernvägs-byggnader afses, uteslutande skola användas till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan, lägger hinder i vägen för bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i förevarande hänseende, då i berörda beslut blott talas om *byggnader*, hvarmed naturligen afsetts att ej jernvägs-byggnader på flera ställen skulle förekomma, men väl medels användande till undersökningar kunde stå öppet, så får jag yrka, att, med afslag af hvad Utskottet hemställt, Kongl. Maj:ts Proposition må bifallas.

Herr Wallenberg: Då Utskottet ansett att de medel, hvilka för jernvägsbyggnaderna äro disponibla, borde uteslutande därför användas, hemtar jag häraf anledning att uttala den mening, att förberedande undersökningar borde bekostas af de närmare intresserade i större mån än hittills skett; och då Herr Wærn föreslagit ett tillägg, som är särdeles lämpligt, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag med det af Herr Wærn gjorda tillägg.

Grefve af Ugglas: Jag är förekommen af Herr Wallenberg; men jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att, då för den Nordvestra banan skulle åtgå ett belopp af omkring 12 millioner, och man nu anslagit två millioner, att användas år 1868, återstå likafullt tio millioner; och att under sådana förhållanden splittra hvad som kan anslås

finner jag icke lämpligt. Man bör tvärtom söka koncentrera det på ett ställe, för att draga största möjliga fördel deraf. På denna grund, och då Herr Wærns förslag står i öfverensstämmelse med ett af Kammaren förut i dag fattadt beslut, vill jag icke motsätta mig detsamma; men jag kan icke ingå på att draga ifrån dessa två millioner ytterligare än Herr Wærn föreslagit, synnerligast som jag tror, att icke något resultat häraf skulle vinnas.

Grefve Mörner, Carl Göran: Om de uppgifter, som på förmiddagen lemnats, angående fördelarne af jernvägens förändrade sträckning hafva minsta grund af sanning, så måtte det för de i frågan intresserade personerna vara en lapprisak att tillhandahålla Regeringen det belopp, som erfordras till en ekonomisk undersökning. Erforderliga upplysningar härför synas kunna erhållas, utan några betydliga kostnader, till en del från kommunerna och i öfrigt från vederbörande auktoriteter. För min del hade jag icke väntat, att anspråken skulle blifvit utsträckta derhän att begära anslag af statsmedel för att få utrönt, huruvida man lemnat origtiga uppgifter.

Jag yrkar bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Nordström:

Herr Heijkensköld: Kongl. Maj:t har framställt att af byggnadsanslaget få använda medel till anställande af undersökningar med afseende å framtida fortsättande af jernbanor. För att visa nödvändigheten deraf, att denna Kongl. Maj:ts framställning af Riksdagen bör bifallas, ber jag få fästa uppmärksamhet på en större bana, som var i fråga förra riksdagen, nemligen Falu-Frövibanen. I början af samma riksdag ansåg man, att det knappt lönade sig taga notis om den, men med hvarje dag, sedan man haft tillfälle taga kännedom om kartor och öfriga banan rörande handlingar, vann den mera terräng. Emellertid tror jag, att denna bana fordrar förberedande undersökningar, på det man må riktigt kunna uppskatta värdet af densamma. Då jag på förmiddagen hörde, att Kammaren intresserade sig för bergsbrukets industri, samt att man framhöll, huru exporten deraf kunde bidra till betäckande af annuiteterna på vår utländska skuld, så bör jag för Kammaren tillkännagifva hvilka stora tillgångar på bergsbrukets alster man har utefter förutnämnda bana. Jernmalms-brytningar i banans grannskap utgjorde år 1865, 2,502,512 centner, eller nära $\frac{1}{4}$ af hela Rikets. Tackjernstillverkningen vid 40 masugnar på icke öfver 2 mil från banan utgjorde 1,046,499 centner, eller omkring $\frac{1}{3}$ af hela landets. Stångjernstillverkningen omkring $\frac{1}{4}$ af hela Rikets. Koppar 18,892 centner vid 4 af Sveriges 10 kopparverk, eller nära hälften af Rikets. Bly 11,000 centner, eller nära hela Rikets produktion. Guld 35 $\frac{1}{2}$ æ . Silfver 730 æ , eller nära $\frac{1}{4}$ af landets. Dessutom skär banan Dalelven, der det flottas fram 600,000 timmerstockar, hvilka lemna 135,000 tolfter plank. Jag hemställer, om en sådan bana icke fordrar Riksdagens uppmärksamhet, om icke medel böra lemnas för att närmare undersöka den, så att, då fråga blir att lemna medel för densammas byggande, man ej må kom-

ma i samma dilemma, som i dag; att icke kunna fatta något beslut, i brist på fullständiga undersökningar.

På grund af hvad jag anfört, tillstyrker jag bifall, till ifrågavarande Kongl. Maj:ts nådiga Proposition.

Herr Wærn: En talare på denna sida har yttrat, att det vore en lapprisak för de i frågan intresserade personer, att tillskjuta erforderliga medel till verkställande af ekonomiska undersökningar. Jag lem-nar det derhän, om det för dem vore en lapprisak, eller icke; men det finnes ingen form för något sådant, och det har aldrig hittills blifvit ifrågasatt, att enskilde skulle bekosta förberedande undersökningar. Det vore så mycket olämpligare, som en sådan undersökning bör vara officiel i alla delar; men det kunde den väl icke sägas vara, om Kongl. Maj:t tillsatte en komité och enskilde tillskötö medel för komiténs arbeten. Enskilde hafva för resten redan gjort icke obetydliga kostnader. Nämnde talaros förslag torde derföre icke böra förtjena afseende. Hvad åter angår en mycket stricte anmärkning af Herr Nordström, att då man anslagit två millioner till *fortsättande af Nordvestra stambanan*, man skulle vara förhindrad, att, *i och för undersökningar å denna bana*, af det anslagna beloppet använda större eller mindre del; så, och då Kongl. Maj:t af medel, som föregående Riksdagar för bananläggningar anslagit, sett sig oförhindrad använda en del till undersökningar å den bana, hvartill medel lemnats, samt då af det uttrycket: »till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan anvisa en summa af 2 millioner» väl framgår, att dessa 2 millioner ej få användas till någon annan bana än den Nordvestra, men icke att en del deraf ej skulle kunna få anlitas i och för erforderliga undersökningar å samma bana, — tror jag, att denna anmärkning icke är af beskaffenhet, att Kammaren derföre kan vara förhindrad bifalla det af mig framställda förslag. Siste talaren har, såsom skäl för bifall till den Kongl. Propositionen, åberopat, att Falu-Frövibanen skulle vara i behof af medel till förberedande undersökningar; men då vi nu kunna anslå icke mer än två millioner till fortsät-tande af Nordvestra stambanan, och vi måhända icke ännu på en lång tid kunna bevilja vidare anslag till jernbanors anläggning, torde de förberedande undersökningarne å Falu-Frövibanen, huru vigtig denna bana ock kan vara, tillsvidare böra anstå.

Jag yrkar fortfarande bifall till mitt förslag.

Grefve Mörner: Kammaren har redan bifallit Stats-Utskottets hem-ställan: »att Riksdagen måtte till fortsättande af arbetena å Nordvestra stambanan för år 1868, till utgående från Riksgälds-kontoret, anvisa en summa af 2 millioner R:dr»; och det vore besynnerligt, om vi nu skulle fatta ett beslut, som upphäfde hvad vi nyss beslutat. Migs synes vidare icke erfordras, än att hänvisa till det redan fattade beslutet.

Herr Nordström: Den punkt af Betänkandet, som nu är under pröfning, angår Kongl. Maj:ts Proposition derom, »att af byggnads-anslaget må kunna användas hvad som erfordras till anställande af un-dersökningar med afseende å framtida fortsättande af stambanorna i de trakter, der yrkande om banornas utläggning i olika riktningar blifvit

framställt, eller Kongl. Maj:t kunde finna skäligt att låta dylika undersökningar anställa», m. m., till hvilken Kongl. Maj:ts nådiga Proposition Utskottet på anförda skäl afstyrker Riksdagens bifall. Ett bifall dertill skulle ock stå i uppenbar strid med hvad Kammaren allaredan, i enlighet med Stats-Utskottets förslag i föregående punkter, beslutat, till exempel derom, att *alla* de medel, hvilka vid innevarande riksdag kunna för jernvägsbyggnader afses, uteslutande skola anvisas till fortsättande af arbetena på Nordvestra stambanan, äfvensom angående hvad i en sednare punkt förekommer, om anvisande af 2 millioner R:dr för samma bana.

Vid sådant förhållande och oaktadt den värme, hvarmed Herr Wærn sökt försvara sitt anspråk på andel af samma byggnadsanslag för anställande af undersökningar rörande Norums-linien af Nordvestra banan, torde Kammaren ej hafva annat val, än att antingen bifalla Stats-Utskottets afstyrkande af Propositionen, eller ock sjelfva Propositionen, och som afslag å Propositionen är en konsekvent följd af de föregående besluten, biträder jag för min del Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan; dels af Herr Wærn bifall till samma hemställan med följande tillägg: »dock att af byggnadsanslaget må användas hvad som erfordras till anställande af de utaf Riksdagen begärda ekonomiska undersökningar rörande den trafik, som å hvardera af de alternatift föreslagna linierna för den Nordvestra stambanans sträckning genom Wernland kan blifva att påräkna»; och dels slutligen af Friherre von Essen, att Utskottets hemställan måtte afslås samt Kongl. Maj:ts nådiga framställning uti ifrågavarande hänseende bifallas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan utan något tillägg, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, sedermera proposition på bifall till samma hemställan med det af Herr Wærn föreslagna tillägg, då svaren utföllö med många nej, blandade med ja, samt slutligen proposition på afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, hvilken proposition besvarades med många så väl ja som nej; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utskottets hemställan utan tillägg förnyats, samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Sedan votering begärts samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, det Kammaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontraposition vid den blifvande voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att bifall till Utskottets hemställan med det af Herr Wærn föreslagna tillägg skulle intagas i kontraposition, och, då dertill svarades ja och nej i blandning, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre von Essen begärde votering om kontrapositionens innehåll.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som vill att, vid blifvande votering om bifall till Stats-Utskottets hemställan i slutet af Utlåtandet N:o 61, kontrapositionen skall innefatta bifall till samma hemställan med det af Herr Wærn föreslagna tillägg, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, antager Kammaren till kontraposition vid voteringen afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning i förevarande fråga.

Omröstningen verkställdes, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 34;
Nej — 47.

Upplästes och godkändes följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i slutet af Utlåtandet N:o 61, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning i frågan.

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 42;
Nej — 45.

Herr Schartau: Emot detta beslut, som står i rak strid med ett annat, som Kammaren i dag fattat, får jag anmäla min reservation.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Äfven jag får anmäla min reservation emot detta beslut.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till pröfning Konstitutions-Utskottets den 22 och 23 sistlidne Mars bordlagda Utlåtande N:o 6, angående väckt motion, om ändring i 1:sta §:n 5:te mom. Tryckfrihetsförfordningen, för vinnande af större frihet att anlägga boktryckerier.

1 §, 5 mom.

Utskottets förslag antogs att hvila till grundlagsenlig behandling.

5 §, 6 mom.

Herr von Gegerfelt: Jag anhåller att emot denna § få framställa en anmärkning. Enligt nu gällande Tryckfrihetslag är stämningstiden densamma, som för stad är stadgad, eller åtta dagar, ehvad tryckeriet inom eller utom staden är beläget. Enligt den föreslagna förändringen skulle stämningstiden vara den, som i tvistemål är i allmänna lagen stadgad. Häraf följer, att, om ett tryckeri är beläget på ett aldrig så litet afstånd från staden, utom dess område, stämningstiden skulle utgöra tre veckor; och, om en länsgräns händelsevis ginge emellan staden och det ställe, der tryckeriet funnes, skulle stämningstiden blifva sex veckor. Hvad särskildt beträffar Stockholms stad, som, enligt 11 kap. 4 § Rättegångs-balken, räknas för ett särskildt län, så skulle, med tillämpning af detta förslag, stämningstiden blifva sex veckor, om tryckeriet låge på huru obetydligt afstånd som helst härifrån. Då afsigten med att förlägga förbrytelser emot Tryckfrihets-förordningen under stadsrätt är att vinna större skyndsamhet vid målens afgörande, än som kunde ernås, om de skulle behandlas af Häradsrätterna, såsom dessa för närvarande äro organiserade, så synes denna förlängning af stämningstiden ej lämplig. Derjemte kan jag icke underlåta att anmärka en tvetydighet, som förefinnes i detta stadgande. Der står nemligen: »Stämningstid vare den, som i tvistemål är i allmänna lagen stadgad.» Meningen skall naturligtvis vara, att stämningstiden skall bestämmas efter det ställe, der tryckeriet är beläget; men, då i allmänna lagen stämningstiden är beroende af den persons bostad, som skall stämmas, synes det föreslagna stadgandet icke vara tillräckligt tydligt; hvarföre jag vördsamt får hemställa, att denna § måtte blifva till Konstitutions-Utskottet återremitterad för att der ånyo behandlas.

Herr von Koch: Det är ganska sannt, som den förre talaren yttrat, att, genom den föreslagna förändringen, stämningstiden blir något förlängd; men jag tror icke, att detta kommer att medföra några särdeles olägenheter; då det deremot möter icke så obetydliga svårigheter att stadga en annan tid. Samme talare har icke heller föreslagit något i detta afseende. Det ifrågavarande stadgandet är lånadt från ett förslag, som vid förra riksdagen framlades af dåvarande Konstitutions-Utskott; och, för så vidt jag erfarit, framställdes då ingen anmärkning emot densamma. Kunde det uppgifvas något lämpligt sätt att afhjelpa den brist, som vidlåder det, med afseende på stämningstiden, så tror jag visserligen, att Konstitutions-Utskottet vore benäget att ändra det; men, så vida detta icke sker, anser jag icke att olägenheterna, om sådana möjligen kunna inträffa, äro så stora, att någon återremiss bör ifrågakomma. Efter hvad mig är sagdt af personer, hvilka vid förra riksdagen varit och vid denna äro ledamöter af Konstitutions-Utskottet, upprättades förslaget vid förra riksdagen af en komité, förnämligast bestående af de inom Konstitutions-Utskottet varande jurister; och jag måste upp-

rigtigt tillstå, att vi, i förlitande härpå, knappast diskuterat denna detaljbestämmelse. Denna har åtminstone det företråde framför den gamla, att det nu är tydligt bestämdt, att stämningstiden skall vara den, som eger rum i tvistemål. Förut hafva visserligen i allmänhet tryckfrihetsmål i *detta* afseende blifvit behandlade såsom tvistemål; men det har dock varit ifrågasatt, huruvida icke, (då §:n i början nämner »förbrytelse», och då dessa mål äro af brottmåls egenskap, den stämde skulle hafva skyldighet att, utan åtnjutande af laglig stämningstid, *genast å rättens bud till svars komma*. Dock, när det längre ner i nämnda 5 § Tryckfrihetsförordningen står, att *stämningstid* skulle vara den, lagen bestämmer i stad, finner man att en sådan tolkning är oriktig. Jag tror emellertid det vara ganska bra, att man nu *uttryckligen* stadgar, att stämningstid skall vara den i tvistemål bestämda, ty annars skulle det kunna inträffa, att en person, tilltalad för brott emot Tryckfrihetsförordningen, blefve kallad på samma sätt som i brottmål och om han ej genast kom tillstådes blefve *hemtad* till rätten. För öfrigt har samme talare anmärkt, att det föreslagna stadgandet skulle vara tvetydigt så till vida, som, då det endast innehåller, att stämningstid skall vara den, som i tvistemål är i allmänna lagen stadgad, man icke kunde bestämdt veta, huruvida stämningstiden skulle bestämmas af tryckningsorten, eller, såsom i allmänna lagen, af den stämdes bostad; men jag kan icke finna annat än att, då i allmänna lagen stämningstiden är beroende af den stämdes bostad, den ock måste i detta fall vara deraf beroende, när icke undantag skett härutinnan.

På grund af hvad jag anført, och då några nämnvärda olägenheter icke lära komma att uppstå deraf, att den stämde, genom det föreslagna stadgandet, får åtnjuta något längre stämningstid än efter det förra, yrkar jag bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr von Gegerfelt: Enligt den nu föreslagna lagförändringen komme visserligen afståndet mellan tryckeriet och staden att förlängas, men icke så mycket att det behöfver inverka på stämningstiden, hvars hufvudsakliga ändamål är, att den stämde skall få rådrum att bereda sig till svaromåls afgifvande. Om han får resa några mil mer eller mindre bör ej inverka på stämningstiden. Jag vill föreslå densamma till åtta dagar, såsom den nu är, utan afseende på afståndet. Den siste talarens tolkning af det föreslagna stadgandet gifver mig ännu mera skäl till min anmärkning om tvetydigheten. Jag har för min del icke kunnat fatta annat än att stämningstiden skulle bestämmas efter det ställe, der tryckeriet är beläget och der förbrytelsen, som åtalas, blifvit begången. Jag vidhåller vördsamt mitt yrkande om återremiss.

Friherre af Ugglas: Då 5 § 15 mom. af Tryckfrihetsförordningen innehåller, att »alla mål, angående förbrytelser emot denna lag, skola, vid ansvar för domare och embetsmän, med största skyndsamhet afgöras», förefaller det mig besynnerligt att i en § i Tryckfrihetsförordningen medgifva en stämningstid af ända till sex veckor. Då det är möjligt och sannolikt att, endast för att få åtnjuta en sådan stämningstid, boktryckerier kunna komma att anläggas straxt utom Stockholm, finner jag häraf ett ytterligare skäl för olämpligheten af det föreslagna stadgandet.

Jag förenar mig därför med Herr von Gegerfelt i yrkandet om återremiss.

Herr Rydin: Då 1 § 5 mom. stadgar att »då ett boktryckeri utom stad anlägges, skola i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifterns författare och utgifvare lyda under närmaste stadsrätt»; och då 5 § 6 mom. innehåller, dels att förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller anmäldt blifvit, samt dels att stämningstiden skulle vara den, som i tvistemål är i allmänna lagen stadgad, så har jag trott att förslaget i detta moment, som är lika med det oanmärkt lemnade förslaget vid förra riksdagen, afsett bestämma att stämningstiden skulle vara den för stad i lag bestämda, eller åtta dagar. Men är det så, att det föreslagna stadgandet kan tolkas på sådant sätt, att stämningstiden skulle kunna blifva längre än åtta dagar, anser jag för min del återremiss vara nödvändig; ty dessa åtta dagar spela en sådan roll i hela Tryckfrihetsförordningen, med afseende på qvarstad, att det är alldeles nödvändigt att stämningstiden icke bestämmes längre, derest ej ändring af hvad bestämmelserna om qvarstad innehålla eger rum. Jag får således yrka återremiss, så vida Kammarerna icke skulle vara benägna att genast besluta följande tillägg: »som för tvistemål i stad är i allmänna lagen stadgad.»

Herr von Koch: Efter den förklaring förre talaren, som är ledamot i Konstitutions-Utskottet, gifvit, och med afseende å det med mig olika sätt, hvarpå han tyder §:n, vill jag icke sätta mig emot återremiss, synnerligast som jag för närvarande icke anser det lämpligt att i allmänhet stadga en så kort stämningstid som åtta dagar.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att Utskottets förslag skulle antagas att hvila till grundlagsenlig behandling, dock med den förändring, att efter ordet *tvistemål* infördes orden *i stad*, och dels att förslaget måtte återförvisas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition derå, att förslaget utan någon förändring skulle antagas att hvila, hvarvid svarades nej, sedermera proposition derå, att förslaget med ofvanberörda förändring skulle antagas att hvila, hvilken proposition jemväl med nej besvarades, och slutligen proposition på återremiss af förslaget, hvartill svarades ja.

5 §, 8 mom. samt 5 §, 12 mom.

Utskottets förslag antogos att hvila till grundlagsenlig behandling.

Föredrogos ånyo Andra Kammarerna den 22:dra och 23:dje sistlidne Mars bordlagda protokolls-utdrag N:ris 149 och 187, med delgifvande af Kammarernas beslut i anledning af dess Tillfälliga Utskotts Betänkanden

N:o 3, öfver motionen N:o 205 af Herr Matts Pehrsson, om upphäfvande af det nya skeppsmättningsreglementet, m. m., och N:o 21, med anledning af återremiss af andra punkten i Betänkandet N:o 3.

Sedan Herr Grefven och Talmannen, med tillkännagifvande att det delgifna beslutet omfattade två punkter, hemställt, att dessa punkter måste särskildt för sig företagas till afgörande, samt Kammaren härtill samtyckt, förekom nu till en början.

1:sta punkten i Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 3, hvilken punkt af Andra Kammaren enligt protokolls-utdraget N:o 149 bifällits.

Herr Malinsten:

Herr Wallenberg: Det är naturligtvis bra mycket vågadt af mig att uppträda mot den värde talaren, som nyss hade ordet, men jag måste dock påtaga mig detta svära åliggande. Det har blifvit ytt-
radt, att det nya skeppsmättningsreglementet blifvit infördt i ändamål af beskattning. Ja, det vill verkligen synas så. Jag ber att få upp-
lysa Herrarne om, att, för så vidt Kronan beträffar, utgjorde utgif-
terna af sjöfarten år 1848 128,000 R:dr, men år 1866 766,000 R:dr. Vi hafva något hvar hört talas om, att vår sjöfart är betungad, och att den, som borde vara en af våra hufvudsakligaste binäringar, ej upp-
når den höjd, hvartill den borde hinna. Och hvad anledningen dertill
beträffar, så tror jag, att det är den, att beskattningen på sjöfarten be-
ständigigt tillvexer, så att man får betala alldeles för mycket umgälder,
för att något framåtskridande kunde ifrågakomma. Jag tror således
att det ej är skäl att för ytterligare beskattnings skull ändra mättnings-
reglementet; och att det i synnerhet är olämpligt att vidtaga en sådan
åtgärd, då på grund af särskilda taxor, som blifvit förut pålagda, detta
nya mätningssätt medför mångdubblade afgifter. Jag vill ej fördjupa
mig i den förre talarens kalkyler, hvilkas rigtighet jag ej kan be-
strida, men jag skall försöka att visa några praktiska förhållanden, på
grund af hvilka jag anser, att det är skäl att förändra det nuvarande
mätningssystemet.

Den förra Riksdagen beslöt, att skatten på en kanna bränvin skulle
utgöra 60 öre; om det nu skulle utkomma ett dekret af innehåll, att
det gamla stonet skulle hädanefter få namn, heder och värdighet af
kanna, så fick bränvinstillverkaren naturligtvis betala en skatt af 120
öre för samma qvantitet, som förut drog 60 öres skatt. Förhållandet
är nu i sjelfva verket alldeles enahanda med den förändring, som ge-
nom det nya skeppsmättnings-reglementet blifvit genomförd, och om
man än kan få fram mycket besynnerligheter af det gamla mättnings-
sättet, så lemnar ändock i *det* fallet det nya intet öfrigt att önska. Den
siste värde talaren sade, att detta reglemente framför allt afsåg seg-
lande fartyg, men så säger ej sjelfva förordningen; den talar deremot
om »det, synnerligast beträffande ångfartyg, allt mera insedda behovet
af förändringar.» Det är således ej deruti sagdt, att det var hos de
seglande fartygen, som oegentligheterna af det gamla mätningssättet

förefunnos, och det kunde så mycket mindre vara det, då, såsom den siste talaren sjelf upplyst, den gamla och nya mätningen af dem ej skiljde på mer än tre fjerdedels procent; det var således ångfartygen, som voro syftemål för den högre beskattningen. Nu vill jag fästa Herrarnes uppmärksamhet på, huru vår ångbåtsflotta har tillkommit. Den har börjat på det viset, att enskilda bolag bildat sig för bedrivande af ångbåtsfart på särskilda orter, och att de lokala intressena ästadkommit, att man inom dessa orter i bolagen insatt sina besparingar. Den rönste från början den uppmuntran, att man fick hjälpa sig sjelf fram hur som helst, och bäst man kunde, och att man slapp betala fyr- och båkafgifter. Detta är den enda uppmuntran, som Staten gifvit ångbåtarna. Men när de väl kommit i gång, och då straxt efter 1857 års kris trafiken låg nere, och man sedermera ej kunde hålla dem i gång för annat ändamål än att föda besättningen, då befanns det lämpligt, att komma med en författning, i hvilken man sade: »nu fån I betala högre afgifter, och nu taga vi bort edra friheter.» Det var genom denna författning som lotstaxan höjdes. Det gick på detta sättet till år 1866; det var just ej heller något herrligt år; och då fann man för godt, att från och med den 1 Juni tillämpa det nya mätningssättet, genom hvilket afgifterna tredubblades. Det kan vara kuriöst ändå, att se på andra sidan af den medalj, hvars framsida Herr Malmsten visat. Han talade om ångfartyget Götha, ett fartyg, som jag känner rätt väl till: och om någon vill gå till sjös med det fartyget med en last, sådan som det, enligt sitt nya mätbref, skall kunna intaga, så vill jag sannerligen icke assurera hans lif, och det vill troligen icke Herr Malmsten heller. På samma sätt har jag här ett intyg från Götheborg, under-teckadt af fyra mycket trovärdige personer, nemligen Lotsdistriktschefen, Baron Leuhusen, Kaptenlöjtnanten vid flottan, Gadelius, Ingeniören Norrman och Premierlöjtnanten Trygger. Låt oss nu se hvad det innehåller: »På begäran af Kaptenen Lagerberg, befälhafvare på ångfartyget Najaden, hafva undertecknade, sedan fartyget intagit en, mot dess enligt skeppsmättningsreglementet bestämda lästetal, svarande tyngd af 2,550 centner jern, å fartyget infunnit oss för att bedöma, huruvida fartyget med en denna tyngd motsvarande last kan gå till sjös. Enligt oss förevisad vågattest, som här bifogas, innehar fartyget 2,550 centner jern, och befanns det med denna last hafva följande läge: Djupgående akterut, 9 fot 3 tum, dito förut, 9 fot 1 tum, däckets höjd öfver vattnet vid förkant af vingen, 2 fot 2 tum, underkant af hjulvingarne öfver vattnet 8½ tum». Denna mätning skedde i en lugn hamn. Det är verkligen vackert, att vilja skicka ett så beskaffadt fartyg till sjös. Här ha vi vidare ett annat exempel. Ångfartyget Vielle Montagne passerade den 1 Juli 1865 Forsviks station: det var då ännu ej uppmätt, men efter den last som det innehade, eller 5,000 centner zinkmalm från Ämmeberg, upptogs dess lästetal till 50 nyläster. Den 7 Augusti återkom fartyget från Götheborg, der det blifvit uppmätt till endast 42 nyläster, eller 8 läster mindre än förut. Nu har det efter det nya reglementet blifvit uppmätt till endast 25 nyläster, churu det bevisligen gått med en last af ända till 50 läster. Nog finnes det således fel i det nya reglementet, då man enligt detsamma kommer till det resultat, att de mest lastdryga fartygen komma att mäta det min-

sta lästetalet. Det värsta af allt är, att konstruktörerna betagas sin frihet, och att det bedröfliga förhållandet inträffar, att de ej kunna bygga fartyg sådana, som de sjelfva anse för de bästa, utan numera få lof att konstruera dem efter mätningssadgan. Jag skall be att få nämna, huru långt det i detta fallet kan gå. I Amerika var det förr gällande ett mätningssystem, enligt hvilket fartygets bredd på däck uppmättes, hvarefter man jemförde detta mått med en särskildt upprättad tabell, som, i enlighet med detsamma, angaf fartygets lästetal. Då inträffade det, att man hittade på att bygga fartyg, hvilkas skrof voro smala uppåt och breda nedåt, så att de i genomskärning sågo ut, som en stympad kon. Det hände ofta, att dessa fartyg, som till följd af denna märkvärdiga konstruktion, ej kunde hafva några ordentliga vanter, förlorade masterna, men så kunde de också lasta in betydliga kvantiteter. Hvad nu sjelfva mätningssättet enligt det nu ifrågavarande reglementet beträffar, så sker det på det sätt, att man drager en kedja rundt om kölen. Detta är allt ett besynnerligt sätt, ty det skall då bero på om kölen är högre eller lägre; och det är en omständighet, som väl kan inverka på fartygets segling, men ej på dess dräktighet. Hela sättet är alldeles enahanda, som om man mätte ett hattfödrag runt om. För att deraf beräkna storleken af det hufvud, på hvilket hatten skall sitta. Här har blifvit af den förre talaren citeradt ett intyg, som blifvit infördt i Aftonbladet, och är undertecknadt af en skeppsmätare i Götheborg, som heter Schale. Det är synd att jag ej har det numret af tidningen här, ty det är verkligen värdt att höra det intyget i sin helhet. Der ytras nemligen, att det nya mätningssättet nog blir bra, bara hjulbåtarna förvandlas till propellerfartyg. Det ligger ett gränslöst hän i detta uttryck, men det är ganska betecknande för åtskillige tjänstemän, som anse, att trafiken är till för deras skull, ej de för trafikens. Och att desse tjänstemän fått sina anspråk härutinnan genom författningen uppfyllda, kan man finna af § 5 i densamma, hvilken föreskrifver, att hvarje fartyg skall hvar femte år ommätas, och att sådan ommätning verkställas, när fartyget första gången, efter 5 års förlopp från sednast förrättade mätning, i Svensk hamn lossar eller lastar. Jag kan ej föreställa mig, att våra jernångfartyg skulle på 5 år af sig sjelfva förändras, så att de blifva större eller mindre än förut; men mätas skola de i alla fall, och för hvarje mätning skall man erlægga en icke obetydlig afgift. Det är med dessa mätningar alldeles som med viss medicin; om den icke är bra för andra, så är den det åtminstone för apothekaren. Här har blifvit yttradt, att det nya skeppsmätningssystemet i allmänhet ej medförde några olägenheter för ångfartyg. Jag har emedertid händelsevis här en lista på 18 ångfartyg, hvilkas lästetal blifvit genom det nya mätningssättet förändradt. Differensen är dock i afseende på dessa båtar, hvilka alla äro byggda med propeller, jemförelsevis ganska liten, men ändock sådan, att dessa 18 fartyg från den 1 Juli 1866 voro uppskattade till 192 läster, men efter denna dag till 368 läster, och således fått en tillökning af 176 läster, eller öfver 90 procent. Men jag har också en lista på 18 hjulångfartyg, för hvilka det nya reglementet medfört en tillökning i hamnumgälder från 43,000 R:dr till 84,000 R:dr, och dessa fartyg, hvilka förut varit uppmätta till 286 läster, hafva genom det nya

reglementet blifvit påförda 801 läster, eller en tillökning af ej mindre än 515 läster. Nu är det klart, att Kongl. Maj:t möjligen både kan och vill restituera de härigenom öfver höfvan uppdrifna afgifterna. Men det finnes andra myndigheter, som kanske ej hafva fallenhet härför, och det äro de, som sitta vid hamntaxorna, och nu göra en gyllene skörd, sedan de, tack vare det nya reglementet, fått fördubblade inkomster. Och hur är det med dessa hamntaxor? Det väcktes vid förra riksdagen förslag om revision af desamma, men med det förslaget kom man ej långt, åtminstone icke i Borgare-Ståndet, der det allmänt möttes med ett bleklagdt nej. I afseende på dem, är det lokala intresset, men icke hela landets intresse bestämmande. De komma också till stånd på det viset, att de upprättas af magistraterna, eller på sin höjd på allmän radstuga. Underligt nog, finnes det sjöstäder med stor rörelse, såsom t. ex. Norrköping, hvilka likväl hafva så liten egen sjöfart, att rederiet kunde besörjas af en vanlig skeppare. Det är då klart, att i sådana städer finnes det intet intresse för huru sjöfarten går, blott för det att staden skall erhålla stora inkomster. Sedan dessa taxor blifvit på detta sätt upprättade, skickas de in till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande; från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gå de till Kommerce-kollegium, der de få hvila någon tid, och sändas slutligen till Kongl. Maj:t, som stadfäster dem. Huru äro nu dessa hamntaxor upprättade? Jo, efter alla möjliga principer, nemligen efter hästkrafter, stycketal, lästetal, fartygets innehafvande last, och jag vet ej allt. Och hvilken princip är likväl den rätta? Jo, utan tvifvel den last, som fartygen föra till, eller den de föra från hamnen. Detta gäller i synnerhet fartyg, som göra reguliera turer. Tack vare dessa taxor, bygger man nu fartygen smärre än hvad de borde vara för att slippa betala så höga umgälder. Är det nu rätt, att man sätter en stads myndighet att upprätta taxor och uppbära afgifter af en trafik, som gäller hela landet? Så länge de gamla landttullarne funnos qvar, kunde det vara skäl, att staden tog den inkomst som vanns på accisen, ty då beskattade den derigenom endast stadens egna innevänare; men med de nuvarande hamntaxorna beskatta städerna äfven det omkringliggande landet, och det anser jag ej vara rätt. Det är bedröfligt, att Kongl. Maj:t ej för länge sedan fästet uppmärksamheten på dessa förhållanden. Det går väl på det viset till slut, att man en vacker dag kommer fram med en proposition, om att Kongl. Maj:t skall öfvertaga underhållandet af trafiken i hela landet. Medan jag nu kommer ihåg det, och ser Herr Malmsten framför mig, vill jag nämna en sak. Liksom en värd talare häromdagen sade sig hafva hittat något i sin låda, så hittade jag häromdagen här på min pulpet en liten gul bok, som innehöll en djupsinnig matematisk afhandling, med thy åtföljande ritningar, och handlade om värme- och luftvexlingsapparaten här i rummet. Nu hörde vi häromdagen, huruledes Herr Ekman, under ljudligt bifall, samt med förmålan att vi ledo missvext på luft, väckte en motion om apparatens förändring, och det oaktadt, att den gula boken utvisade, att apparaten var konstruerad efter alla möjliga vetenskapliga grunder. Så är också förhållandet med vår sjöfart och det nya reglementet, ty till följd af det lider vår sjöfart missvext på inkomster, och det oaktadt att reglementet är byggdt på de mest vetenskapliga

grunder. Jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att vår sjöfart är underkastad en dubbel beskattning, nemligen dels den efter lästetalet, dels ock den vanliga inkomstskatten, hvilken beräknas efter behållningen på den inseglade frakten, så att på detta sätt både räntan och kapitalet äro beskattade. Den, som har sina penningar insatta uti fartyg, är således högre beskattad än den, som har dem uti räntebärande papper, ehuru risken är så ofantligt olika. Hårtill kommer nu, för den tätaste trafiken, de s. k. infartspenningarne. Dessa äro en fullkomligt särskild skatt på fartyg, ty icke erligger man i allmänhet några afgifter för det att man går fram. Lyckas man i att bibehålla det nya mätningssystemet och alla dessa afgifter, så kommer man derigenom att så förtynga vår ångbåtsfart, att ångbåtarna förlora allt värde; och jag skulle mycket misstaga mig, om det ej slutar så, att vi få återgå till våra gamla segelskutor och att vi slippa de reguliera fartygsturerna; ty det är utom tvifvel, att de fartyg, som fylla hela sin frakt innan de gå, hafva det bättre, men att de, som tillhöra en ständig kommunikationsanstalt, lida mera af det nya reglementet. I vårt grannland, Norge, hafva inga ångbåtslinier kunnat komma till stånd utan subvention af Staten. Der hafva icke heller så stora hinder legat i vägen, som hos oss. Jag har ej med mig nu, men jag skall en annan dag presentera en författning, som är daterad Stockholms Slott, och i hvilken det beviljas den Norska sjöfarten alla de lättnader och friheter, som man så länge, och med så stora skäl, begärt för den Svenska. Också är Norges sjöfart blomstrande, men Sveriges, ja, nog veta alla hur den ser ut. Det är känt af alla, att, då Staten anlade jernvägar tvärs igenom landet, upphörde möjligheten för åtskilliga ångbåtslinier, att fortfarande kunna existera. Deröfver klagar dock ingen, ty sannerligen är det icke mera tillfredsställande, att brottas med en björn, om man också dukar under på kuppen, än att genom taxa på taxa blifva uppäten af småkryp. Det är en existens, som icke är afundsvärd. Om man nu icke vill förakta industriella företag, i hvilka redan blifvit nedlagda 18,000,000 R:dr; om man vill vara opartisk, och ej låta denna näringsgren, som ännu aldrig begärt något understöd af Staten, gå helt och hållet under, så måste man också påyrka en revision af den författning, som hotar att undergräfvä en sådan näringsgren, och jag får derföre yrka på bifall till den föreslagna skrifvelsen.

Herr von Möller: Om än det nya skeppsmätningssystemet, såsom den förste värde talaren här yttrade, kan ega tillämpning på seglande fartyg, så vågar jag dock påstå, att det måste för hjulångbåtar leda till orättvisor, och, om det fortfarande kommer att tillämpas, förstöra vår ångbåtsflotta. I det andra officiella dokument, som åtföljer Utlåtan, nemligen instrumentet öfver den i Götheborg verkställda uppmätningen af ångfartyget Najaden, har det blifvit visadt, att, om detta fartyg vore lastadt med den vikt, som det borde kunna bära, om det verkligen innehöll det genom den nya uppmätningen åsatta antalet af 25 läster, så skulle det deraf nedtryckas så djupt, att det blefve endast 2 fot mellan vattenytan och däck. Man behöfver ej säga mera, för att bevisa att mätningssättet är oriktigt, eller att reglementet åtminstone i sin tillämpning på hjulfartyg är olämpligt; ty icke går väl ett

fartyg till sjös, så hårdt lastadt, att det blott ligger 2 fot öfver vattenytan. Såsom exempel på huru hårdt fartyg blifvit drabbade af det nya skeppsmätningssystemet, torde jag få anföra de båtar, som gå i Sundet och särskildt Hallandsbåtarna. Dessa, hvilka pläga göra turer till Lübeck, måste på en sådan resa fram och tillbaka, verkställa tre särskilda utklareringar, nemligen en i Götheborg och två i Malmö, samt dessutom två i Lübeck, hvilka jag dock ej vill taga i betraktande, eftersom de ske utom Riket. Det har också visat sig, att dessa fartyg hafva under de sista åren, till följd af det nya mätningssättet, fått vidkännas ökade utgifter till ett belopp af öfver 15,000 R:dr. Följden har också blifvit den, att dessa fartyg under sistlidne år ej gifvit större utdelning än $6\frac{1}{2}$ procent, men från denna utdelning måste då likväl ytterligare dragas assuransafgifterna.

Den förste talaren har yttrat, att reglementet har, i afseende på seglande fartyg, lemnat ett godt resultat, och att man vid mätningarne utgått från den principen, att skilnaden mellan en liksidig triangels area och arean af en rektangel med afrundade hörn vore blott 18 procent, men det torde vara Kammaren bekant, att sådana fartyg, som byggas för att göra skyndsamma resor, icke konstrueras i form af en liksidig, utan snarare i form af en likbent triangel. Om jag ej är riktigt underrättad, lærer Kongl. Maj:t sjelf funnit reglementets olämplighet med hänseende till hjulångfartygen, då nemligen, såsom jag hört, fråga lærer vara å bane, att bevilja dem en eftergift, i det att dem skulle medgifvas, att ej behöfva klarera så ofta som hittills. Om så är förhållandet, torde detta vara en akt af Konglig rättvisa, ej af Konglig nåd. Jag får på grund af hvad jag nu anfört, förena mig med den siste värde talaren i yrkande om bifall till Utskottets Betänkande, eller hemställan om en revision af reglementet.

Herr Ekman, Carl: Den förste värde talaren har stödt sitt för svar för det nuvarande skeppsmätningssystemet deruppå, att det hvilade på en riktig princip, den nemligen, att volymen af den vattenmassa, som fartyget undantränger, är bestämmande i afseende på hvad inom fartyget kan lastas. Denna princip är också i sjelfva verket så riktig, att deremot finnes intet att invända, för så vidt i allmänhet principer låta tillämpa sig i praktiken. Han har likväl sjelf medgifvit, att i somliga fall några oegentliga förhållanden kunna inträffa och han ansåg, att sådant i synnerhet kunde ske med ångfartyg. Att så äfven händt, hafva de två siste talarne upplyst, men deremot har blifvit anfördt, att några sådana oegentligheter ej förekomme i afseende på seglande fartyg. Då jag visserligen är mindre bekant med förhållandena i afseende på ångfartyg, men deremot har någon kunskap med förhållandena i afseende på segelfartyg, så har jag ansett mig böra begära ordet för att upplysa, att det nya reglementet visat sig vara lika oegentligt i afseende på seglande fartyg, som ångfartyg. De stora segelfartygen känner jag ej närmare, de hafva i allmänhet en något vidare form, men deremot känner jag till de små fartygen, som gå i våra skärgårdar. Dessa hafva en jämförelsevis stor köl och det är alldeles gifvet, att då en kedja lägges om fartyget under kölen, så uppkommer mellan kölen, fartygets sidor och den omkringslagda kedjan ett tomrum,

som, när det inräknas med, såsom hörande till lastrummet, gör, att detta upptages såsom varande större, än hvad det i sjelfva verket är. Det har också visat sig, att i en hamn, der umgälderna äro dryga och beräknas efter lästetal, har det inträffat, att den inseglade frakten ej kunnat förslå till betalande af hamn-umgälderna, utan att till och med utmätning å fartyget måst verkställas. Man kan visserligen säga, att sådana förhållanden måste inträffa endast undantagsvis, och jag antager gerna att så är förhållandet; men det är för mig alldeles tillräckligt, att enstaka sådana fall kunna inträffa, för att jag skall anse, att reglementet innehåller bestämmelser, hvilka höra bortagas; och jag ber förden skull, att få förena mig uti de två siste värde talarnes yrkanden om revision af detsamma.

Friherre Beck-Friis: Äfven jag kan vitsorda origtigheten af det nuvarande systemet; och jag vet speciellt, att de ångfartyg, som ombesörja rörelsen i Sundet, ej kunna göra det under annan förutsättning, än att de afgifter, som de hittills betalat, skola till dem restitueras. Vore rederierna förvissade om, att reglementet fortfarande skulle ega bestånd, så skulle de utan tvifvel genast upphöra. Der äro nemligen två bolag, ett Danskt och ett Svenskt, och då de hafva ungefär lika afgifter, vare sig att de äro lastade eller icke, så tvingas de att intaga så mycket passagerare och varor, som fartygen möjligtvis kunna bära; och man har sagt mig, att man på grund af dessa afgifter varit nödsakad att inskränka båtarnes antal från 5 å 6 till 1 eller 2. Jag tillåter mig äfven att anföra ett annat exempel på obilligheten af dessa taxor. Förlidet år uppstod en stor åtrå att exportera kreatur till England; och i Skåne, derifrån denna export förut gått öfver Danmark, ansåg man det naturligtvis vara en förlust, att denna export ej kunde ske direkte. Den nyssnämnda utförseln öfver Danmark har tillgått så, att några af de stora ångfartyg, som från Danzig och Stettin gå på England, lagt till i Köpenhamn, och intagit 50 å 100 oxar, hvilka placerats på däck. Nu frågade man befälhafvarne på dessa fartyg, om de icke voro villige att anlöpa äfven Malmö eller Landskrona, och de sade sig vara hågade dertill. Men då det blef fråga om kostnaderna för en sådan tilläggnig, upplystes det, att ensamt hamnungälderna för dessa fartyg, hvilka voro 14 till 15 fot djupgående, uppginge till 400 å 450 R:dr, utom alla öfriga afgifter. Det vill säga, att, om fartyget intog 50 oxar, skulle frakten för dessa ökas med ej mindre än 450 R:dr. I Danmark deremot äro de motsvarande afgifterna endast 30 Riksbanksdaler, eller 60 R:dr Svenskt. Då det häraf visade sig, att det var omöjligt att exportera kreatur med de större fartygen, har man fortfarande varit nödsakad att skicka kreaturen på mindre fartyg till Köpenhamn, och der inlasta dem på de större. Vid sista riksdagen utkom en förordning af innehåll, att fartyg, som endast hade half last, skulle slippa att betala mera än fjerdedels umgälder, och jag tror att det i sammanhang med denna reform kunde vara skäligt att vidtaga en reform af öfriga stadganden om hamnungälder. Jag yrkar derföre bifall till Betsänkandet.

Herr Malmsten.

Herr

Herr Wærn: Vid det sista nationalekonomiska mötet här i Stockholm var äfven frågan om skeppsmättningsreglementet å bane. Förhållandet är nemligen, att England utlofvat, att hvarje land, som antager dess skeppsmätningssystem, skall i detta afseende för sina fartyg tillräknas samma fördelar och rättigheter som Englands egna. När man nu känner hvilket praktiskt folk Engelmännerna äro, kan man ej gerna antaga annat, än att deras mätningssätt måste vara, så vidt möjligt, riktigt; och om än vårt nuvarande mätningssätt är noggrannare, månne det likväl kan vara skäl, att vi, genom att bibehålla detsamma, afsäga oss de onekligen ganska stora fördelar, som antagandet af det Engelska mätningssättet erbjuder för vår sjöfart? För min del anser jag ensamt denna omständighet innebära tillräckligt skäl för oss att hos Kongl. Maj:t begära det nuvarande reglementets upphäfvande och antagande af det Engelska. En ökad eller minskad afgift af några Riksdaler skulle, om sistnämnda reglemente antoges, vara af alls ingen betydhet i det stora hela mot de fördelar, som derigenom tillskyndades vår sjöfart. Hvad sjelfva det öfverklagade mätningssättet beträffar, så är jag öfvertygad, att de olägenheter deruti, som kunna uppkomma af kölens olika höjd på olika fartyg, äro möjliga att på vetenskaplig väg undanröjda. Vid dessa förhållanden, och då, efter mitt förmenande, uti sjelfva sättet för framställningen till Kongl. Maj:t ej ligger något så orimligt, som den nästföregående talaren velat låta påskina, synes det mig vara skäl att bifalla densamma. Det har blifvit så många anmärkningar framställda mot det ifrågavarande reglementet, och så många egendomliga fakta lagda i dagen, att saken verkligen bäst talar för sig sjelf. Och då nu Andra Kammaren bifallit förslaget, tror jag, att Första Kammaren gerna kan instämma i dess beslut. Hvad deremot andra punkten i ifrågavarande Betänkande beträffar, så torde mot densamma flera anmärkningar vara att göra.

Grefve von Platen: Äfven jag måste anhålla att få yttra några ord i denna fråga. Jag börjar då med att fästa Herrarnes uppmärksamhet på, och såsom regel för mig sjelf uppställa, att vi ej böra förblanda orsak med verkan, en förvexling, som jag tror att man under diskussionen i afton väl mycket gjort sig skyldig till. Här är, så vidt jag kan se af Betänkandet, fråga endast om skeppsmättningsreglementet, och jag skall försöka att hålla mig blott dervid.

En värd talare har förut på ett så i allo utmärkt sätt utredt den theoretiska sidan af denna fråga, att jag skulle anse det vara mindre välbetänkt af mig, om jag försökte att i denna del upptaga densamma. Det har också blifvit rättvisligen erkänt, att vi härutinnan ej mågta tvista med honom. Hvad mig angår, anser jag det derföre vara alldeles klart, att den nya författningen hvilat på sundare grunder än den förutvarande. Jag ber blott, att till hvad samme utmärkte talare anført få lägga ytterligare ett exempel. Det har här blifvit sagdt, att det nya skeppsmättningsreglementet visserligen vore i andra fall någorlunda tillfredsställande, men att det i afseende på hjulångfartyg vore fullkomligt olämpligt. Jemte det att jag erkänner, att undantagsfall kunna finnas, då möjligen detta påstående närmar sig sanningen, ber jag att få nämna,

att, utom de fartyg som gå mellan Sverige och Lybeck, och om hvilka här förut blifvit taladt, hafva äfven andra Svenska fartyg, nemligen de som i Sundet gå mellan Danmark och Sverige, blifvit i utlandet uppmätta; och om man jemför resultatet af mätningarne på de båda ställena, finner man, att dessa fartygs drägtighet blifvit i Danmark uppskattad 50 procent högre än i Sverige. Detta tyckes mig visa, att åtminstone ej alla hjulångfartyg blifvit här i Sverige uppmätta till ett alltför högt lästetal. Jag har velat påpeka detta förhållande, utan att derföre vilja jäfva riktigheten af de här gjorda uppgifterna om de förändringar, som det nya reglementet åstadkommit i fartygens nominela drägtighet, hvilka förändringar, enligt min öfvertygelse, uppkommit deraf, att hjulångfartygen i allmänhet ej varit riktigt uppmätta förut. Och att denna min öfvertygelse är riktig, tror jag ej, att min värde vän här straxt bredvid mig, hvilken för en stund sedan uppträdde mot det nya reglementet, skall kunna förneka. Man har här yrkat, att Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda en ny förordning angående mätning af handelsfartyg. Jag anser mig då skyldig att redogöra för, huru den nuvarande författningen kommit till, för att sedan hemställa, huruvida Kammaren anser det kunna vara möjligt att åstadkomma en författning, som i högre grad än den nuvarande hade sannolikhet för sig att vara riktig. Förslaget till densamma är uppgjort af två både theoretiskt och praktiskt skicklige personer samt en tredje uteslutande praktiker, nemligen en skeppsbyggmästare. Det synes mig, som om sådana personer kunde vara rätta männen att uppgöra ett dylikt förslag. Detsamma blef derefter underkastadt vederbörande auktoritetens granskning och hade slutligen den lyckan, att i Statsråds-beredningen blifva underkastad en mera sorgfällig och noggrann pröfning, än hvad en rent vetenskaplig fråga eljest kunde derstädes påräkna, i det att den utmärkte vetenskapsman, som i afton först hade ordet i denna fråga, då deltog i beredningen. Jag tror på grund häraf, att det skulle blifva svårt att kunna ställa så till, att man finge ett nytt förslag upprättadt och pröfvadt af personer med större insigter. Dessutom hade komiterade ej nöjt sig med att blott upprätta ett förslag utan att närmare pröfva och försöka detsamma; ty, såsom vi förut hört nämnas här i afton, hafva efter detsamma öfver ett tusen fartyg blifvit kontrollmätta, och har denna mätning visat ett ganska godt resultat. Och jag upprepar derföre än en gång, att jag har svårt att tänka mig de åtgärder, som skulle kunna vidtagas, för att man skulle erhålla en både i theoretiskt och praktiskt hänseende mera riktig författning. Här har omtalats — jag ber om ursäkt att jag nu måhända kommer in på detaljer — att, då man på prof lastat ett af de hjulångfartyg, som genom det nya reglementet fått sitt lästetal höjdt, hade detsamma legat med underkanten af hjulhusen endast 8 tum öfver vattnet. Jag tror mig hafva sett fartyg, liggande här vid skeppsbron färdiga att afgå till de norra orterna, i hvilka man af fri vilja intagit så dryg last, att de legat högst obetydligt mindre djupt, och jag har mången gång inom mig sjelf beklagat, att ingen förordning fanns, som förbjöd fartyg att så lastade gå till sjös. Jag är derföre också öfvertygad, att det fartyg, om hvilket vi hört talas i det nyss nämnda betyget, skulle, om jag får tro mitt eget omdöme, så lastadt ej vara sjösäkert. Men det har redan i början af diskussionen af den förste talaren

blifvit sagdt, att det är omöjligt att åstadkomma ett reglemente, som vore absolut riktigt och fullt passande för alla fartyg. Det är derföre också ej blott möjligt, utan äfven sannolikt, att jemkningar i det nuvarande reglementet böra företagas. Men om detta reglemente måste anses i och för sig sjelf riktigt både på grund af det sätt, hvarpå det tillkommit, och på grund af de bevis på dess rättighet, som man redan erhållit, så kan jag åtminstone ej tillstyrka dess upphäfvande, alldeles som om det vore den lättaste sak i världen att utfärda en ny förordning i ämnet. Jag ber också att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att de talare, hvilka här yttrat sig emot reglementet, allesammans åsyftat blott en revision af detsamma, men att det i Betänkandet är fråga om utfärdandet af en helt ny förordning. Någon ny förordning är ej af behovet påkallad, om än jemkningar i den nuvarande kunna komma i fråga. Jag kan i afseende härpå meddela, att skrivelser i detta syfte redan inkommit till Kongl. Maj:t, ehuru det ännu är ovisst, hvad afseende kan vid dem fästas eller till hvilken åtgärd de kunna föranleda; men att något nytt reglemente skulle utfärdas derföre, att några hjulfartyg blifvit genom det nuvarande för hårdt drabbade, det tror jag ej. En talare har här anmärkt, att det skulle hafva varit öfverflödigt att utarbета det nya reglementet med så stor noggrannhet, då det varit så lätt och förenadt med så mycken praktisk nytta, att helt enkelt antaga det Engelska mätningssystemet. Jag får med anledning häraf upplysa, att det verkligen varit fråga om att antaga detta. Men då å ena sidan förefanns det Betänkande, som afgafs af de personer, hvilka utarbetat det Engelska systemet, och det i detsamma erkändes, att nämnda system vore mindre tillfredsställande och ej uppfyllde sitt ändamål, och å andra sidan fanns det Svenska förslaget, som med skäl kunde antagas vara vida mera fullständigt och ändamålsenligt, kunde jag såsom Svensk ej iverka att heldre tillstyrka bifall till det rigtiga Svenska än till det origtiga Engelska mätningssättet. Dessutom her jag att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på hvad andra momentet i förevarande punkt af Betänkandet innehåller, eller att ett en gång uppmätt fartyg icke borde vara underkastadt onmätning oftare, än då det undergått någon på lästetalet inverkan förändring. Om nu, såsom här blifvit påstådt, feltag blifvit vid de senast gjorda mätningarne begångna, så kan jag för min del ej finna annat, än att det skulle ligga i redarnes eget intresse, att ommätningar företogos. Och hvad sjelfva formen för förevarande fråga angår, så tror jag, att någon jemkning i Andra Kammarens beslut ej är möjlig, utan att, om någon förändring i hvad nämnda Kammare föreslagit af Första Kammaren antoges, såsom t. ex. att man begärde en revision af den nuvarande författningen i stället för en helt och hållet ny sådan, så blefve detta ett fullkomligt nytt beslut, till deltagande i hvilket Andra Kammaren måste formligen inbjudas. Härjemte, och då en talare här framställt, att det vore förenadt med stor kostnad och besvär, att efter det nya reglementet uppmäta fartyg, ber jag att få upplysa, att detta besvär ej är så stort, som han måhända föreställt sig, och att, då denna mätning kan ske äfven då fartyget är lastadt, det ej är mera tidsödande, än att, enligt en mig tillhandakommen uppgift, en skeppsmätare kan på en dag uppmäta trettiofem särskilda fartyg. Och slutligen vill jag

nämna, att en nation, hvilken Kammaren väl ej kan misstänka för att vanvårda sina sjöfartsangelägenheter, nemligen Holländarne, hafva stadgadt, att ommätning af deras fartyg skall ske vida oftare än hvad det nya skeppsmätningsreglementet föreskrifver i afseende på de Svenska, och att således i detta stadgande i reglementet ej ligger någon så stor obillighet eller oegentlighet, som man här påstått.

Ehuru jag lofvat att endast hålla mig till ämnet, må det likväl tillåtas mig, att, då så mycket här blifvit ordadt om de afgifter, som vår sjöfart har sig pålagda, men om hvilka afgifter Andra Kammarens inbjudning ej innehåller ett enda ord, äfven i denna fråga yttra mig något. Jag för min del erkänner villigt, att, då det nya reglementet mäter fartygen rigtigare än det gamla, men också i följd deraf påför dem ett i allmänhet högre lästetal än förut, samt då de afgifter, hvilka utgå af sjöfarten, för det mesta bestämmas efter fartygens lästetal, så hafva dessa afgifter äfven blifvit högre än förut och kanske i vissa fall alltför höga. Jag tror derföre också, att det ej är obilligt att begära någon lättnad i detta afseende. Nu vet jag väl ej, hvarifrån en föregående talare erhållit sin uppgift derom, att Kongl. Maj:t skulle hafva beviljat en lindring i dessa afgifter; men jag tror, att jag, utan att träda grannlagenheten för nära, kan för Kammaren berätta, att denna uppgift verkligen öfverensstämmer med sanna förhållandet och att Kongl. Maj:t i dessa dagar beredt en betydlig lättnad uti nämnda öfverklagade förhållanden. Då nu en sådan lättnad blifvit åvägabragt, och då man allmänt måste erkänna, att det nya skeppsmätningsreglementet är theoretiskt rigtigt, hvartill tjenar då en sådan skrifvelse, som den, hvilken blifvit här ifrågasatt? Kan verkligen under sådana förhållanden det med något slags skäl påstås, att den är af behovet påkallad? Jag tror det sannerligen icke. Må det också tillåtas mig att nämna, huru förhållandet är med dessa afgifter och särskildt med de klandrade infartspenningarne. Förr voro alla fartyg skyldiga att vid segling i våra svårare farvatten begagna lots. Denna skyldighet borttogs och i stället ålades de fartyg, som ej begagnade lots, att erlægga en afgift, hvilken bestämdes till fjerdedelen af lotspenningarne. Man ansåg en sådan afgift så mycket mera billig, som den i sjelfva verket utgjorde en ersättning derföre, att, då fartyget kom, måste lotsen fara ut och ligga på en klippa eller i sin båt och vänta, för att till sist se, att fartyget ej brydde sig om att taga honom om bord. Jag hemställer till Kammaren, huruvida det kan anses vara för mycket, att lotsen för denna sin möda betalas med fjerdedelen af hvad han skulle erhålla, om han blefve använd att lotsa fartyget. Att dessutom dessa infartspenningar ej utgå till några öfverdrifvet höga belopp, torde Kammaren finna deraf, att i Stockholm, der under förlidet år lotspenningarne uppgingo till 107,000 R:dr, utgjorde samtidigt inseglingsspenningarne 5,000 R:dr, och att i Göteborg under samma år lotspenningarne uppgingo till 74,000 R:dr och inseglingsspenningarne till 1,600 R:dr. Äfven med afseende fästadt på dessa af sjöfarten utgående afgifter, torde det således ej vara skäl att besvära Kongl. Maj:t med den här föreslagna skrifvelsen.

På grund af hvad jag nu anfört, kan jag, såsom Herrarne väl torde finna, ej yrka annat än afslag å ifrågavarande Betänkande.

Herr Wallenberg: Jag skall gifva Herrarne ett löfte, som jag eljest mycket sällan ger, nemligen det att vara kort i mitt anförande. Den motsatta sidans talare hafva yttrat så mycket, som borde upptagas, att jag anser mig vara skyldig att bemöta det med några ord. Först har då sagts, att den ifrågasatta skrifvelsen vore oegentlig derföre, att genom densamma begärdes mera, än hvad man skäligen kunde erhålla. Jag tror dock, att det med en sådan skrifvelse ej är samma förhållande, som t. ex. med ett Riksdagens beslut, hvilket Kongl. Maj:t icke kan annat än oförändradt bifalla eller också förkasta; utan jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:t kan vid en sådan skrifvelse fästa den vigt, som Kongl. Maj:t finner den förtjena och i större eller mindre mån bifalla densamma. Och att en sådan skrifvelse är af stor vigt och att en revision af mätningstadgan är väl behöflig, det tror jag mig hafva tillfyllest visat. Samme talare har lagt an på Kammarens medlidsamhet, genom att göra en jmförelse med det af Kammaren förut fattade beslut angående ett hemman i Jemtland. Jag tror att vår ångbåtsflottas tillstånd är sådant, att äfven det kan förtjena medlidande, ty aktierna i våra ångbåtar befinna sig i händerna på enkor och pupiller, hvilka ej tåla vid några ytterligare förluster. Nutidens affärsmän äro alldeles för kloka för att vilja taga befattning med sådana papper. Han yttrade också, att det egna intresset spelade en stor rol i denna fråga. Så vidt denna anspelning skulle gälla mig, så får jag säga honom, att mina förluster på sjön dem har jag räddat på bankerna. Men jag har något annat, som jag kan förebrå Herr Malmsten, och det är det lärda rättshafveri, som i hans uppträdande allt för mycket gör sig gällande. Man har här talat om olösta problem; men ett problem, som man åtminstone ej kan anse såsom olöst, är det, att lägga skatt på skatt. Det har blifvit yttradt af den ärade Grefven och Sjöministern, att det varit fosterlandskänsla, som förmått honom, att, då fråga var om att välja mellan det Engelska och det nuvarande Svenska mätningssystemet, bestämma sig för det sednare. Jag respekterar fosterlandskänslan i de flesta fall, men då det är fråga om en internationel sak, sådan som denna, tror jag att det är bättre att sluta sig till de stora allmänna systemerna, än att hålla på sitt egna lilla. Det har sagts, att 35 fartyg blifvit uppmätta på en dag. Det är möjligt att detta är en fördel. Men det kan också hända att detta är en orsak hvarföre de blifvit mätta på det viset, att de behöfva kontrollmätas så ofta. Denna kontrollmätning kan nog också vara bra; men hvarföre den skall ske på fartygsegarens bekostnad, som egentligen har alls ingen nytta af densamma, begriper jag icke. Jag vill vidare fästa mig vid ett yttrande af samme värde ledamot af Kammaren; han sade nemligen, att alla de på sjöfarten tyngande taxor blifvit reducerade. Om verkligen detta är förhållandet med *alla*, så har jag ej vidare något att begära. Men jag betvivlar högeligen, att Regeringen kunnat reducera t. ex. hamntaxorna i hvarje särskild sjöstad; utan lærer väl den omtalade reduktionen inskränka sig till fyr- och båk-afgifterna och inseglingspenningarne. Hamntaxorna kvarstå i alla fall och de äro ofta, ensamt de, mera än vår sjöfart kan bära. Det nämndes att inseglingspenningarne äro obetydliga; det må nu så vara; men de äro icke desto mindre obilliga. Tager man reglementet i hand, så finner man,

att man skall begagna lots, men om man ej begagnar lots, så skall man betala hälften eller fjerdedelen af lotspenningarne i inseglingsafgift. Dessutom hittade man också på, då man uppfann dessa inseglingspenningar, att man skulle betala sådana till andra stationen från den, der man skulle hafva tagit lotsen, och således för längre sträcka än den, på hvilken lots skulle hafva begagnats, hvilket påtagligen är orimligt. På många ställen i våra skärgårdar är äfven farten så liffig, att antalet lotsar ej skulle räcka till, om alla fartyg skulle begagna sig af sådana, men icke desto mindre skola infartspenningarne betalas. Jag tror dessutom, att ett stort intresse manar till dessa afgifters borttagande, nemligen det att vänja våra kustfarare vid att så lära känna sina farvatten, så att de ej oupphörligen behöfva gå under lots. Många af dessa fartyg hafva dessutom en enskild lots blott för sin egen räkning. Slutligen ber jag att få förklara, att jag ej vill godkänna Herr Malmstens anvisning på att begära undantag från reglementet för några vissa fartyg. Denna hänvisning till nådens dörr tror jag att man gerna kan lemna obegagnad. Är ej reglementet rätt, bör det ej heller stå fast, helst då det är sådant, att det lägger dubbla afgifter på en näring, som redan förut är långt ifrån blomstrande. Jag får derföre yrka på bifall till Betänkan-det. Men, innan jag slutar, ville jag dock gerna för Kammaren uppläsa fortsättningen af det intyg af Skeppsmätaren Schale, hvaraf Herr Malmsten uppläste första delen. Der står: »borttages hjulhusen eller förändras fartygen till propellerfartyg, samt för öfrigt sättas i sjödueligt skick med fasta relingar och bastingering, så blifva de fullt så lastdryga, som deras lästetal bestämmer.» Jag vill nu fråga: om Kongl. Maj:t funnit, att hjulfartyg voro olämpliga, månne det ej då varit bättre och redbarare att rent af förbjuda sådana, än att tillskapa ett mättningsreglemente, som dock till sist skall, om det får bestå, undertrycka dem? Vidare säger samma betyg, »att våra skärgårdsbåtar blifva för stora enligt 1865 års reglemente, och att det ej vore svårt att finna skälet, om man endast betraktade deras byggnadssätt, der kölens höjd temligen godtyckligt varierar.» Herrarne finna således sanningen af hvad jag förut yttrat, att hädanefter skall man bygga fartyg, ej efter den bästa konstruktionen, utan efter skeppsmättningsreglementet, och det är ett stadgande, som Herrarne må förlåta mig, att jag finner bra underligt.

Grefve von Platen: Jag anser min ställning vara sådan, att, om jag sagt att *alla* på sjöfarten tyngande afgifter blifvit borttagna, har jag sagt mera än jag borde och haft orätt, dock ej i högre grad än den siste värde talaren, när han satte i fråga, att Kongl. Maj:t kunde hafva nedsatt andra afgifter än dem, som utgå till Statsverket, ehuru han ganska väl visste, att dessa öfriga afgifter äro för längre eller kortare tid oktrojerade. Dessutom ber jag att få rätta ett fel i hans uppfattning af mitt förra anförande. Jag sade icke, att jag godkände det nu gällande mättningsreglementet, derföre att det var Svenskt; utan jag ber att få i Herrarnes minne återkalla, att mitt yttrande lydde sålunda: »att, då jag ansåg det Svenska reglementet vara positift riktigare än det Engelska, ansåg jag det vara min pligt såsom Svensk att heldre antaga det Svenska systemet.»

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels antagande af Andra Kammarens beslut i förevarande del och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på beslutets antagande, hvartill svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på afslag derå, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr Wallenberg begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som antager Andra Kammarens beslut, rörande 1:sta punkten i dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 3, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren samma beslut.

Omröstningen verkställdes, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28;

Nej — 33.

Härefter föredrogs:

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts hemställan i Betänkandet N:o 21, hvilken hemställan Andra Kammaren, enligt protokolls-utdraget N:o 187, bifallit, med förklarande att densamma skulle ingå såsom ett 2:dra moment i den af Kammaren, vid behandling af Betänkandet N:o 3, beslutade underdåniga skrifvelse.

Grefve von Platen: Jag ser mig nödsakad att yrka afslag äfven å den nu föredragna punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, blef Andra Kammarens beslut, jemväl i denna sednare del, af Första Kammaren afslaget.

Herr vice Talmannen: Af de i går afton för första gången bordlagda Betänkanden torde ej något annat än Banko-Utskottets Utlåtande om bankovinsten böra bibehållas främst på föredragningslistan. Och jag får derföre till Kammaren hemställa, att, jemte det detta Betänkande fortfarande får kvarstå först på listan, samtliga de öfriga, eller Bevillnings-Utskottets N:o 16, Banko-Utskottets N:is 21, 22 och 24 samt Stats-Utskottets N:is 10, 11 och 12 måtte blifva nedflyttade i den ord-

ning de nu blifvit nämnda, näst efter öfriga, på listan befintliga, två gånger bordlagda Betänkanden.

Detta förslag bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidem
O. Brökel.

Lördagen den 13 April 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 3 protokolls-utdrag för den 12 dennes.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 11 och 12 dennes bordlagda Memorial N:o 24, i anledning af Kamrarnes olika beslut rörande bankovinstens användande.

1:sta punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Måhända kan detta förslag till voteringspropositioner både förklaras och försvaras. Jag har dock ansett mig skyldig att fästa uppmärksamheten vid en oegentlighet deruti. Såsom man af Memorialet kan se, har Första Kammaren beslutat att af 1865 års bankovinst 1,800,000 R:dr skola till Riksgälds-kontoret öfverlemnas under innevarande år; hvaremot Andra Kammaren beslutat att af nämnda vinst 1,000,000 R:dr skulle först under år 1868 till Kontoret utbetalas. Om nu dessa propositioner bifallas och vid voteringarne *nej* segrar i den första omröstningen och *ja* i den andra, så blir följden, att 1,800,000 R:dr komma att enligt Första Kammarens beslut till Riksgälds-kontoret aflemnas, men icke under år 1867, utan under 1868 enligt Andra Kammarens beslut, och således kommer 1865 års bankovinst att ingå till Statsverket på ett sätt, som icke någondera af Kamrarne beslutat. Samma förhållande inträffar, om voteringarne utfalla på motsatt sätt, då endast 1,000,000 R:dr öfverlemnas, och detta redan under innevarande år, hvilket ej heller är någondera Kammarens beslut. Jag anser detta vara i formelt hänseende origtigt; och har derföre velat påpeka förhållandet.